

ปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้สมัครพรรคภูมิใจไทยชนะการเลือกตั้งซ่อม
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดปราจีนบุรี เขตเลือกตั้งที่ 1
วันที่ 10 มกราคม 2553

พระมหาภัทร เสนววรรณกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาภิราช

พ.ศ. 2554

**The Affected Factors of Bhumjaithai Party's Victory in By-election, Prachinburi
Province, the 1st Constituency 10 January, 2010**

Phramaha Phatara Senwannakul

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Politics and Government

School of Political Science

Sukhothai Thammathirat Open University

2011

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้สมัครพรรคภูมิใจไทยชนะการเลือกตั้งซ่อม
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดปราจีนบุรี เขตเลือกตั้งที่ 1
วันที่ 10 มกราคม 2553

ชื่อและนามสกุล พระมหาภัทร เสนววรรณกุล

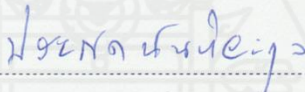
แขนงวิชา การเมืองการปกครอง

สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์รสติน ศิริยะพันธุ์
2. รองศาสตราจารย์ฐปนรรต พรหมอินทร์

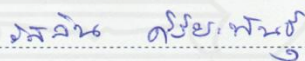
วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2553

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ประณต นันทิยะกุล)

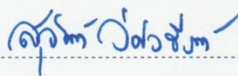
กรรมการ

(รองศาสตราจารย์รสติน ศิริยะพันธุ์)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ฐปนรรต พรหมอินทร์)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก
รองศาสตราจารย์รสลิน ศิริยะพันธุ์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ฐปนรรต พรหมอินทร์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและตรวจสอบแก้ไขอย่างละเอียดทุกขั้นตอนจน
สำเร็จเรียบร้อยอย่างสมบูรณ์ ผู้วิจัยขออนุโมทนาเป็นอย่างยิ่ง

ขออนุโมทนา คุณสถาพร สันติบุตร คุณสุเทพ พรหมवास และดร.ชัยศ ชวระนอง
ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้กรุณาตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยและให้ข้อเสนอแนะด้วยดี

ขออนุโมทนาเจ้าหน้าที่บรรณสารสนเทศ และเจ้าหน้าที่ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ที่ได้สืบค้นข้อมูลและประสานงาน พร้อมทั้งให้คำแนะนำ
ช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่ง

สุดท้ายขออนุโมทนา นักศึกษาคณะสังคมศาสตร์(รัฐศาสตร์การปกครอง) ชั้นปีที่ 1
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาปราจีนบุรี
ที่ได้ช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจนครบถ้วน และอาจารย์สมหมาย ผาสุข อาจารย์ธมลวรรณ
เปรมศรี คุณพรพรรณ บัวทอง และคุณศิริพร งามแสง ที่ได้ช่วยประสานงานผลการวิเคราะห์
ข้อมูลการวิจัยจนแล้วเสร็จสมบูรณ์

พระมหาภัทร เสนววรรณกุล

มิถุนายน 2555

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้สมัครพรรคภูมิใจไทยชนะการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎร จังหวัดปราจีนบุรี เขตเลือกตั้งที่ 1 วันที่ 10 มกราคม 2553
ผู้วิจัย พระมหาภัทร เสนววรรณกุล รหัสนักศึกษา 2508001472 ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
(การเมืองการปกครอง) อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์สลิน ศิริยะพันธุ์
(2) รองศาสตราจารย์ฐปนรรต พรหมอินทร์ ปีการศึกษา 2554

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง และ (2) ปัจจัยของสภาพแวดล้อมทางการเมืองในขณะที่มีการเลือกตั้ง ที่ส่งผลให้ผู้สมัคร พรรคภูมิใจไทยชนะการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดปราจีนบุรี เขตเลือกตั้งที่ 1 วันที่ 10 มกราคม 2553

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดปราจีนบุรี เขตเลือกตั้งที่ 1 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วนและแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า (1) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ประกอบด้วย ด้านการสังกัดพรรคการเมือง ด้านเครือข่ายผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ด้านสถานภาพทางสังคมของผู้สมัคร ด้านบทบาททางสังคม และด้านวิธีการหาเสียงเลือกตั้ง เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม ปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุด คือ วิธีการหาเสียงเลือกตั้ง เครือข่ายผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง และ สถานภาพทางสังคม (2) ปัจจัยของสภาพแวดล้อมทางการเมืองในขณะที่มีการเลือกตั้ง ประกอบด้วย ด้านคู่แข่งทางการเมือง ด้านหวัคະແນน และด้านผู้นำชุมชน เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุด คือ คู่แข่งทางการเมือง

คำสำคัญ พรรคภูมิใจไทย การเลือกตั้งซ่อม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดปราจีนบุรี

Thesis title: The Affected Factors of Bhumjaithai Party's Victory in By-election, Prachinburi Province, the 1st Constituency 10 January, 2010

Researcher: Phramaha phatara Senwannakul; **ID:** 2508001472; **Degree:** Master of Political Science (Politics and Government); **Thesis advisors:**(1) Rosalin Siriyaphan, Associate Professor; (2) Thapanat Prom-in, Associate Professor; **Academic year:**2011

Abstract

The objectives of this research were to study: (1) factors related to candidates in the parliamentary election; and (2) factors related to the political environment at the time of the election that led to the success of the Bhumjaithai Party's candidate in the make-up parliamentary election in Prachinburi Province, Voting District 1, on 10 January, 2010.

This was a quantitative research based on a sample population of 400 citizens who were registered to vote in the parliamentary elections in Prachinburi Province, Voting District 1, chosen through proportional sampling and purposive sampling. Data were collected using a questionnaire and analyzed using the descriptive statistics of percentage, mean, and standard deviation.

The results showed that: (1) factors related to the candidate were political party affiliation, social status, social role, and campaign methods. Overall, the factors that had the greatest weight in affecting voter decisions were the campaign methods, the candidate's family, and his social status. (2) The factors related to the political environment at the time of the election consisted of the competing politicians, campaigners, and community leaders. Overall, the factor that had the greatest influence was that of the competing politicians.

Keywords: Bhumjaithai Party, By - election, Member of Parliament, Prachinburi Province

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	5
กรอบแนวคิดการวิจัย	5
สมมติฐานการวิจัย	6
ขอบเขตการวิจัย	6
ข้อตกลงเบื้องต้น	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	9
แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง	9
แนวคิดเกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง	14
ทฤษฎีการกำเนิดพรรคการเมือง	19
ทฤษฎีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง	20
ทฤษฎีความขัดแย้ง	22
ทฤษฎีระบบอุปถัมภ์	25
ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง	34
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	38
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	44
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	44
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	47
การเก็บรวบรวมข้อมูล	49
การวิเคราะห์ข้อมูล	50

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	51
ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	51
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง	55
ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยของสภาพแวดล้อมทางการเมือง	63
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	68
สรุปการวิจัย	68
อภิปรายผล	70
ข้อเสนอแนะ	78
บรรณานุกรม	84
ภาคผนวก	89
ก แบบสอบถาม	90
ข ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย	96
ค ประกาศให้มีการเลือกตั้ง	98
ง ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง	101
จ ผลการทดสอบเครื่องมือในการวิจัย	105
ประวัติผู้วิจัย	109

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 จำนวนหน่วยเลือกตั้งของจังหวัดปราจีนบุรี	36
ตารางที่ 2.2 ข้อมูลประชากรและผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	37
ตารางที่ 2.3 ผลการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	38
ตารางที่ 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ลงคะแนนเสียงเลือก นายอำนาจ วิชาวัณย์ ผู้สมัครหมายเลข 1 พรรคภูมิใจไทย จำแนกตามรายอำเภอ	47
ตารางที่ 4.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	51
ตารางที่ 4.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกผู้สมัครพรรคภูมิใจไทย	55
ตารางที่ 4.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ด้านการสังกัดพรรคการเมือง	56
ตารางที่ 4.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ด้านเครือข่ายผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง	57
ตารางที่ 4.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ด้านสถานภาพทางสังคม	58
ตารางที่ 4.6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ด้านบทบาททางสังคม	60
ตารางที่ 4.7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ด้านวิธีการหาเสียงเลือกตั้ง	61
ตารางที่ 4.8 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยของสภาพแวดล้อมทางการเมือง ในขณะที่มีการเลือกตั้ง	63
ตารางที่ 4.9 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยของสภาพแวดล้อมทางการเมือง ในขณะที่มีการเลือกตั้ง ด้านคู่แข่งทางการเมือง	64
ตารางที่ 4.10 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยของสภาพแวดล้อมทางการเมือง ในขณะที่มีการเลือกตั้ง ด้านหัวหน้าคน	65
ตารางที่ 4.11 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยของสภาพแวดล้อมทางการเมือง ในขณะที่มีการเลือกตั้ง ด้านผู้นำชุมชน	66

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย อาจจำแนกรูปแบบออกได้เป็น 2 ประเภท ประการแรก คือ ประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy) เป็นรูปแบบการปกครองที่ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองได้โดยตรง ในกระบวนการกำหนดนโยบายเพื่อบริหารประเทศ ในการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการตัดสินใจทางการเมือง แต่เนื่องจากสังคมมีความสลับซับซ้อน ประชาชนจึงไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้โดยตรง จึงเกิดรูปแบบประชาธิปไตยอีกประเภทหนึ่งคือ ประชาธิปไตยทางอ้อม โดยใช้อำนาจผ่านผู้แทน เรียกอีกแบบหนึ่งว่า ประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Representative Democracy) ไม่ว่าจะใช้อำนาจผ่านระบบรัฐสภาหรือไม่ก็ตาม

กระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่งตัวแทนในการที่จะใช้อำนาจทางการเมืองแทนประชาชนนั้น วิธีการที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปคือ การเลือกตั้ง (Election) เพราะเป็นรูปแบบที่เหมาะสมที่สุดภายใต้รูปแบบที่หลากหลาย การเลือกตั้งจึงเป็นกิจกรรมที่สะท้อนถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในการเลือกบุคคลหรือกลุ่มการเมืองในนามพรรคการเมือง ซึ่งมีอุดมการณ์และแนวนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง เข้าไปทำหน้าที่และตัดสินใจในนโยบายซึ่งเป็นประโยชน์ต่อประชาชน เพื่อสร้างความมั่นคงต่อประเทศและการอยู่ดีกินดีของประชาชน (ชัชวาลย์ ทัดศิวัช 2549: 69-70)

การที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบของการเลือกตั้งนั้น มีความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ส่วนที่ 10 แนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน มาตรา 87 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนตามมาตรานี้ ต้องคำนึงถึงสัดส่วนของหญิงและชายที่ใกล้เคียงกัน

นอกจากนี้ หมวด 4 หน้าที่ของชนชาวไทย มาตรา 72 กล่าวไว้ว่า บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง บุคคลซึ่งไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือไม่ไปใช้สิทธิโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปใช้สิทธิได้ ย่อมได้รับสิทธิหรือเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ การแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจ

ไปเลือกตั้งและการอำนวยความสะดวกในการไปเลือกตั้ง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา 2553: 59-61)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 296 ได้บัญญัติให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภายในเก้าสิบวัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 มีผลใช้บังคับแล้ว ประกอบกับพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2550 รัฐบาลซึ่งนำโดย พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี จึงกำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ในวันอาทิตย์ที่ 23 ธันวาคม 2550 การเลือกตั้งครั้งนี้ สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกทั้งสิ้น 480 คน โดย 400 คน มาจาก “การเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง” และจำนวน 80 คน มาจาก “การเลือกตั้งแบบสัดส่วน”

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดปราจีนบุรี ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา 20 ปี มักผูกขาดอยู่เฉพาะกลุ่มการเมืองเดียวมาโดยตลอด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ได้รับการเลือกตั้งมีการสร้างฐานอำนาจที่มั่นคงในพื้นที่มาอย่างยาวนาน กอปรกับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งยึดติดตัวบุคคลมากกว่าพรรคการเมือง ถึงจะมีการรณรงค์ให้เลือกพรรคการเมืองมากกว่าตัวบุคคลก็ตาม ก็ไม่อาจเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งของประชาชนได้ แม้ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งจะมีการย้ายสังกัดพรรคการเมืองอยู่หลายครั้งก็ตาม แต่ผู้สมัครรับเลือกตั้งก็ยังได้รับการเลือกตั้งทุกสมัย

การเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2550 จังหวัดปราจีนบุรี มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 3 คน ผู้ได้รับการเลือกตั้ง ได้แก่ 1) นายคงกฤษ หงษ์วิไล พรรคเพื่อแผ่นดิน 2) นายชยุต ภูมมะกาญจนะ พรรคกิจสังคม 3) นายสุนทร วัฒวัลย์ พรรคมัชฌิมาธิปไตย ต่อมาศาลรัฐธรรมนูญโดยมติเอกฉันท์วินิจฉัยให้ยุบพรรคมัชฌิมาธิปไตย เนื่องจากนายสุนทร วัฒวัลย์ รองหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคมัชฌิมาธิปไตย กระทำผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 ซึ่งมีผลทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม อันเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ โดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 68 ประกอบมาตรา 237 วรรค 2 และให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคมัชฌิมาธิปไตยและกรรมการบริหารพรรคมัชฌิมาธิปไตย ซึ่งรักษาการในตำแหน่งดังกล่าวอยู่ในขณะที่กระทำความผิดเป็นระยะเวลา 5 ปี นับตั้งแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรค ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 68 วรรค 4 ประกอบมาตรา 237 วรรค 2

จากคำวินิจฉัยดังกล่าว ส่งผลให้ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดปราจีนบุรี เขตเลือกตั้งที่ 1 ว่างลง คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงกำหนดให้มีการเลือกตั้งซ่อมขึ้นในวันที่ 27

มกราคม 2551 ผลการเลือกตั้งซ่อมปรากฏว่า นายเกียรติกร พากเพียรศิลป์ พรรคประชาธิปัตย์ไทย ได้รับการเลือกตั้ง ครั้นศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยยุบพรรคประชาธิปัตย์ไทยแล้ว จึงได้ย้ายไปตั้งที่พรรคประชาธิปัตย์ และเมื่อวันที่ 7 กันยายน 2552 ได้แถลงข่าวการลาออกจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดปราจีนบุรี ต่อสื่อมวลชนที่อาคารรัฐสภา และได้มีการเผยแพร่ภาพทางสื่อมวลชนอย่างกว้างขวาง การกระทำดังกล่าวเป็นการแสดงเจตนาลาออกด้วยวาจาให้เป็นที่ยอมรับของต่อสาธารณชน แต่เมื่อขอลาออกแล้วยังไม่ได้ยื่นเอกสารอย่างเป็นทางการต่อประธานรัฐสภา จึงเป็นที่สงสัยว่าสถานการณ์การเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือไม่ จึงได้มีการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีการวินิจฉัย จนกระทั่งเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2552 ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของ นายเกียรติกร พากเพียรศิลป์ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 106 (3) ตั้งแต่วันที่ 7 กันยายน 2552 (สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี 2553: 6)

เมื่อตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดปราจีนบุรี เขตเลือกตั้งที่ 1 วางลงอีกครั้งหนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงกำหนดให้มีการเลือกตั้งซ่อมขึ้นในวันที่ 10 มกราคม 2553 และในช่วงก่อนที่จะมีการเลือกตั้งซ่อมเกิดขึ้น สถานการณ์ทางการเมืองของประเทศไทยมีการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย มีการใช้สื่อเป็นสัญลักษณ์ในการแสดงออกซึ่งแนวคิดหรืออุดมการณ์ทางการเมือง ก่อให้เกิดการแตกแยกความสามัคคีอย่างไม่เคยเป็นมาก่อนในประวัติศาสตร์การเมืองไทย โดยมีกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองที่สำคัญ 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) หรือที่รู้จักกันในนาม “กลุ่มเสื้อเหลือง” 2) กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) หรือที่รู้จักกันในนาม “กลุ่มเสื้อแดง” ทั้งสองกลุ่มนี้มีแนวคิดหรืออุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกัน กล่าวคือ กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยมีแนวคิดหรืออุดมการณ์ทางการเมืองในการต่อต้านระบอบทักษิณและปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ ในขณะที่กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ มีแนวคิดหรืออุดมการณ์ทางการเมืองในการสนับสนุน พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรีซึ่งได้หลบหนีคดีออกนอกประเทศได้กลับเข้ามาโดยไม่มีความผิด และกลุ่มเสื้อแดงถูกตั้งข้อสังเกตจากคนบางกลุ่มว่า มีพฤติกรรมต่อต้านสถาบันพระมหากษัตริย์ คณะองคมนตรี รัฐบาล และศาลสถิตยุติธรรม ซึ่งกลุ่มเสื้อแดงเชื่อว่าสถาบันเหล่านี้ อยู่เบื้องหลังการพิพากษาของศาลในการยึดทรัพย์ของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

จังหวัดปราจีนบุรี มีกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองทั้งสองกลุ่ม แต่กลุ่มเสื้อเหลืองมิได้มีบทบาทกับการเลือกตั้งซ่อมในวันที่ 10 มกราคม 2553 เพราะไม่ได้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใด คงมีแต่กลุ่มเสื้อแดงที่ให้การสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทย มีการ

ช่วยหาเสียงเลือกตั้งและตั้งเวทีอภิปราย ในขณะที่ผู้สมัครพรรคภูมิใจไทยใช้วิธีการหาเสียงเลือกตั้งเพียงอย่างเดียว อีกทั้งไม่มีแกนนำของพรรคภูมิใจไทยช่วยหาเสียงด้วย ผลการเลือกตั้งปรากฏว่า นายอำนาจ วัฒนาวิทย์ หมายเลข 1 พรรคภูมิใจไทย ได้ 130,995 คะแนน พล.อ. สิทธิ สิทธิมงคล หมายเลข 2 พรรคเพื่อไทย ได้ 69,440 คะแนน ดังนั้น นายอำนาจ วัฒนาวิทย์ จึงได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดปราจีนบุรีแทนตำแหน่งที่ว่าง

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้ นายอำนาจ วัฒนาวิทย์ ผู้สมัครรับเลือกตั้งหมายเลข 1 พรรคภูมิใจไทย ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งโดยทั่วไปประชาชนอาจวิเคราะห์ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งมากที่สุด คือ สถานการณ์ของกลุ่มเครือข่ายที่เป็นนักการเมืองในเขตพื้นที่มาอย่างยาวนานเป็นผู้ให้การสนับสนุน เพราะข้อมูลการเลือกตั้งที่ผ่านมาบ่งบอกว่ากลุ่มเครือข่ายได้รับการเลือกตั้งมาทุกสมัย ดังนั้น จึงมีฐานเสียงอย่างมั่นคงในเขตพื้นที่การเลือกตั้ง แต่ยังมีได้ศึกษาว่ากลุ่มเครือข่ายมีบทบาทและอิทธิพลต่อการเลือกตั้งจริงหรือไม่ นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองซึ่งน่าจะมีผลต่อการเลือกตั้งเช่นเดียวกัน ได้แก่ “กลุ่มเสื้อแดง” ซึ่งสนับสนุน พล.อ. สิทธิ สิทธิมงคล ผู้สมัครรับเลือกตั้งหมายเลข 2 พรรคเพื่อไทย เพราะจากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งบางคนพบว่า ผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้สมัครจากพรรคภูมิใจไทยเพราะมีเหตุผลสำคัญ คือ กลุ่มเสื้อแดงและสมาชิกพรรคเพื่อไทยบางคนได้ออกมาเคลื่อนไหวทางการเมือง จนเป็นเหตุให้เกิดความไม่สงบภายในบ้านเมือง แยกความสามัคคีกันจนแบ่งเป็นฝักฝ่าย ทำให้คนส่วนใหญ่มีความรู้สึกไม่ชอบต่อพฤติกรรมที่กระทำขึ้น จึงตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้สมัครจากพรรคภูมิใจไทย แม้ในความคิดเห็นส่วนตัวจะไม่นิยมในผู้สมัครจากพรรคภูมิใจไทย แต่หากไม่ลงคะแนนเลือกผู้สมัครจากพรรคภูมิใจไทยแล้วก็อาจทำให้ผู้สมัครจากพรรคเพื่อไทยได้รับการเลือกตั้งได้ จากเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นข้อมูลพื้นฐานที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้สมัครจากพรรคภูมิใจไทยชนะการเลือกตั้ง แต่ยังมีได้ศึกษาข้อมูลจากประชาชนในเขตพื้นที่เลือกตั้งว่าเป็นดังเช่นที่ผู้ลงคะแนนเสียงบางคนได้ให้ข้อมูลจริงหรือไม่ หรืออาจมีปัจจัยด้านอื่นที่เป็นประเด็นสำคัญซึ่งส่งผลต่อการเลือกตั้งอีกก็ได้ จึงเป็นประเด็นนำไปสู่การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้สมัครพรรคภูมิใจไทยชนะการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดปราจีนบุรี เขตเลือกตั้งที่ 1 วันที่ 10 มกราคม 2553

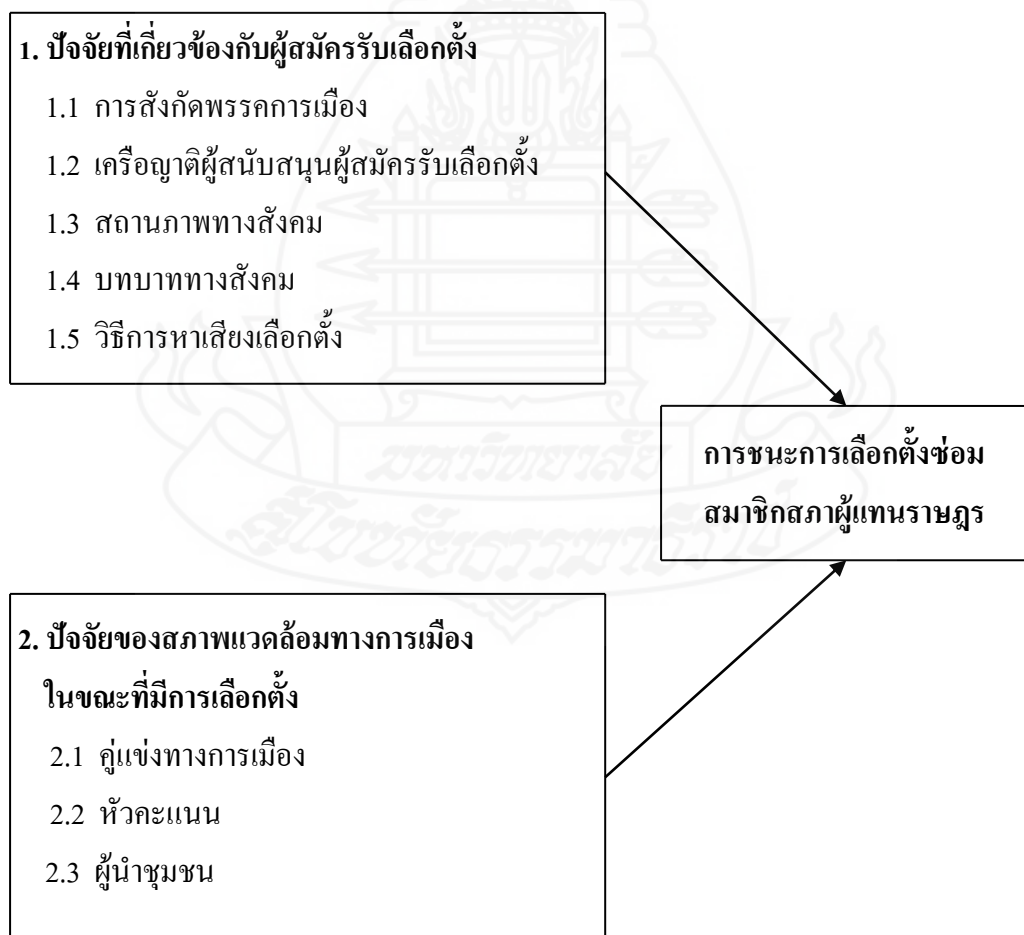
2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ที่ส่งผลให้ผู้สมัครพรรคภูมิใจไทยชนะการเลือกตั้ง

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยของสภาพแวดล้อมทางการเมืองในขณะที่มีการเลือกตั้ง ที่ส่งผลให้ผู้สมัครพรรคภูมิใจไทยชนะการเลือกตั้ง

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อใช้ในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้สมัครพรรคภูมิใจไทยชนะการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดปราจีนบุรี เขตเลือกตั้งที่ 1 วันที่ 10 มกราคม 2553 ดังต่อไปนี้

4. สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง และปัจจัยของสภาพแวดล้อมทางการเมือง ในขณะที่มีการเลือกตั้ง ส่งผลให้ผู้สมัครพรรคภูมิใจไทยชนะการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดปราจีนบุรี เขตเลือกตั้งที่ 1 วันที่ 10 มกราคม 2553

5. ขอบเขตของการวิจัย

5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้สมัครพรรคภูมิใจไทยชนะการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดปราจีนบุรี เขตเลือกตั้งที่ 1 วันที่ 10 มกราคม 2553 ในด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง และปัจจัยของสภาพแวดล้อมทางการเมือง ในขณะที่มีการเลือกตั้ง

5.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรที่ลงคะแนนเลือก นายอำนาจ วัฒาวัดย์ ผู้สมัครหมายเลข 1 พรรคภูมิใจไทย จำนวน 130,995 คน

6. ข้อตกลงเบื้องต้น

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาที่อยู่ในช่วงที่มีเหตุการณ์ทางการเมืองไม่ปกติ กล่าวคือ มีกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมือง 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเสื้อเหลืองและกลุ่มเสื้อแดง โดยกลุ่มเสื้อแดงและผู้สนับสนุนพรรคเพื่อไทย ได้มีส่วนร่วมในการหาเสียงช่วยผู้สมัครจากพรรคเพื่อไทย ในขณะที่ผู้สมัครจากพรรคภูมิใจไทยได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มเครือข่ายที่เป็นนักการเมืองระดับประเทศ และระดับท้องถิ่น ซึ่งมีอิทธิพลและฐานคะแนนเดิมอย่างมั่นคง อีกทั้งยังมีกลุ่มประชาชนที่มีความคิดเห็นทางการเมืองแตกต่างจากกลุ่มเสื้อแดง และการเลือกตั้งครั้งนี้เป็นการเลือกตั้งซ่อมมิใช่การเลือกตั้งทั่วไป อีกทั้งมีผู้สมัครลงเลือกตั้งเพียงสองคน จึงมีผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมให้เลือกน้อย ดังนั้น ปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้สมัครพรรคภูมิใจไทยชนะการเลือกตั้งซ่อมครั้งนี้ จึงไม่อาจนำไปเปรียบเทียบกับ การเลือกตั้งในสถานการณ์ทางการเมืองปกติโดยทั่วไปได้

7. นิชามศัพท์เฉพาะ

การศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้สมัครพรรคภูมิใจไทยชนะการเลือกตั้งซ่อม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดปราจีนบุรี เขตเลือกตั้งที่ 1 วันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2553 ได้นิชามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัย ดังนี้

7.1 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง หมายถึง คุณลักษณะส่วนตัวของ นายอำนาจ วัฒวลัย ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หมายเลข 1 พรรคภูมิใจไทย ประกอบด้วย

7.1.1 การสังกัดพรรคการเมือง หมายถึง การสังกัดพรรคภูมิใจไทยซึ่งเป็นพรรค ร่วมรัฐบาล

7.1.2 เครือญาติผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง หมายถึง กลุ่มญาติพี่น้องซึ่งเป็ นนักการเมืองระดับประเทศและระดับท้องถิ่น เป็นผู้ที่มีบทบาทและอิทธิพลในพื้นที่มาอย่างยาวนาน ให้การสนับสนุน

7.1.3 สถานภาพทางสังคม หมายถึง ผู้สมัครรับเลือกตั้งเคยเป็นนักการเมือง ท้องถิ่นมาก่อน มีความรู้ความสามารถ และมีฐานะทางเศรษฐกิจมั่นคง

7.1.4 บทบาททางสังคม หมายถึง ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีความเสียสละ อุทิศตน เพื่อประโยชน์ส่วนรวม และช่วยเหลือประชาชน

7.1.5 วิธีการหาเสียงเลือกตั้ง หมายถึง รูปแบบหรือวิธีการหาเสียงที่ผู้สมัครรับ เลือกตั้งใช้หาเสียงและส่งผลให้ชนะการเลือกตั้ง

7.2 ปัจจัยของสภาพแวดล้อมทางการเมืองในขณะที่มีการเลือกตั้ง หมายถึง ปรากฎการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในขณะที่มีการเลือกตั้ง ประกอบด้วย

7.2.1 คู่แข่งทางการเมือง หมายถึง พล.อ. สิทธิ สิทิมงคล ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หมายเลข 2 พรรคเพื่อไทย

7.2.2 หัวคะแนน หมายถึง ผู้ช่วยหาเสียงให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับการเลือกตั้ง จากการว่าจ้างหรือจากความนิยมในตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง

7.2.3 ผู้นำชุมชน หมายถึง ประชาชนที่มีบทบาทต่อชุมชนในด้านการพัฒนา และการส่งเสริมคุณภาพชีวิต เช่น สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นต้น

8. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 8.1 ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- 8.2 ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลให้พรรคภูมิใจไทยชนะการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดปราจีนบุรี เขตเลือกตั้งที่ 1 วันที่ 10 มกราคม 2553
- 8.3 ผลที่ได้จากการวิจัย ผู้สมัครรับเลือกตั้ง กรรมการบริหารพรรคภูมิใจไทย และผู้ที่เกี่ยวข้องทางการเมืองจะนำไปใช้ในการวางแผนการเลือกตั้งครั้งต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวทางในการศึกษา ตามกรอบเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง
2. แนวคิดเกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง
3. ทฤษฎีการกำเนิดพรรคการเมือง
4. ทฤษฎีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
5. ทฤษฎีความขัดแย้ง
6. ทฤษฎีระบบอุปถัมภ์
7. ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการเลือกตั้งไว้ ดังนี้
พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายของการเลือกตั้งไว้ว่า หมายถึง การเลือกบุคคลเพื่อเป็นตัวแทนคนกรณีต่างๆตามที่กฎหมายกำหนด เช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล เป็นต้น
พิมลจรรย์ นามวัฒน์ (2534: 716) ได้ให้ความหมายของการเลือกตั้งไว้ว่า หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการออกเสียงลงคะแนนตามความเห็นของตนเอง โดยอิสระว่าจะเลือกใครเป็นตัวแทนของตน เข้าไปใช้อำนาจธิปไตยบริหารกิจการของประเทศ ผู้ที่จะได้รับเลือกตั้งนั้น จะเป็นผู้สมัครใจเสนอตัวเข้ามาให้ประชาชนเลือก และผู้ที่ได้รับเลือกตั้งด้วยคะแนนเสียงส่วนใหญ่ จะเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้แทนของประเทศ มีสิทธิตามที่ได้รับมอบหมายจากประชาชนให้เข้าร่วม

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2534: 201, 2540: 217) ได้ให้ความหมายของการเลือกตั้งไว้ว่า หมายถึง เป็นกระบวนการทางการเมืองและการปกครอง เพราะการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนในการปกครองประเทศ เจตจำนงดังกล่าวปรากฏอยู่ในลักษณะของการเรียกร้องหรือสนับสนุนต่อการตัดสินใจทั้งหลายในระบบการเมือง

วิธรา ไชยสาร (2541: 8-9) ให้ความหมายของการเลือกตั้งไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้มีส่วนร่วมทางการเมือง อันเป็นกลไกที่แสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชน ที่เรียกร้องหรือสนับสนุนให้มีการกระทำ หรือการละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในทางการเมือง หรือตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน โดยประชาชนทั่วไปเลือกผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ นโยบาย และวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับตนด้วยความคาดหวังว่า ผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่ตนเลือกให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนนั้น จะนำอุดมการณ์และนโยบายในการบริหารประเทศ และทำหน้าที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง การเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการแสวงหาทางเลือกในการเมือง การปกครองของประชาชนนั่นเอง

วิสุทธิ โปธิแทน (2524: 63) ได้ให้ความหมายของการเลือกตั้งไว้ว่า หมายถึง การที่บุคคลได้เลือกบุคคลหนึ่ง หรือบุคคลจำนวนหนึ่งจากหลาย ๆ คน หรือจากบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งบัญชีหนึ่ง หรือบัญชีจำนวนหนึ่งจากบัญชีรายชื่อหลาย ๆ บัญชี เพื่อให้ไปกระทำการอันใดอันหนึ่งแทนตน

สรุปว่า การเลือกตั้ง หมายถึง กระบวนการและกิจกรรมทางการเมือง ที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ทั้งบทบาทในแง่ของการกำหนดตัวผู้บริหารประเทศ และการแสดงบทบาทตามเจตนารมณ์ ในการส่งเสริมสนับสนุนการบริหารประเทศของผู้มีอำนาจปกครอง ด้วยการไปออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนของตนเพื่อทำหน้าที่ในรัฐสภาและในรัฐบาล หรือเป็นการที่ประชาชนได้แสดงออกซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการออกเสียงลงคะแนนเลือกตัวแทนของเขา ตามความเห็น โดยอิสระว่าจะเลือกผู้ใดเป็นตัวแทนของตน ไปใช้อำนาจอธิปไตยทั้งในด้านนิติบัญญัติและการบริหาร ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งนั้นจะเป็นผู้ที่สมัครใจเสนอตัวเข้ามาให้ประชาชนเลือก และผู้ที่ได้รับการเลือกด้วยคะแนนเสียงส่วนใหญ่ จะเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้แทนของประชาชนทั้งหมด มีสิทธิตามที่ได้รับมอบหมายจากประชาชน

1.1 ความสำคัญของการเลือกตั้ง

ความสำคัญของการเลือกตั้ง สามารถจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ (อ้างใน ชัชวาลย์ ทัดศิวัช 2549: 78) ดังนี้

1.1.1 ความสำคัญของการเลือกตั้งในทางทฤษฎี

ในทางทฤษฎีกล่าวได้ว่า อำนาจอธิปไตยสามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจอตุลาการ มีความเชื่อมโยงกับปรัชญาการเลือกตั้ง กล่าวคือ การเลือกตั้งจะเป็นที่มาของกลไกผู้ใช้อำนาจอธิปไตย ตามความหมายนี้ การเลือกตั้งจึงมีความสำคัญในฐานะเป็นที่ยอมรับในอำนาจของประชาชน ในการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ซึ่งได้มีการมอบอำนาจให้กับตัวแทนไปปฏิบัติการแทน ตามกระบวนการและขั้นตอนที่กำหนดไว้ การเลือกตั้งจึงเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้ลงคะแนนเสียง ได้มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตย ด้วยการเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ในทางนิติบัญญัติ และมีความสัมพันธ์กับอำนาจทางฝ่ายบริหาร ความสำคัญของการเลือกตั้งในทางทฤษฎี ที่เป็นไปตามนัยแห่งทฤษฎีประชาธิปไตยแบบคลาสสิก(Classical Democratic Theory) ได้ชี้ให้เห็นว่า การเลือกตั้งเป็นการเลือกรัฐบาลที่จะเข้ามาปกครองประเทศ

1.1.2 ความสำคัญของการเลือกตั้งในทางปฏิบัติ

การเลือกตั้งในทางปฏิบัติ นั้น มีความสำคัญในฐานะที่เป็นสิทธิขั้นมูลฐานของมนุษย์ โดยเฉพาะในสังคมประชาธิปไตย อันเห็นได้เด่นชัดจากบทบัญญัติเชิงบังคับข้อ 21 (1) แห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ซึ่งสรุปใจความสำคัญไว้ว่า “เจตจำนงของประชาชน ย่อมเป็นมูลฐานแห่งอำนาจการปกครองของรัฐบาล เจตจำนงดังกล่าวต้องแสดงโดยการเลือกตั้งอันสุจริต ซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งคราวตามกำหนดเวลาด้วยลงคะแนนเสียงของชายหญิง โดยถือหลักคนละหนึ่งเสียงเท่ากันและกระทำการลับด้วยวิธีการอื่นใดที่รับประกันได้ว่า การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจะเป็นไปโดยเสรี” ตามความหมายนี้ การเลือกตั้งจะเป็นกระบวนการทางปฏิบัติ หรือขั้นตอนที่สำคัญของประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย

1.1.3 รูปแบบของการเลือกตั้ง

รูปแบบของการเลือกตั้ง แบ่งเป็น 2 รูปแบบ (ปราโมทย์ ประจนปัจจนึก 2551: 79) ดังนี้

1) การเลือกตั้งโดยตรง (Direct Election) หมายถึง การที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ลงคะแนนเสียงเลือกผู้แทนของตนให้เป็นผู้แทนได้โดยตรง

2) การเลือกตั้งโดยอ้อม (Indirect Election) หมายถึง การที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ลงคะแนนเสียงเลือกบุคคลหรือสภาเสียชั้นหนึ่งก่อน บุคคลหรือสภาดังกล่าวจึงลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎรอีกชั้นหนึ่งเป็นรอบที่สอง

1.1.4 ประเภทของการเลือกตั้ง

การแบ่งประเภทของการเลือกตั้งตามที่มาของการเลือกตั้งนั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท (วัชรวิไล ไซยสาร 2541: 12-13) ดังนี้

1) การเลือกตั้งทั่วไป (General Election) หมายถึง การเลือกตั้งที่มีผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งทั่วประเทศมาลงคะแนนเสียงพร้อมกัน เป็นการเลือกตั้งคราวเดียวกันทั้งประเทศ โดยจะจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปได้ใน 2 กรณี คือ (1) การครบวาระที่จะต้องมีการเลือกตั้ง และ (2) การยุบสภาผู้แทนราษฎร

2) การเลือกตั้งซ่อม (By-Election) หมายถึง การเลือกตั้งแทนตำแหน่งบุคคลที่พ้นจากสมาชิกภาพ เช่น ตาย ลาออก ถูกถอดถอนออกจากตำแหน่ง เป็นต้น ก็จะมีการเลือกตั้งซ่อมแทนตำแหน่งเดิม แต่มีบางกรณีที่มีคำพิพากษาหรือมีคำวินิจฉัยว่า การเลือกตั้งที่ผ่านมาเป็นไปโดยมิชอบ ซึ่งนับว่าเป็นการขาดสมาชิกภาพอีกกรณีหนึ่งและกำหนดให้เป็นการเลือกตั้งอีกประเภทหนึ่ง เรียกว่า “การเลือกตั้งซ้ำ” (Re-Election)

1.1.5 ระบบการเลือกตั้ง

ระบบการเลือกตั้ง โดยทั่วไปที่ใช้กันอยู่ในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกในปัจจุบัน มีอยู่ 4 ระบบ (ปราโมทย์ ประจนปัจจนึก 2551: 79) คือ

1) ระบบการเลือกตั้งโดยเสียงข้างมาก (Majority Electoral System) ระบบการเลือกตั้งแบบนี้เป็นระบบง่าย ๆ มีความสะดวกและรวดเร็ว กล่าวคือ เป็นการเลือกตั้งแบบลงคะแนนครั้งเดียว ผู้ที่ได้รับคะแนนเสียงมากที่สุดจะเป็นผู้ที่ได้รับเลือกตั้ง (โกสินทร์ วงศ์สุวรรณ 2526: 149) ระบบการเลือกตั้งแบบนี้ แบ่งออกอีกเป็น 2 ระบบ คือ

ก. ระบบเขตเดียวคนเดียวหรือเขตเดียวเบอร์เดียว คือ แต่ละเขตผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถเลือกผู้แทนได้ 1 คน ผู้สมัครคนใดได้รับคะแนนมากที่สุดถือว่าได้รับเลือกตั้ง

ข. ระบบเขตเลือกตั้งเดียวแต่มีผู้แทนได้หลายคน ระบบนี้มีหลักการคือในแต่ละเขตเลือกตั้งผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถเลือกผู้แทนได้มากกว่า 1 คน อาจเป็น 2 คน หรือมากกว่านั้นก็ได้ตามแต่ละเขตจะพึงมีผู้แทนได้ ตามอัตราส่วนของประชากรในเขตเลือกตั้ง โดยผู้สมัครคนใดได้คะแนนสูงสุดและเรียงลำดับตามที่แต่ละเขตจะพึงมีผู้แทนได้ เป็นผู้ได้รับการเลือกตั้งในเขตนั่น ๆ

2) ระบบการเลือกตั้งตามเสียงข้างมากรอบสอง การเลือกตั้งแบบนี้ถ้าในการเลือกตั้งรอบแรกไม่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดได้คะแนนเสียงข้างมากโดยเด็ดขาด (Absolute Majority) ก็จะต้องมีการเลือกตั้งใหม่ในรอบที่สอง (Second Ballot) ซึ่งจะใช้สิทธิเฉพาะผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้ที่ 1 และที่ 2 ของรอบแรกเท่านั้นที่จะเข้าแข่งขัน และในรอบนี้ ผู้สมัครที่ได้คะแนนเสียงมากที่สุดจะเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้ง

3) ระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วน (Proportional Representation) ระบบนี้เป็นการเลือกตั้งโดยกำหนดให้ผู้ลงคะแนน เลือกจากบัญชีรายชื่อผู้สมัครที่พรรคการเมืองเสนอเป็นบัญชี ๆ ไป ผู้ที่ได้รับคะแนนเสียงตามส่วนแห่งคะแนนเสียงทั้งหมด จะเป็นผู้ที่ได้รับเลือกตั้งในรูปแบบนี้ ระบบการเลือกตั้งแบบนี้เกิดขึ้นมาเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องในระบบการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมาก โดยเชื่อว่าจะให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย และยังเป็นการสะท้อนความคิดเห็นของประชาชนทั่วทั้งหมุด นอกจากนั้น ยังเป็นการบังคับทางอ้อมให้กลุ่มต่าง ๆ ให้ความร่วมมือกันเพื่อจัดตั้งหรือรวมกลุ่มเป็นพรรคการเมือง ประเทศที่ใช้ระบบการเลือกตั้งแบบนี้ คือ นอร์เวย์ สวิตเซอร์แลนด์ และไทย

4) ระบบการเลือกตั้งแบบผสม เป็นการเลือกตั้งระหว่างแบบเสียงข้างมาก และแบบสัดส่วน ทั้งนี้ ในระบบการเลือกตั้งแบบนี้ ใช้วิธีการคิดคะแนนแบบเสียงข้างมาก ผสมกับระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วน ซึ่งสามารถแยกออกได้เป็น 2 รูปแบบ (บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ 2542: 100-101) คือ

ก. ระบบการเลือกตั้งแบบผสม ที่แยกการคิดคะแนนเสียงข้างมากในเขตเลือกตั้งทั่ว ๆ ไป ในขณะที่เขตเลือกตั้งใหญ่จะใช้วิธีคิดสัดส่วน

ข. ระบบการเลือกตั้งที่ใช้วิธีการคิดคะแนนแบบเสียงข้างมากในเขตเลือกตั้งทั้งหมด แต่ในขณะเดียวกันก็ให้มีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรอีกจำนวนหนึ่งตามระบบสัดส่วนควบคู่กันไป

1.1.6 ระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของไทยในปัจจุบัน

การเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด จำนวน 480 คน โดยจำนวน 400 คน มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง และจำนวน 80 คน มาจากการเลือกตั้งแบบสัดส่วน โดยมีหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งดังต่อไปนี้

1) การเลือกตั้งแบบ “แบ่งเขตเลือกตั้ง”

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบ “แบ่งเขตเลือกตั้ง” เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “แบ่งเขตเรียงเบอร์” โดยในแต่ละเขตเลือกตั้งเลือกผู้แทนได้ไม่เกิน 3 คน ผู้สมัคร

ที่ได้คะแนนสูงสุดและเรียงลำดับลงมาตามแต่ละเขต จะมีผู้แทนได้เป็นผู้ได้รับการเลือกตั้ง โดยประชาชนในแต่ละเขตเลือกตั้ง สามารถลงคะแนนได้ตามจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีอยู่ในเขตเลือกตั้งที่ตนมีภูมิลำเนาอยู่ ทั้งนี้ ประชาชนในเขตเลือกตั้งมีสิทธิจะเลือกผู้สมัครหมายเลขใดก็ได้ จะลงคะแนนให้ผู้สมัครพรรคเดียวกันทั้งหมด หรือเลือกต่างพรรคกันก็ได้ ผู้แทนในระบบนี้มีจำนวนทั้งสิ้น จำนวน 400 คน

2) การเลือกตั้งแบบ “ระบบบัญชีรายชื่อ” (Party-List System)

การเลือกตั้งแบบนี้ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ระบบสัดส่วน” โดยกำหนดเป็นเขตใหญ่ ๆ หรือที่เรียกว่า “Zone List” โดยกำหนดออกเป็น 8 กลุ่มจังหวัด และให้แต่ละกลุ่มจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง ประชาชนที่มีสิทธิลงคะแนนในแต่ละเขตเลือกตั้ง เลือกบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งเพียงพรรคการเมืองเดียวเท่านั้น ทั้งนี้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทสัดส่วนในแต่ละเขตเลือกตั้ง มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เขตละ 10 คน ดังนั้น เมื่อรวมกันทั้งประเทศแล้ว สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 80 คน

2. แนวคิดเกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

การศึกษาเรื่องการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง มีลักษณะตรงข้ามกับองค์ความรู้การเลือกตั้ง องค์ความรู้ดังกล่าวในวิชาทางรัฐศาสตร์ถือเป็นช่องว่างขนาดใหญ่ในงานวิชาการ และงานวิชาการดังกล่าวมักเป็นที่ถูกและเหยียดหยามจากกลุ่มวิชาการด้านสังคมศาสตร์ อย่างไรก็ตาม การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งก็ยังคงมีอยู่และมีการพัฒนาอีกต่อไป ด้วยการนำเอาเหตุผลและกรอบแนวคิดทางวิชาการเรื่องการตลาดมาปรับใช้ การพัฒนาลักษณะดังกล่าวในระยะแรก ๆ ได้แก่ งานของ เดน นิมโม (Dan Nimmo) โดยให้ความสำคัญกับเรื่องการจัดการ งานรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การวิจัย การติดต่อสื่อสาร และการประเมินผลการดำเนินการรณรงค์ จากการพัฒนาลักษณะดังกล่าวทำให้มีการเปลี่ยนบทบาทของผู้ศึกษาจากมือสมัครเล่นทางการตลาด และจากระบบธุรกิจกลายเป็นมืออาชีพทางการเมือง เป็นที่มาของการเติบโตแนวทางและรูปแบบใช้ที่ปรึกษามืออาชีพทางการเมือง มีการวิจัยการรณรงค์หาเสียงด้วยการใช้เทคนิคการทำโพลล์ (Poll) เพื่อค้นหาข้อมูลการสร้างแบบสำรวจจำลอง การสรุปย่อ ๆ ตามแนววิชาชีพและการฝึกอบรมการรณรงค์ทางการเมือง และกระบวนการสร้างภาพลักษณ์ให้กับผู้สมัคร รวมถึงรณรงค์หาเสียงด้วยสื่อมวลชนแบบต่าง ๆ

2.1 รูปแบบของการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในต่างประเทศ

รูปแบบของการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งแบบใหม่ที่มีการพัฒนาใช้ในสหรัฐอเมริกา มีลักษณะคล้ายกันในทุกพื้นที่ ซึ่งโรเบิร์ต อากรานอฟฟ์ (Robert Agranoff) ได้สรุป 4 ประการ (อ้างใน พิษณุ กล้าการนา 2545: 141) ดังนี้

ประการที่หนึ่ง จุดเน้นของการรณรงค์กับการติดต่อสื่อสาร ผู้สมัครจะมีบทบาท ในการกำหนดประเด็นมากกว่าจะเป็นพรรคการเมืองกำหนด

ประการที่สอง การกำหนดประเด็นต่าง ๆ ของการรณรงค์หาเสียง มักจะมีทีมงาน วิชาชีพหรือมืออาชีพและที่ปรึกษาของแต่ละประเด็น

ประการที่สาม มีผู้ทำงานในวิชาชีพ ทำการวิจัยและพัฒนาทักษะต่าง ๆ อย่างเป็น ระบบโดยใช้โพลล์ และนำวิธีการของโพลล์มาแทนที่การใช้ผู้ปฏิบัติงานของพรรค เป็นวิธีการแรก ของการรวบรวมข้อมูล

ประการที่สี่ มีการนำเสนอต่อสื่อมวลชนหลาย ๆ วิธีการ และด้วยวิธีการแบบใหม่ โดยมีสื่อสารที่นิยมมากที่สุดคือ โทรทัศน์ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่เข้ามาแทนที่ผู้ปฏิบัติงานของพรรค และใช้ยานพาหนะนำผู้สมัครทักทายกับประชาชนบนรถยนต์ อันเป็นการสร้างภาพลักษณ์แนว ใหม่ และนำเสนอประเด็นต่าง ๆ

แต่อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันแนวโน้มการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในสหรัฐอเมริกาได้ เปลี่ยนไปมาก และมีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ จึงเรียกได้ว่าเป็นการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง แนวแบบอเมริกา (Americanization) หรือเทคนิคแบบอเมริกัน (American Style) อันเป็นการนำเอา ระบบการตลาดหรือแนวคิดการทำสงครามมาใช้เป็นกรอบคิดพื้นฐาน แต่มีเป้าหมายทางความคิดมี ลักษณะตรงกันข้ามกับการเลือกตั้ง ประกอบด้วย 3 แนวทางที่สำคัญ คือ

1. การกำหนดยุทธศาสตร์ของการหาเสียงเลือกตั้ง พรรคจะเป็นศูนย์กลางในการ กำหนด โดยมีนักยุทธศาสตร์กำหนดหรือโดยรูปแบบที่ใช้ที่ปรึกษา
2. การรณรงค์มุ่งเน้นรูปแบบมากกว่า และมีการติดต่อสื่อสารหรือประชาสัมพันธ์ ที่เหมือนกันโดยไม่คำนึงถึงพื้นที่
3. คำนึงถึงและให้ความสำคัญกับทรัพยากรที่เป็นพื้นฐานของความเป็นสาธารณะ กล่าวคือ มุ่งเน้นเรื่องทำให้เป็นที่นิยมไว้ก่อน โดยมุ่งเน้นที่โทรทัศน์ และใช้โพลล์ทำการสำรวจ หาความต้องการของผู้ลงคะแนน และนำมาปรับปรุงแผนการรณรงค์ โดยการปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญ นักโฆษณาที่เชี่ยวชาญ แล้วนำเสนอทางโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์รายวันและรายสัปดาห์

ในอังกฤษมีการนำวิธีการหาเสียงลักษณะดังกล่าวไปใช้เมื่อปี ค.ศ. 1987 ทำการ ร่างแผน โดย คอบบส์ (Dobbss) นำเสนอต่อนางมากาเรต แททเชอร์ เรียกว่า “บลูบุค” (Blue Book)

หรือวอร์บุค (War Book) สารระสำคัญมีความซับซ้อนและมีสิ่งเบียดบังนี้ คือว่าด้วยเรื่องของการ กำหนดยุทธภูมิทางการเลือกตั้ง มีเป้าหมายทางยุทธศาสตร์คือ สื่อสารมวลชน มีการจัดระเบียบทาง ยุทธภูมิเลือกตั้ง มีกิจกรรมก่อนการรณรงค์หาเสียง การรณรงค์หาเสียงและตารางกำหนดทางเลือก ต่าง ๆ โดยที่การดำเนินงานทั้งหมดอยู่ภายใต้แผนเชิงยุทธศาสตร์ที่มีเป้าหมายมุ่งเน้นให้ “คนอังกฤษก้าวไปข้างหน้า” และ “ถึงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลง” (It’s Time for a Change)

ถึงอย่างนั้น จากรูปแบบที่กล่าวมา วิธีการรณรงค์หาเสียงยังมีอีกจำนวนมาก กล่าวได้ว่าขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่หรือยุทธภูมิของการเลือกตั้ง นอกจากนี้ รูปแบบของการรณรงค์ หาเสียงที่เหมาะสมสำหรับการเมืองในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ สามารถโน้มน้าวให้ผู้ลงคะแนน เสียงเลือกตั้งลงคะแนนให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกวิธีหนึ่ง รูปแบบดังกล่าวคือ การหาเสียงแบบ เคาะประตูบ้าน (Door-to-Door Canvass) คือ การหาเสียงที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งเข้าพบผู้มีสิทธิลง คะแนนที่บ้าน โดยการเดินไปเคาะประตูบ้านแต่ละบ้านและพูดคุยด้วย เป็นวิธีการหาเสียงที่ให้ผล มากที่สุดในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของสหรัฐอเมริกา แต่จะต้องใช้เวลาและออกแรงมากที่สุด การหาเสียงแบบลักษณะดังกล่าว จะต้องมีการกำหนดเป้าหมายในการเดินเคาะประตูบ้านชัดเจน และกำหนดพื้นที่เฉพาะที่แน่นอน รวมทั้งจะต้องเลือกเวลาให้ตรงกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งอยู่บ้าน การหา เสียงแบบลักษณะดังกล่าวนี้ บางครั้งอาจมีการกำหนดแผนการดำเนินงานที่นอกเหนือไปจากราง แแผนการรณรงค์หาเสียง เพราะมีความสำคัญที่ผู้สมัครจะต้องพูดคุยในเรื่องนโยบาย แนวทาง และ รับฟังประเด็นและปัญหาของประชาชนที่เกี่ยวข้อง

2.2 รูปแบบของการหาเสียงเลือกตั้งในประเทศไทย

รูปแบบการหาเสียงที่เปิดเผยหรือเป็นทางการ(สมบัติ จันทรวงศ์ 2530: 28-36) ได้แก่

2.2.1 การใช้สิ่งพิมพ์และการประชาสัมพันธ์ เป็นการรณรงค์หาเสียงอย่างเป็นทางการ เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในเขตเลือกตั้งได้รู้จักผู้สมัคร โดยอาจทำป้ายขนาดใหญ่ บอกชื่อสังกัดพรรค พร้อมคำขวัญและรูปภาพของผู้สมัคร นอกจากนั้นยังมีโบปลิว หรือแผ่นพับ แนะนำตัวผู้สมัคร ที่สำคัญมีการใช้รถติดป้ายหาเสียงและเปิดเสียงซึ่งบันทึกไว้แล้ววิ่งไปตามชุมชน ต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข่าวสารของผู้สมัคร ในกรณีที่ผู้สมัครไม่สามารถออกไปพบปะ ประชาชนได้อย่างทั่วถึง

2.2.2 การปราศรัยหาเสียง ซึ่งมีหลายแบบ คือ อาจเป็นการตั้งเวทีปราศรัยอย่างมี พิธีการ มีการระบุนวันเวลาที่ชัดเจนและประชาสัมพันธ์ไว้ล่วงหน้า หรืออาจเป็นแบบที่ผู้สมัครได้ รับเชิญให้ขึ้นปราศรัยตามเวที และกล่าวคำปราศรัยในงานพิธีต่าง ๆ เช่น งานบวช งานศพ เป็นต้น หรืออาจมีหน่วยงานบางหน่วยงานจัดขึ้น และเปิดโอกาสให้ผู้สมัครทุกคนได้แนะนำตัวพร้อมทั้ง

แสดงวิสัยทัศน์ หรือเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ซักถาม การปราศรัยหาเสียงอาจมีข้อจำกัดในบางพื้นที่ที่ไม่สามารถที่จะใช้รูปแบบที่เหมือนกันทั้งหมดเลือกตั้งได้

2.2.3 การเข้าถึงตัวผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง เป็นวิธีการหาเสียงที่นิยมเรียกกันว่า “การเคาะประตูบ้าน” เหมือนวิธีที่นิยมในสหรัฐอเมริกาและอังกฤษดังกล่าวมาแล้ว วิธีนี้นิยมกันมากสำหรับผู้สมัครหน้าใหม่ โดยเฉพาะชุมชนที่มีประชากรอยู่อย่างหนาแน่น เพราะนอกจากจะได้ภาพพจน์ว่าเป็นผู้สมัครที่เข้าถึงประชาชนแล้ว ยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดติดสนิทสนมกับชาวบ้านได้ภายในระยะเวลาอันสั้น

2.2.4 การใช้สื่อมวลชนเพื่อการหาเสียง สื่อมวลชนทุกประเภทมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการเลือกตั้ง โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ เพราะการหาเสียงของพรรคการเมืองในระดับชาตินักการเมืองที่เจนเวทีจะพยายามอาศัยคอลัมน์ในหนังสือพิมพ์ทำตัวให้เป็นข่าวอยู่เป็นประจำ การเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์มีความสำคัญมาก เพราะถือว่าเป็นการโฆษณาประชาสัมพันธ์ตนเองเป็นอย่างดีโดยมิต้องลงทุนแต่อย่างใด

2.3 รูปแบบพฤติกรรมการหาเสียงที่เบี่ยงเบน (กระมล ทองธรรมชาติ และคณะ 2531: 64) กล่าวไว้ว่า

2.3.1. การใช้อิทธิพลจากระบบราชการ เกิดจากกรณีที่พรรคการเมืองที่เป็นรัฐบาลและสมาชิกของพรรคได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีในกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับประชาชนโดยตรง มักจะใช้อิทธิพลจากตำแหน่งหน้าที่ของตนทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อสร้างความได้เปรียบในการหาเสียงเลือกตั้งให้กับตนเองและพรรคของตน

2.3.2 กลวิธีการพนัน ผู้สมัครรับเลือกตั้งบางคนอาจใช้กลวิธีการพนันในการหาคะแนนเสียงเลือกตั้งจากประชาชน การใช้วิธีการพนันจะมีทั้งก่อนและหลังการเลือกตั้ง มักจะได้ผล แต่ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะต้องลงทุนมาก เพราะเขาจะต้องยอมเสียเงินจำนวนมากเพื่อยอมเสียเงินพนัน โดยที่ความต้องการให้ประชาชนที่รับทำพนันออกไปช่วยหาเสียงให้กับเขา

2.3.3 กลวิธีการทำลายคู่แข่ง ด้วยวิธีการโจมตีใส่ร้ายคู่แข่ง ขูดคุ้ยประวัติที่ไม่ดีเพื่อทำให้เสียชื่อเสียง ไม่ว่าจะเท็จหรือจริงก็ตาม หรือการทำลายป้ายหาเสียงของฝ่ายตรงข้าม และวิธีที่อันตรายที่สุด คือ การฆ่าหวัคະแนนหรือผู้สมัครที่เป็นคู่แข่งซึ่งมีคะแนนนิยมสูงกว่า

2.3.4 การใช้เงินซื้อคะแนนเสียง เป็นรูปแบบที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งใช้กันอยู่ต่างแต่มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบหลายลักษณะ เพื่อมิให้ผิดกฎหมายเลือกตั้งและถูกจับกุมอันจะส่งผลให้ต้องถูกตัดสิทธิ์ทางการเมือง หรือมีการใช้หวัคະแนนเป็นผู้ทำแทน ซึ่งรูปแบบการใช้เงินซื้อเสียงนี้เป็นการยากที่จะแก้ไขให้หมดไปได้ เว้นแต่จะใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างเด็ดขาดและจริงจัง

2.4 องค์ประกอบที่สำคัญในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

องค์ประกอบที่สำคัญในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง มี 4 ประการ (จักรพันธ์ มิตรพักแว่น 2549: 41) ดังนี้

2.4.1 ตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง หมายความว่ารวมถึง คุณสมบัติส่วนตัว รูปร่างหน้าตา บุคลิกลักษณะ อาชีพ ความรู้ความสามารถ ความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ การตัดสินใจ การเลือกใช้คน ผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคนมีจุดอ่อนจุดแข็งไม่เหมือนกัน บางคน พุดเก่ง บางคนมีฐานะดี บางคนมีความรู้ดี ซึ่งเป็นคุณสมบัติส่วนตัวที่ผู้สมัครต้องนำมาสร้างความ นิยมให้เกิดขึ้น

2.4.2 ทรัพยากรที่ใช้ในการหาเสียงเลือกตั้ง อาจเรียกได้ว่าทรัพยากรทางการเมือง ได้แก่

- 1) เงิน นับว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง
- 2) คณะผู้ทำงานช่วยเหลือ ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง
- 3) ยานพาหนะ หมายถึง ยานพาหนะทุกชนิดที่ใช้ในการหาเสียงเลือกตั้ง ขึ้นอยู่กับความจำเป็นและความพร้อมของผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคน
- 4) เทคโนโลยีสมัยใหม่ ได้แก่ คอมพิวเตอร์ในการประมวลผลรวบรวม ข้อมูล ซึ่งช่วยให้ผู้สมัครทำงานได้รวดเร็ว ตัดสินใจได้ง่ายหรืออย่างน้อยก็มีเครื่องเสียงดี ทันสมัย ทำให้ปราศรัยในกลุ่มคนมาก ๆ ได้

2.4.3 เขตเลือกตั้ง ต้องรู้จักเขตเลือกตั้งที่จะลงสมัครแข่งขันให้ดีด้วย หมายถึง รู้จักในด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมาในอดีต ประชากร การแบ่งประเภทตามวัย อาชีพ เพศ พฤติกรรมในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งครั้งก่อน และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในปัจจุบัน ลักษณะทางด้านภูมิศาสตร์ การแบ่งเขตการปกครอง วัฒนธรรมประเพณี พื้นฐานทางความคิด เศรษฐกิจของประชาชน ปัญหาสำคัญของเขตเลือกตั้งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการวางแผนหรือจัดวางยุทธวิธีในการหาเสียงเลือกตั้ง ให้สามารถกำหนดได้เหมาะสมตามลำดับ ขั้นตอน และเข้าถึงความรู้สึกที่แท้จริงตรงกับความต้องการของประชาชนในเขตเลือกตั้ง

2.4.4 คู่แข่งคนสำคัญในเขตเลือกตั้ง การหาเสียงเลือกตั้งในประเทศไทยมักมีการ โจมตีผู้สมัครฝ่ายตรงข้ามเสมอ ทำให้แต่ละฝ่ายเสียคะแนนนิยมได้ แต่การรู้จักจุดอ่อนของฝ่ายตรงข้ามจะทำให้เราได้เปรียบในการหาเสียงและในขณะเดียวกันก็สามารถกำจัดจุดอ่อนของตนเองการรู้เขารู้เราจะเป็นประโยชน์อย่างมากในการวางแผนการหาเสียงเลือกตั้ง

3. ทฤษฎีการกำเนิดพรรคการเมือง

นักวิชาการได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับการกำเนิดของพรรคการเมืองไว้หลายแนวทางด้วยกัน (Palombara and Weiner, 1966: 8-9, 14-20 อ้างใน ชัชวาลย์ ทัดศิวัช 2552: 55) ได้แก่

3.1 ทฤษฎีเชิงสถาบัน (Institutional Theory)

ทฤษฎีนี้เชื่อว่า พรรคการเมืองมีจุดกำเนิดและวิวัฒนาการมาจากกลุ่ม ก๊ก เหล่า ชมรม และกลุ่มทางการเมืองที่มีอำนาจ โดยที่แต่ละกลุ่มเหล่านี้ ต่างต่อสู้แข่งขันกันเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนจากประชาชน เมื่อสังคมขยายตัวใหญ่ขึ้น ก็จำเป็นต้องมีองค์กรที่ทำหน้าที่รวบรวม การสนับสนุนจากประชาชน เพื่อให้ตัวแทนของพรรคการเมืองได้รับตำแหน่งทางการเมืองและสามารถใช้อำนาจรัฐได้

3.2 ทฤษฎีเชิงสถานการณ์ทางประวัติศาสตร์ (Historical Situational Theory)

ทฤษฎีนี้เชื่อว่า พรรคการเมืองอาจจะเกิดมาจากวิกฤตต่าง ๆ ทางการเมืองที่แตกต่างกันออกไป เช่น วิกฤตเกี่ยวกับบูรณภาพแห่งดินแดน วิกฤตเกี่ยวกับความชอบธรรมทางการเมืองปกครอง เช่น การรวบรวมตั้งพรรคการเมืองเพื่อต่อต้านความไม่ชอบธรรมของรัฐบาลฝรั่งเศสในประเทศแอลจีเรีย เมื่อปี ค.ศ. 2950 เป็นต้น หรือเกิดจากวิกฤตการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น ในสมัยหลังการสลายตัวของระบบศักดินาหรือระบบฟิวดัลในสังคมยุโรป ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18

3.3 ทฤษฎีเชิงพัฒนาการ (Developmental Theory)

ทฤษฎีนี้เชื่อว่า พรรคการเมืองเกิดขึ้นภายใต้เหตุการณ์แวดล้อมอย่างน้อย 2 ประการ คือ (1) การที่คนในสังคมตระหนักว่า ตนเองมีสิทธิที่จะมีอิทธิพลต่อการใช้อำนาจเพื่อการปกครอง (2) เกิดจากการที่กลุ่มผู้นำทางการเมืองที่มีอยู่เดิม ต้องการชนะใจประชาชนให้สนับสนุนอำนาจของตน จึงได้ตั้งพรรคการเมืองขึ้นมา เพื่อระดมการสนับสนุนและค้ำจุนอำนาจจากประชาชนต่อกลุ่มตนเอง โดยมีได้สนใจเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีที่แสดงถึงการกำเนิดของพรรคการเมืองดังกล่าว อาจไม่ได้แสดงให้เห็นถึงหลักเกณฑ์สำคัญ อันเป็นมูลเหตุให้เกิดพรรคการเมืองได้อย่างชัดเจนเท่าใดนัก นักวิชาการรัฐศาสตร์จึงได้สรุปหลักเกณฑ์อย่างกว้าง ๆ เพื่ออธิบายสาเหตุการเกิดพรรคการเมืองได้ 2 ประการ คือ (1) เกิดจากความขัดแย้งในผลประโยชน์ของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม และ (2) เกิดเพราะความแตกต่างทางอุดมการณ์ ต่อการมองและการแก้ไขปัญหาของสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของแต่ละกลุ่มบุคคล ถึงอย่างนั้นยังมีข้อสังเกตว่า การกำเนิดพรรคการเมืองตามทฤษฎีที่กล่าวมา

จะเกิดขึ้นได้เฉพาะในสังคมที่เป็นประชาธิปไตย ซึ่งถือเอาผลประโยชน์ของกลุ่มผลประโยชน์หรือประชาชนเป็นหลัก

4. ทฤษฎีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

นักสังคมศาสตร์ ซึ่งโดยมากก็คือกลุ่มนักสังคมวิทยาและนักรัฐศาสตร์ ได้แบ่งทฤษฎีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งออกเป็น 3 กลุ่ม (สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว 2527: 31-36, อ้างใน ชัชวาลย์ ทัดศิวัช 2549: 103-108) ดังนี้

4.1 ทฤษฎีปัจจัยกำหนด

ทฤษฎีปัจจัยกำหนด (Deterministic theory) โกลเลมบิวสกี เวลชและคร็อตตี (Golembiewsky, Welsh and Crotty 1969: 404-406, อ้างใน ชัชวาลย์ ทัดศิวัช 2549: 103) สรุปว่าสาระสำคัญของทฤษฎีปัจจัยกำหนด คือ “ปัจจัยทางสังคมเป็นตัวกำหนดที่สำคัญของพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง” ทฤษฎีดังกล่าวเสนอว่า ปัจจัยทางสังคมอันเป็นภูมิหลังของบุคคลทั้งในระดับกว้างทั่วไปและเรื่อยลงมาจนถึงช่วงที่จะมีการตัดสินใจ มีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แนวความคิดที่เป็นพื้นฐานของทฤษฎีนี้ได้แก่ “ตัวแบบแรงผลักดันทางสังคม” (Social forces Model) ของ พอล ลาซาร์สเฟลด์, “ทฤษฎีสนาม” (Field Theory) ของ เคิร์ต เลวิน ซึ่งเป็นนักจิตวิทยา กล่าวอีกนัยหนึ่ง ทฤษฎีประเภทนี้เป็นการเสนอเงื่อนไขที่กำหนด “รูปแบบ” ของพฤติกรรม ซึ่งไม่ได้มุ่งที่จะสรุปรวมเชิงนิรนัย (Deductive Generalization) หรือทำนายพฤติกรรมในอนาคต หากให้ประโยชน์อย่างสำคัญในด้านการจัดตัวแปรอันหลากหลายที่เกี่ยวข้องให้เป็นระเบียบ ส่วนปัจจัยทางสังคมซึ่งเป็นตัวกำหนดที่สำคัญของพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตามนัยทฤษฎีนี้ได้แก่ ปัจจัยทางด้านเพศ อายุ อาชีพ รายได้ การศึกษา และที่อยู่อาศัย เป็นต้น

4.2 ทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผล

ทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผล (Consciously rational theory) เน้นที่ปฏิกิริยาของความสำนึกตรรกะตรองของผู้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง นโยบายของพรรค และสภาพของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ลักษณะดังกล่าวคล้ายกับกรอบความคิดเชิงเหตุผล (Rational framework) ของผู้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง เสมือนกับการตัดสินใจของผู้บริโภคในทางเศรษฐศาสตร์ งานที่สำคัญในด้านนี้ ได้แก่ Economic Theory of Democracy ของ แอน โรนีย์ ดาวน์ (Downs, 1957) และเรื่อง The Responsible Electorate ของ คีย์ (Key, 1966) (อ้างใน จรูญ สุภาพ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว 2527: 22) กลุ่มปัจจัยทางด้านความรู้สึก ซึ่งมีความสำคัญต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ตามนัยทฤษฎีนี้ ได้แก่ ความรู้สึกทางด้านจิตใจ ความต้องการ แรงจูงใจ บุคลิกภาพ ทัศนคติ ความเชื่อ อุดมการณ์ทางการเมือง เป็นต้น

4.3 ทฤษฎีระบบ

ทฤษฎีระบบ (System theory) เป็นแนวทางการศึกษาพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งในเชิงระบบ ที่ได้ประยุกต์เอาทฤษฎีระบบการเมือง (Political System Theory) ของเดวิด อีสตัน (David Easton) มาใช้เป็นกรอบแนวทางในการศึกษาพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และถือว่าเป็นแนวการวิเคราะห์ที่ได้รับความนิยมโดยทั่วไปในหมู่นักรัฐศาสตร์และนักสังคมศาสตร์ในปัจจุบัน แต่ก็ปรากฏว่ามีผู้นำไปใช้ในการศึกษาพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอย่างจริงจังน้อยมาก จนกระทั่งใน ค.ศ. 1959 พาร์สัน (Parsons) นักทฤษฎีระบบคนหนึ่ง ได้ศึกษาผลงานเรื่อง Voting ของเบอเรลสัน (Berelson) พบว่า การศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับกรอบความคิดของทฤษฎีระบบ ในผลงานอื่น ๆ ก็ได้มีการนำเอาทฤษฎีระบบไปใช้ในการศึกษาพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งบ้างเหมือนกัน หากแต่ว่าไม่ได้เจาะจงอย่างชัดเจนว่าดำเนินการวิจัยไปตามกรอบของทฤษฎีระบบโดยตรงเท่านั้น เช่น งานของนักวิจัยกลุ่มมหาวิทยาลัยมิชิแกน ได้ตั้งแนวความคิด “สภาพการลงคะแนนเสียงตามปกติ” (Normal vote) ขึ้น

การลงคะแนนเสียงตามปกติ คือ ความกำกวมของอิทธิพลจากปัจจัยความนิยมพรรคของทั้งสองพรรคใหญ่ที่มีต่อการเลือกตั้ง “พลังที่เกิดขึ้นเฉพาะช่วงสมัย” (Short-term forces) ก็เป็นอีกแนวความคิดหนึ่งที่ว่าทำให้ผลการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเบี่ยงเบนไปจากภาวะปกติ แคมป์เบลล์และคณะได้ระบุว่า การแข่งขันทางการเมืองของพรรคการเมืองในสหรัฐอเมริกา มีลักษณะเป็นสภาพหนึ่งที่เกิดขึ้นจากสภาวะสมดุล (Homeostatic) ของระบบ ซึ่งมีเสถียรภาพหรือความมั่นคงในระดับต่าง ๆ กัน การขึ้นลงของอัตราการลงคะแนนเสียงและการเลือกพรรคใดพรรคหนึ่งนั้น ขึ้นอยู่กับส่วนผสมของพลังที่เกิดขึ้นเฉพาะช่วงสมัยกับปัจจัยพื้นฐาน คือ ความนิยมพรรคของคนอเมริกัน พลังที่เกิดขึ้นเฉพาะช่วงสมัยมักได้แก่ ความสนใจในตัวผู้สมัคร ความเห็นต่อนโยบายและปัญหาทางการเมือง ภาพพจน์ที่มีต่อการปฏิบัติงานของพรรค สถานการณ์ภายในและภายนอกประเทศ เป็นต้น ซึ่งผันแปรไปในแต่ละช่วงสมัยของการเลือกตั้ง เมื่อประมวลแล้ว ผู้ลงคะแนนเสียงจะชอบพรรคหนึ่งมากกว่าอีกพรรคหนึ่ง ทำให้แกว่งออกจากสภาวะสมดุล “ปกติ” และเมื่อถึงการเลือกตั้งครั้งต่อไปมักจะ “แกว่ง” กลับโดยนัยเดียวกันเช่นนี้เรื่อยไป กรอบการวิเคราะห์ดังกล่าวนี้แท้จริงแล้วก็คือ กรอบความคิดของทฤษฎีระบบนั่นเอง

หากจะถือว่า การศึกษาดังกล่าวเป็นการใช้ทฤษฎีระบบแล้ว ก็ยังมีการศึกษาอีกจำนวนไม่น้อยที่อยู่ในขอบข่ายของทฤษฎีนี้ การใช้ทฤษฎีดังกล่าวมุ่งที่ปัจจัยซึ่งทำให้เกิดดุลภาวะ (Equilibrium) ขึ้นในการเลือกตั้ง นั่นคือ พิจารณาทั้งปัจจัยที่เป็นตัวกำหนด (Deterministic factors)

และความสำนึกเชิงเหตุผล ที่เกิดขึ้นจากปัจจัยที่มีผลกระทบสั้นเฉพาะช่วงสมัย การใช้ทฤษฎีดังกล่าว จึงมีลักษณะเป็นตัวแทนเชิงการทำนาย (Predictive mode) ส่วนกลุ่มปัจจัยด้านสภาวะแวดล้อมตัวบุคคลที่แสดงออกทางการเมืองซึ่งจัดว่าเป็นทฤษฎีระบบ ได้แก่ ระบบพรรคการเมือง ระบบการเลือกตั้ง การรณรงค์หาเสียง เป็นต้น

สรุปว่า การศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ได้รับการกล่าวหาจากนักรัฐศาสตร์บางกลุ่มว่าเป็นการศึกษาทางการเมืองที่ไม่ใช่การเมือง (Apolitical) เพราะเป็นการศึกษาที่เน้นลักษณะรูปแบบพฤติกรรมของปัจเจกบุคคล ไม่ได้เน้นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่ป้อนเข้าไปสู่ตัวระบบ (Inputs) กับกระบวนการเปลี่ยนแปลงรูปของระบบการเมือง (Conversion process) กับสิ่งที่เป็ผลผลิตจากระบบการเมือง (Outputs) ทั้งไม่ได้เน้นปฏิกริยาป้อนกลับที่นโยบายหรือการตัดสินใจทางการเมืองว่าไปมีผลต่อการเลือกตั้งคราวต่อไปอย่างไร นั่นคือ เน้นการศึกษาที่ “การเลือกตั้ง” มิใช่เน้นที่ “ระบบการเมือง” อย่างไรก็ตาม การศึกษาในปัจจุบันได้พยายามทำให้การศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมีลักษณะเป็น “การเมือง” มากขึ้น เช่น พยายามเชื่อมปรากฏการณ์ทางประวัติศาสตร์การเมืองเข้ากับการศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น

5. ทฤษฎีความขัดแย้ง

ทฤษฎีความขัดแย้ง (Conflict Theory) เป็นทฤษฎีที่มีรากฐานของสมมติฐานที่ว่าสังคม คือ ระบบที่มีลักษณะซับซ้อนของความไม่เท่าเทียมกัน (Inequality) และความขัดแย้ง (Conflict) ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทฤษฎีความขัดแย้งทางสังคม เป็นทฤษฎีที่สนับสนุนให้ทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่มีความสมบูรณ์ขึ้น กล่าวคือ ทฤษฎีความขัดแย้งทางสังคมมีแนวความคิดว่า สังคมนั้นไม่ได้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แต่สังคมนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของการแบ่งแยก (Division) อันเกิดจากความไม่เท่าเทียมกันในสังคม

นักสังคมวิทยาในกลุ่มความขัดแย้งทางสังคมจะพยายามค้นหาว่า ปัจจัยต่าง ๆ เช่น ชั้นทางสังคม เชื้อชาติ กลุ่มชน เพศ และอายุ มีความเกี่ยวข้องกับความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายทรัพยากรที่มีคุณค่าในสังคม ได้แก่ เงิน อำนาจ การศึกษา และเกียรติยศทางสังคมอย่างไร นอกจากนี้นักวิชาการในกลุ่มความขัดแย้งทางสังคมจะมองว่า สังคมเกิดการแข่งขันกันเพราะในสังคมมีความขัดแย้งกัน อันเนื่องมาจากคนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมได้รับผลประโยชน์และผลตอบแทน

ที่ไม่เท่าเทียมกัน สิ่งตอบแทนและผลประโยชน์ที่คนในสังคมได้รับ มีความแตกต่างกันออกไปตามตำแหน่งและหน้าที่ทางสังคม นักสังคมวิทยาในกลุ่มนี้ยังมองว่า สังคมมีความขัดแย้งกันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้สังคมมีการเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงตามมา

5.1 ความขัดแย้งทางการเมืองของไทยในปัจจุบัน

จากสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองนับตั้งแต่หลังการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2550 เป็นต้นมา มีการแบ่งขั้วทางการเมืองอย่างชัดเจนระหว่างฝ่ายที่สนับสนุนรัฐบาลและฝ่ายที่ต่อต้านรัฐบาล มูลเหตุของความขัดแย้งที่ทำให้สังคมไทยเกิดความแตกแยกออกเป็นสองกลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มที่ศรัทธา พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี ได้แก่ ประชาชนในชนบทที่ได้รับความนิยมนจาก “นโยบายประชานิยม” ของรัฐบาลในยุคนั้น คือ นโยบาย 30 บาท รักษาทุกโรค, กองทุนหมู่บ้านหรือ โครงการ SML เป็นต้น ต่อมาได้มีการรวมตัวกันในนาม “กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ” (นปช.) หรือ “กลุ่มเสื้อแดง” และกลุ่มที่เห็นว่า พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นภัยต่อประเทศชาติ จากการใช้อำนาจหน้าที่เกินขอบเขตและกล่าวหาในเรื่องการทุจริตหรือการมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับธุรกิจส่วนตัวและพวก นำโดย “กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” (พธม.) หรือ “กลุ่มเสื้อเหลือง” จนนำไปสู่การเดินขบวนประท้วงและขับไล่รัฐบาลหลายครั้งและถูกการทำรัฐประหารโดย “คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ” (คมช.) นำโดย พล.อ. สนธิ บุญยรัตกลิน เป็นหัวหน้า เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 ด้วยเหตุผลสำคัญคือ เพื่อป้องกันมิให้เกิดความแตกแยกและความขัดแย้งอย่างรุนแรง

การเลือกตั้งทั่วไปของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2550 พรรคพลังประชาชนได้รับคะแนนเสียงอย่างท่วมท้นจากประชาชน พร้อมกับการกลับมาเมืองไทยของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร โดยที่ย้ำเสมอว่าได้อยู่ตีบทบาททางการเมืองแล้ว ในขณะที่ฝ่ายต่อต้านเชื่อว่า พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นผู้อยู่เบื้องหลังพรรคพลังประชาชน เมื่อมีการจัดตั้งรัฐบาลผสมภายใต้การนำของนายสมัคร สุนทรเวช ประชาชนทั่วไปเชื่อว่า ความขัดแย้งที่ทุกฝ่ายเคยมีในอดีตจะหาทางสมานฉันท์กันได้ ด้วยในขณะนั้นปัญหาเศรษฐกิจของประเทศไทยและค่าครองชีพที่สูงขึ้น ปัญหาที่รุนแรงจากราคาน้ำมันที่ผันผวนตามราคาตลาดโลก และราคาลิ่งของที่จำเป็นต่อการดำรงชีพทุกชนิดขยับตัวสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว น่าจะทำให้ทุกฝ่ายละทิ้งความขัดแย้งทางการเมืองหันหน้ามาช่วยกันแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ เพื่อความอยู่รอดของประเทศชาติ แต่ดูเหมือนว่าทั้งสองฝ่ายจะพัวพันคุ่มเชิงกันชั่วคราว และเพียงไม่กี่เดือนรอยร้าวในการบริหารประเทศก็เริ่มปรากฏชัดขึ้น เมื่อผู้นำรัฐบาลใช้ท่าทีแข็งกร้าวกับฝ่ายตรงข้ามที่ไม่เห็นด้วยกับตน มีการยึดกุมสื่อไว้ในมือ มีการโยกย้ายข้าราชการชั้นสูงหลายตำแหน่ง และเมื่อรัฐบาลประกาศว่าจะเดินหน้าแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ก็ได้กลายเป็นชนวนเหตุและตัวเร่งปฏิกิริยาให้ทั้งสองฝ่ายมีความรุนแรงขึ้น

ฝ่ายที่สนับสนุนให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญอย่างเร่งด่วน อ้างว่ารัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ไม่เป็นประชาธิปไตย มีรากฐานมาจากการทำรัฐประหาร ทำให้พรรคการเมืองอ่อนแอ ไม่มีความเข้มแข็ง ในขณะที่ฝ่ายคัดค้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญเชื่อว่า พรรคพลังประชาชนต้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่านการลงประชามติ เพียงเพราะต้องการเอื้อประโยชน์ให้แก่กลุ่มคนเพียง กลุ่มเดียว และกระบวนการแก้ไขรัฐธรรมนูญก็รวบรัดตัดตอน ไม่ฟังเสียงคัดค้านของประชาชน แทนที่จะเอาเวลาไปแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ประเทศกำลังประสบในช่วงเวลาที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็น การหยุดชะงักกันของภาวะทางเศรษฐกิจ ความแปรผันในด้านตลาดการลงทุน ปัญหาความอยู่ดี กินดีของประชาชนส่วนใหญ่ภายในประเทศ เพียงมุ่งหวังเพื่อต้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญเท่านั้น อารมณ์ความไม่พอใจของทั้งสองฝ่ายเริ่มคุกรุ่นมากขึ้นเรื่อย ๆ จากความเห็นที่สวนทางกัน ต่างฝ่าย ต่างแสดงความไม่เห็นด้วยกับอีกฝ่ายหนึ่งผ่านสื่อต่าง ๆ ทั้งทางโทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต การจัด เวทีปราศรัยตามสถานที่สำคัญต่าง ๆ โดยตั้งอยู่บนอคติ มีความโกรธเกลียดชังมากกว่าที่จะมีเหตุผล หาทางออกร่วมกัน จนสื่อเค้าว่าสถานการณ์อาจจะนำไปสู่ความรุนแรงอีกครั้งหนึ่ง แม้ว่าจะมีผู้ หลักผู้ใหญ่ของบ้านเมืองออกมาเตือนสติ ก็ไม่มีใครยอมรับฟังอีกต่อไป จึงทำให้สังคมไทยแบ่งฝัก แบ่งฝ่ายอย่างชัดเจนและสร้างปัญหาต่าง ๆ ดังที่ปรากฏ

การแบ่งขั้วทางการเมืองเช่นนี้ ส่งผลกระทบต่อ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การที่นายเนวิน ชิดชอบ ผู้สนับสนุนพรรคภูมิใจไทยได้ แยกตัวออกจากมาจากพรรคเพื่อไทย เพื่อเข้าร่วมจัดตั้งรัฐบาลกับพรรคประชาธิปัตย์ ทำให้สมาชิก พรรคเพื่อไทยและกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) เกิดความไม่พอใจ และการที่พรรคภูมิใจไทยได้เป็นพรรคร่วมรัฐบาล ย่อมทำให้กระแสของประชาชนมองภาพลักษณ์ ของพรรคดีขึ้น เนื่องจากว่าในช่วงที่ “กลุ่มเสื้อแดง” โจมตีสถาบันนั้น พรรคภูมิใจไทยได้นำเสนอ นโยบายที่สำคัญในการหาเสียงคือ “ความยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข” จึงทำให้ประชาชนส่วนหนึ่งมองว่า “กลุ่มเสื้อแดง” คือ กลุ่มที่สนับสนุน “ระบอบ ทักษิณ” และพรรคเพื่อไทย หากลงคะแนนให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรคเพื่อไทยแล้ว อาจส่งผล ต่อความวุ่นวายทางการเมืองต่อไปได้ จึงกล่าวได้ว่า ความขัดแย้งทางการเมืองครั้งนี้ ส่งผลกระทบต่อ การเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดปราจีนบุรี เขตเลือกตั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2553

6. ทฤษฎีระบบอุปถัมภ์

ระบบอุปถัมภ์ (Patronage System) เป็นระบบของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีอำนาจ มีทรัพย์สินหรือมีบารมีกับผู้รับอุปถัมภ์ ที่ต้องพึ่งพาผู้อุปถัมภ์ที่อยู่เหนือกว่า และสามารถบันดาลสิ่งของที่ตนต้องการได้ เป็นการเสนอสนองตอบต่อกันและกันที่อยู่บนพื้นฐานของข้อกำหนดทางศีลธรรม ระบบอุปถัมภ์ได้รับการพิจารณาว่า เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของโครงสร้างของสังคมไทยในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การอุปถัมภ์กันระหว่างเจ้านายกับลูกน้อง เจ้าพ่อกับมือปืน หัวคะแนนกับการเลือกตั้งและการซื้อเสียง ข้าราชการกับนักการเมืองและนักธุรกิจ เป็นต้น

6.1 ความหมายของระบบอุปถัมภ์

แลนด์ และสก็อตต์ (Lande and Scott, 1976 อ้างใน สิทธิโชค ลางกุลานนท์ 2552: 7) กล่าวว่า ทฤษฎีระบบอุปถัมภ์จะมีความสัมพันธ์กับทฤษฎีชนชั้นนำ และทฤษฎีระบบอุปถัมภ์ยอมรับในโครงสร้างอำนาจของชนชั้นนำดังกล่าว ทฤษฎีระบบอุปถัมภ์ตามแนวคิดของแลนด์ และ สก็อตต์ สรุปได้ดังนี้

1) ในระบบจะมีการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างนายหรือผู้อุปถัมภ์กับลูกน้องหรือผู้รับการอุปถัมภ์มากน้อยต่างกัน โดยปฏิสัมพันธ์จะมีมากเมื่อนายกับลูกน้องมีความสนิทชิดชอบมากที่สุด และค่อย ๆ น้อยลงเมื่อห่างออกไปจนถึงลูกน้องที่ไม่มีความสนิทด้วย นั่นคือนายจะให้ความสนิทสนมเป็นพิเศษกับลูกน้องที่สนิทชิดชอบมากที่สุดมากกว่าลูกน้องคนอื่น ๆ

2) ลักษณะความสัมพันธ์เป็น ไปในแนวดิ่ง (Vertical)

3) ในระบบอุปถัมภ์ จะเน้นความสำคัญที่ตัวบุคคลมากกว่าหลักการ

4) มีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน ในลักษณะต่างตอบแทน

5) เป็นระบบที่มีการทุจริต คอร์รัปชัน (Corruption) แฝงตัวอยู่

6) ลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างนายกับลูกน้องมีความเปราะบาง ขาดความจริงใจและอาจเปลี่ยนแปลงได้ มีการเลือกผู้อุปถัมภ์และผู้รับการอุปถัมภ์ได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ อำนาจ และความมั่งคั่ง เช่น เมื่อนายมีอำนาจมั่งคั่ง มีลูกน้องบริวารมาก เป็นต้น

7) มีการสร้างระบบอุปถัมภ์ย่อย

นักวิชาการของไทย ได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์ไว้ ดังนี้

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2536: 171-172, อ้างใน สิทธิโชค ลางกุลานนท์ 2552: 8)

ได้อธิบายว่า เป็นระบบความสัมพันธ์ของคน 2 ฝ่าย ซึ่งไม่เท่าเทียมกันในหลาย ๆ ด้าน ต่างฝ่ายต่างก็มาแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการของกันและกัน แต่เป็นการแลกเปลี่ยนที่ไม่เหมือนกัน ผู้ใหญ่อาจให้สินค้าแก่ผู้น้อย ในขณะที่ผู้น้อยให้บริการแก่ผู้ใหญ่ หรือกลับกันตามแต่กรณี

ความสัมพันธ์ลักษณะนี้ดำรงอยู่ได้ไม่ใช่เพียงเพราะต่างฝ่ายต่างได้ประโยชน์เท่านั้น แต่ต้องมี
อุดมการณ์ที่ช่วยจรรโลงความสัมพันธ์อย่างนี้เอาไว้

ศุภรัตน์ เลิศพานิชย์กุล (2538: 101-102, อ้างใน สิทธิโชค ลางกุลานนท์ 2552: 8)
ได้อธิบายถึงลักษณะของความสัมพันธ์นี้ว่าเป็นความสัมพันธ์ที่มีโชติภาค และมีฐานะไม่เท่าเทียมกัน
ฝ่ายที่เหนือกว่าจะอยู่ในฐานะผู้อุปถัมภ์ และฝ่ายที่อยู่ต่ำกว่าจะเป็นผู้รับอุปถัมภ์ ทั้ง 2 ฝ่ายมีความ
ผูกพันกันเป็นการส่วนตัว มีการแสวงหา และแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกัน ผู้อุปถัมภ์จะให้
ประโยชน์ในความคุ้มครอง ส่วนผู้รับอุปถัมภ์ก็จะให้ผลประโยชน์ตอบแทนในรูปของความจงรัก
ภักดี แรงงานและของกำนัล ดังเช่นที่ อคิน รพีพัฒน์ (2518: 79, อ้างใน สิทธิโชค ลางกุลานนท์
2552: 8) เห็นว่า ระบบอุปถัมภ์ เป็นความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างผู้ที่เหนือกว่า คือ มีทรัพยากร
หรือมีอำนาจมากกว่ากับผู้ที่ด้อยกว่า คือ ผู้ที่มีทรัพยากรหรือมีอำนาจน้อยกว่า โดยที่ผู้เหนือกว่าให้
การอุปการะช่วยเหลือคุ้มครองป้องกันให้แก่ผู้ที่ด้อยกว่า และผู้ที่ด้อยกว่าให้การสนับสนุนทำงาน
ให้โดยยอมรับใช้และเชื่อฟังเป็นการตอบแทน และเป็นการแสดงถึงความกตัญญูทดแทน

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2520: 40, อ้างใน สิทธิโชค ลางกุลานนท์ 2552: 8) ได้อธิบาย
ถึงคุณค่าของคนในแต่ละระดับซึ่งต่างบารมีกันนั้นว่า คุณค่าของคนขึ้นอยู่กับระดับฐานันดรใน
สังคมและอำนาจวาสนาที่ “เบื่องบน” หรือ “หน่วยเหนือ” คือ ผู้ที่อยู่สูงกว่าจะบันดาลให้
และเห็นว่าที่มาของระบบอุปถัมภ์มาจากระบบความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างคนที่อยู่ต่างระดับ
ฐานันดร หรือที่เรียกว่า “เจ้ากับข้า” หรือ “นายกับบ่าว” หรือ “หลวงกับราษฎร์” โดยนัยนี้
วิถีชีวิตของคนเล็กคนน้อย คนธรรมดาสามัญ ซึ่งเรียกว่า “วัฒนธรรมราษฎร์” จึงอยู่ภายใต้บารมี
ของ “วัฒนธรรมหลวง” โดยปริยาย ของหลวง คนหลวง ทรัพย์หลวง งานหลวง ทุกสิ่งทุกอย่างที่
เป็นของหลวง ราษฎร์จะละเมิดมิได้ แต่ในขณะที่เดียวกันผลผลิตจากไร่นา แรงงานฝีมือ หรือแม้แต่
ชีวิตของราษฎร์และลูกเมียก็เป็นของหลวงได้ สุดแต่จะบัญชาให้เป็นไปด้วยระบบความสัมพันธ์
เชิงอำนาจในแนวคิดมีความสำคัญมากกว่าความสัมพันธ์ในแนวราบ

6.2 ลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมของระบบอุปถัมภ์

ลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมของระบบอุปถัมภ์ สามารถสรุปได้ดังนี้

1) เป็นความสัมพันธ์ที่ขึ้นอยู่กับความสมัครใจของคนทั้ง 2 ฝ่าย เคมพ์ (Kemp,
1969 อ้างใน สิทธิโชค ลางกุลานนท์ 2552: 10) อธิบายว่า ถ้า 2 ฝ่ายเห็นว่าตนได้รับประโยชน์จาก
ความสัมพันธ์อันนั้น ถ้าเพื่อว่าผู้อุปถัมภ์เรียกร้องมากเกินไป ผู้ที่อยู่ได้อุปถัมภ์ก็มีทางเลือกโดยการ
อพยพไปหาที่ทำกินใหม่ เพราะในอดีตไทยเรายังมีพื้นที่ว่างเปล่าพอที่จะทำอย่างนั้นได้ ผู้ที่อยู่ได้
อุปถัมภ์จึงมีอภิสิทธิ์ที่จะยุติความสัมพันธ์นั้นเสีย ด้วยเหตุนี้จึงมีกลไกบางอย่างในระบบอุปถัมภ์ซึ่ง
สร้างดุลยภาพให้กับความพอใจของ 2 ฝ่าย

2) เป็นความสัมพันธ์ที่มีลักษณะไม่ถาวร ในสังคมดั้งเดิมส่วนใหญ่ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นมักมีลักษณะถาวร จนกว่าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะตายไป แต่ความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์นั้นสามารถเปลี่ยนแปลงหรือยุติลงได้ เมื่อภาระผูกพันหมดลง เช่น ทุนายความช่วยเหลือ หรือนายทุนให้เงินกู้ แต่หากความสัมพันธ์มีความซับซ้อน และมีลักษณะคงที่ต่อเนื่อง ความสัมพันธ์ก็จะมีโอกาสยืนยาวมากขึ้นได้

3) เป็นความสัมพันธ์ที่มีลักษณะต่างตอบแทน แต่เป็นการแลกเปลี่ยนแบบไม่สมดุล ซึ่งผู้อุปถัมภ์มักอยู่ในฐานะที่จะให้วัตถุ หรือบริการแก่ผู้อื่นได้อย่างสะดวกสบาย ผู้ที่รับวัตถุหรือบริการนั้นอาจเป็นครอบครัวชาวบ้านที่ยากจน โดยไม่สามารถตอบแทนคืนได้เต็มที่ ซึ่งจะสร้างหนี้สินทางใจที่ผูกพันผู้นั้นเข้ากับผู้อุปถัมภ์ การที่ผู้อุปถัมภ์เป็นผู้ควบคุมหรือผูกขาดทรัพยากรที่สำคัญ ๆ และจำเป็นต่อการดำรงชีพของผู้อื่น ทำให้ชาวบ้านธรรมดาทั่ว ๆ ไปที่ไม่มีทรัพยากรเหล่านี้ จำใจหรือเต็มใจเข้าพึ่งพาผู้อุปถัมภ์ เพื่อขอใช้ทรัพยากรเหล่านั้น เป็นการเริ่มต้นกระบวนการแลกเปลี่ยนแบบไม่สมดุลขึ้น (ธีรยุทธ บุญมี 2536: 200)

6.3 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์

สก็อตต์ (Scott, 1976 อ้างใน อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุวินทร์พันธ์ 2539: 47) ได้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับอุปถัมภ์และผู้อุปถัมภ์ อาจนิยามได้ดีในกรณีของความสัมพันธ์คู่ที่ความสัมพันธ์มีลักษณะเป็นกลไก (Instrumental Relationship) โดยบุคคลหนึ่งมีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจสูงกว่า (ผู้อุปถัมภ์) จะใช้อิทธิพลทรัพยากรของตนในการช่วยปกป้องคุ้มครองหรือให้ผลประโยชน์ หรือทั้งสองอย่างแก่บุคคลที่มีสถานภาพต่ำกว่า (ผู้รับอุปถัมภ์) ซึ่งจะต้องตอบแทนโดยการให้การสนับสนุนให้ความช่วยเหลือ หรือการให้บริการส่วนตัวต่อผู้อุปถัมภ์ เงื่อนไขอีก 3 ประการของลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ ก็คือความไม่เท่าเทียมกัน ความสัมพันธ์ส่วนตัวและความยืดหยุ่นไม่เฉพาะเจาะจง

6.3.1 ความไม่เท่าเทียมกันหรือความไม่เสมอภาค

เคมพ์ (Kemp, 1969 อ้างใน สิทธิโชค ลางกุลานนท์ 2552: 11) มองว่าเป็นความสัมพันธ์แบบเผชิญหน้ากันระหว่างคน 2 คน ที่อยู่ในฐานะที่ไม่เสมอภาคกัน และทั้ง 2 ฝ่ายได้รับประโยชน์ตอบแทนจากความสัมพันธ์นั้น ซึ่งความไม่สมดุลกันในการแลกเปลี่ยนระหว่างคู่สัมพันธ์ 2 ฝ่าย สะท้อนให้เห็นความไม่เท่าเทียมกันในแง่ของทรัพย์สิน อำนาจและสถานภาพ ผู้รับอุปถัมภ์ไม่สามารถตอบแทนได้เต็มที่ การคิดหนี้บุญคุณได้ผูกมัดเขาไว้กับผู้อุปถัมภ์ ในแง่ทฤษฎีผู้รับอุปถัมภ์มีทางเลือก 4 ทาง

กรณีที่หนึ่ง เขาสามารถตอบแทนด้วยบริการที่ผู้อุปถัมภ์ต้องการมากจนถึงระดับที่เขาสามารถสนองกลับเป็นการแลกเปลี่ยนที่เท่าเทียมกัน

กรณีที่สอง ในกรณีพิเศษ เช่น ทางด้านศาสนา การแพทย์ หรือความเชี่ยวชาญในการสู้รบ การตอบแทนอาจเป็นสิ่งเป็นไปได้ แต่ทรัพยากรของผู้อุปถัมภ์ที่มีฐานะต่ำมักไม่เพียงพอที่จะสร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นได้ ผู้รับอุปถัมภ์อาจพยายามหาทางพึ่งพิงแหล่งอื่น ถ้าความจำเป็นที่มีผู้อุปถัมภ์มีมาก และหากมีการแข่งขันกันมากระหว่างผู้อุปถัมภ์หลายคน ชื่อเรียกรื่องของผู้อุปถัมภ์ก็จะลดลง

กรณีที่สาม ในสังคมเกษตรกรรมส่วนใหญ่แล้ว อำนาจในการปกครองตนเองเป็นสิ่งสนับสนุนให้มีการผูกขาดอำนาจท้องถิ่น โดยเจ้าหน้าที่หรือเจ้าของที่นา แต่ผู้รับอุปถัมภ์อาจมีอำนาจต่อรอง และสามารถบังคับผู้อุปถัมภ์ให้บริการต่าง ๆ แม้ว่าในท้ายที่สุดผู้รับอุปถัมภ์จะหันเข้าหาผู้อุปถัมภ์ แต่ในความเป็นจริงแล้ว อำนาจของผู้อุปถัมภ์ในท้องถิ่น และการขาดความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง ทำให้กรณีนี้เป็นไปได้ยาก

กรณีที่สี่ ผู้รับอุปถัมภ์อาจไม่ต้องการความช่วยเหลือจากผู้รับอุปถัมภ์เลยก็ได้ แต่ทางเลือกนี้จะดูห่างไกล โดยเหตุที่ผู้อุปถัมภ์คือผู้ครอบครองบริการสำคัญ เช่น การปกครอง การเป็นเจ้าของที่ดิน และการมืองานทำ เป็นต้น

6.3.2 ความสัมพันธ์ส่วนตัว ซึ่งขึ้นอยู่กับความสมัครใจของทั้ง 2 ฝ่าย คือ ถ้า 2 ฝ่ายเห็นว่า ตนได้รับประโยชน์จากความสัมพันธ์นั้น และลักษณะของความสัมพันธ์ของผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ เป็นความสัมพันธ์ส่วนตัวซึ่ง ๆ หน้า การสืบทอดของรูปแบบของการตอบแทนจะช่วยสร้างและทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์แนบแน่นยิ่งขึ้น โดยเฉพาะช่วยสร้างความไว้วางใจและรักใคร่ระหว่างคู่สัมพันธ์ทั้งสอง เมื่อผู้รับอุปถัมภ์ต้องการกู้ยืมเงิน หรือต้องการใครสักคนที่จะช่วยไกล่เกลี่ยระหว่างเขาและผู้มีอำนาจ เขารู้ว่าต้องอาศัยผู้อุปถัมภ์ของเขา ผู้อุปถัมภ์รู้เช่นเดียวกันว่า “คนของเขา” จะช่วยเหลือเขาในเรื่องที่เขาต้องการเมื่อยามจำเป็น ยิ่งไปกว่านั้น ความคาดหวังต่อกันของคู่ความสัมพันธ์จะได้รับการสนับสนุนจากค่านิยมของชุมชนและพิธีกรรม

6.3.3 ความสัมพันธ์แบบไม่เฉพาะเจาะจง ความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของความสัมพันธ์ที่เป็นแบบเฉพาะเจาะจงในบางเรื่อง โดยจะดำรงอยู่ได้ตราบดีที่ทั้งสองฝ่ายสามารถที่จะให้การตอบแทนซึ่งกันและกันได้

โดยทั่วไป การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ มักจะมีแนวโน้มเชิงกลไก (Instrumental) มากขึ้น การคงลักษณะเดิมน้อยลง อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ยังขึ้นกับความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ครอบคลุมหลายด้านของความสัมพันธ์เชิงมิตรภาพ เมื่อเปรียบเทียบกับความสัมพันธ์ที่ไม่ใช่ส่วนตัว และเป็นความสัมพันธ์แบบสัญญา (Impersonal and Contractual) ที่มีความสัมพันธ์แบบการค้า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะทำให้

ลักษณะความสัมพันธ์แบบประเพณีค่อย ๆ สูญสลายลง กลไกการป้องกันแบบประเพณีที่ลดความสำคัญลงจะต้องสูญเสียลักษณะบางประการ เพื่อรักษาระบบเอาไว้ท่ามกลางรัฐชาติที่มีระบบเศรษฐกิจแบบธุรกิจ โดยวูล์ฟ (Wolf, 1966 อ้างใน อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุวินทร์พันธ์ 2539: 381) ได้ขยายความเพิ่มเติมว่า ในกรณีที่มีความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนเชิงกลไกมาถึงจุดที่เกิดความไม่สมดุลในเชิงแลกเปลี่ยน ในลักษณะที่ฝ่ายหนึ่งมีฐานะเหนือกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง ภาวะความเป็นเพื่อนจะแปรเปลี่ยนหรือเปิดทางให้กับความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์กับผู้รับอุปถัมภ์ซึ่งเป็น “ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนที่มีฐานะต่างกัน” (Lopsided friendship) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์กับผู้รับอุปถัมภ์จะผูกพันในความสัมพันธ์หลาย ๆ ด้านด้วยกัน ไม่ใช่เฉพาะด้านใดด้านหนึ่งที่จะเป็นไปในชั่วขณะหนึ่ง ๆ เป็นความสัมพันธ์ภายใต้ผลประโยชน์ในรูปวัตถุ ที่ผู้รับอุปถัมภ์ได้รับคู่สัมพันธ์ในความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ ไม่ได้แลกเปลี่ยนสินค้าและบริการที่มีค่าสมน้ำสมเนื้อกันอีกต่อไป การเสนอขอของผู้อุปถัมภ์มักจะเป็นสิ่งของที่จับต้องได้มากกว่าที่จะให้ความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจและการคุ้มครอง ให้พ้นจากการบังคับขู่เข็ญของผู้มีอำนาจทั้งโดยถูกกฎหมายและไม่ถูกกฎหมาย ผู้รับอุปถัมภ์จะตอบสนองในลักษณะของสิ่งของที่จับต้องไม่ได้มากกว่า ประการแรก โดยการยกย่องนับถือ ผู้รับอุปถัมภ์จะยึดมั่นในความซื่อตรงต่อผู้อุปถัมภ์และพุดจาในเรื่องนี้โดยเปิดเผย การทำเช่นนี้เท่ากับเป็นการกระตุ้นความจงรักภักดีของคนอื่นให้ช่วยเสริมมิตรภาพ สร้างชื่อเสียงให้แก่ผู้อุปถัมภ์และยืนยันถึงความมั่นคงยืนยาวของผู้อุปถัมภ์ ประการที่สอง ผู้รับอุปถัมภ์จะสนองตอบผู้อุปถัมภ์ได้โดยการส่งข่าวเกี่ยวกับเพทุบายของคนอื่น ๆ ประการที่สาม ให้การสนับสนุนในด้านการเมือง จุดนี้เองที่ปัจจัยเรื่องอำนาจเข้ามาเกี่ยวข้องทำให้ลักษณะต่างตอบแทนหมดไป

รอย (Roy, 1971 อ้างใน อมรา พงศาพิชญ์ และ ปรีชา คุวินทร์พันธ์ 2539: 233) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์กับผู้รับอุปถัมภ์สอดคล้องกับ Wolf ในแง่ของความไม่สมดุลในการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่าย ดังนั้น บทความต่าง ๆ ในหนังสือ *Economic System of Northern Thailand* (1971) รอย ได้ยึดการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ว่า ความสัมพันธ์เชิงเศรษฐกิจมีความเกี่ยวพันกับความสัมพันธ์ทางสังคมอย่างแยกไม่ออก โดยพบว่า ระบบบริวาร (Entourage) สามารถช่วยอธิบายการจัดตำแหน่งทางสังคม และการไม่สามารถแยกหน้าที่ของกิจกรรมต่างๆ (Functional Separation) ให้เป็นเศรษฐกิจสังคมและการเมือง เกณฑ์ในการกำหนดระบบบริวารของ รอย เป็นสิ่งที่เข้าใจได้ง่ายในเชิงพฤติกรรม หมายถึง “สภาวะการแลกเปลี่ยนที่กำหนดโดยตำแหน่งที่ต่างกัน” และรอย ได้อ้างถึงการติดต่อสัมพันธ์กันทางสังคมที่ถูกกำหนด โดยความสัมพันธ์ที่เป็นการพึ่งพาการตอบสนองซึ่งกันและกัน ระหว่างผู้อุปถัมภ์กับผู้รับอุปถัมภ์ และจะไม่อยู่ในสภาพสมดุลตลอดเวลา

เป็นทางการตามกฎระเบียบที่ได้วางไว้ และมีแนวโน้มว่าจะปฏิบัติราชการตามคำสั่งของหัวหน้า โดยไม่มีการโต้แย้ง และไม่มีความคิดริเริ่มใด ๆ เหมือนเช่นมูลนายระดับล่างปฏิบัติต่อมูลนายระดับสูงในสังคมสมัยเก่า (ศุภรัตน์ เลิศพานิชย์กุล 2538: 105)

นอกจากลักษณะเจ้าขุนมูลนายที่ปรากฏอยู่ในระบบราชการแล้ว การอุปถัมภ์ค้ำชู การพึ่งผู้อื่น การยึดมั่นในตัวบุคคล ยังคงมีอิทธิพลอยู่มากในสังคมไทย ดังจะเห็นได้ว่า พรรคการเมืองจะเสื่อมหรือจะเจริญรุ่งเรืองก็ขึ้นอยู่กับหัวหน้าพรรคเป็นสำคัญ บุคคลใด แม้ว่าจะมีความสามารถมากเพียงใด หากไม่ได้รับการอุปถัมภ์ค้ำชูจากผู้ใหญ่ที่มีอำนาจก็มีโอกาส น้อยที่จะเจริญก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานอย่างเต็มที่ ความสามารถในการฝากเนื้อฝากตัว กับผู้มีอำนาจจึงเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง นอกเหนือจากปัจจัยเรื่องการศึกษา การเลื่อน ตำแหน่งการงาน และการเลื่อนฐานะในสังคม นอกจากนั้น ชนชั้นนำทางการเมืองและชนชั้นนำ ทางเศรษฐกิจ ก็มีความสัมพันธ์กันในรูปของการแลกเปลี่ยนประสานผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน อย่างใกล้ชิด กล่าวคือ ชนชั้นนำทางการเมืองจะให้ความคุ้มครองช่วยเหลือแก่กิจการทางด้านธุรกิจ ของชนชั้นนำทางเศรษฐกิจ ในขณะที่ชนชั้นนำทางเศรษฐกิจก็จะให้ผลตอบแทนแก่ชนชั้นนำ ทางการเมืองในรูปของเงินตรา ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์จึงยังคงมีอยู่ ในท่ามกลางความ เจริญก้าวหน้าของสังคมสมัยใหม่ เพียงแต่รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ ที่มีอยู่ จะเน้นค่านิยมในเรื่องของ “การให้” เพื่อ “แลกเปลี่ยน” เป็นหลัก ส่วนค่านิยมเรื่อง “กตัญญู กตเวทิต์” นั้น ดูเหมือนว่าจะลดน้อยลงกว่าในสังคมสมัยเก่ามาก (ศุภรัตน์ เลิศพานิชย์กุล 2538:108)

สนิท สัมภกร (2533: 32, อ้างใน สิทธิโชค ลางคูลานนท์ 2552: 15) แบ่ง ระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย ออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

- 1) ระบบอุปถัมภ์ในหมู่ญาติ นับว่าเป็นระบบที่เก่าแก่มากระบบหนึ่งใน สังคมไทยตามวัฒนธรรมความสัมพันธ์ระหว่างญาติอาวุโสกับญาติผู้น้อง เป็นความสัมพันธ์แบบ อุปถัมภ์อย่างชัดเจน และน่าจะเป็นระบบที่คงทนถาวรที่สุดด้วย
- 2) ระบบอุปถัมภ์ในหมู่มิตรสหาย ความเป็นเพื่อนในสังคมไทยปรากฏออกมาได้ หลายรูปแบบ เช่น เพื่อนเล่น เพื่อนร่วมรุ่น เพื่อนร่วมชั้น เพื่อนสถานศึกษา และเพื่อนตาย เป็นต้น ความคาดหวังระหว่างเพื่อนมีความลึกซึ้งและมากกว่าบางสังคม เพื่อนในสังคมไทย คาดหวังต่อกันและกันมากกว่า ความเป็นเพื่อนแท้จึงมักจะวัดกันได้ด้วยพฤติกรรมกรช่วยเหลือ เกื้อกูลกันหรือการที่เพื่อนซึ่งมีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจสูงกว่า ให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อนผู้ ด้อยฐานะอย่างสม่ำเสมอ ความสัมพันธ์ฉันเพื่อนก็จะแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น จนถึงขั้นกลายเป็นญาติสนิท กันก็ได้เพื่อนผู้ที่ได้รับความอุปถัมภ์ทางด้านวัตถุ ก็จะตอบแทนด้วยความจงรักภักดี การรู้จักบุญคุณ

คอยป้องกันเพื่อนผู้ให้ความอุปถัมภ์ด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามสติปัญญาและความสามารถที่ตนมีอยู่ การตอบแทนบุญคุณบางครั้งก็แสดงออกด้วยการนำสิ่งเล็กน้อยมาให้ในโอกาสอันควร

3) ระบบอุปถัมภ์ในองค์กรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นของรัฐหรือเอกชนก็ตาม มักจะถูกมองในแง่ลบอยู่ตลอดเวลาว่า ระบบอุปถัมภ์ทำให้ระบบบริหารขาดประสิทธิภาพ ซึ่งก็มีส่วนจริงอยู่บ้าง การใช้ระบบอุปถัมภ์มากเกินไปก็อาจจะทำให้เกิดความระส่ำระสาย เกิดการเลี้ยวเบนและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอยู่นอกวงอุปถัมภ์ได้เช่นกัน

4) ระบบอุปถัมภ์ระหว่างอาชีพ เป็นระบบอุปถัมภ์ที่น่าจะมีลักษณะคงทนน้อยกว่าแบบอื่นๆ ที่กล่าวมาแล้ว แต่ลักษณะอื่นๆ ของระบบอุปถัมภ์ก็ยังมีครบ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ การปฏิบัติต่างตอบแทน ความสูงศักดิ์ของผู้อุปถัมภ์ และความจงรักภักดีของผู้รับอุปถัมภ์ สำหรับสังคมไทย ระบบอุปถัมภ์ระหว่างอาชีพหรือข้ามอาชีพนี้ อาจจำแนกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มข้าราชการและพ่อค้า กับกลุ่มนักการเมืองและชาวไร่ชาวนา การอุปถัมภ์ระหว่างข้าราชการและพ่อค้า เป็นไปในรูปของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางด้านวัตถุระหว่างกันมากกว่า คือว่า ฝ่ายข้าราชการจะอำนวยความสะดวกประโยชน์ให้แก่พ่อค้า และนักธุรกิจซึ่งจะเป็นฝ่ายทดแทนบุญคุณหรือตอบแทนด้วยการให้เงินทองหรือทรัพย์สินมีค่าอย่างอื่น

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2536: 94) เสนอแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย ให้ผู้ที่มีหน้าที่บริหารประเทศได้ตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงของระบบโลกที่จะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมไทย โดยให้การคาดการณ์หรือแนวโน้มในอนาคตไว้ ดังนี้

1) การผลิตในภาคเกษตรกรรมจะใช้ทุนเข้มข้นยิ่งขึ้น และการปรับตัวเข้าสู่ระบบใหม่นี้ พวกที่มีทุนเดิมจะปรับตัวได้ง่ายกว่าชาวนารายเล็ก ซึ่งประสบปัญหามากกว่าคนที่ปรับตัวไม่สำเร็จ จะต้องกลายเป็นแรงงานรับจ้างในภาคเกษตร หรือออกจากภาคเกษตรไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมต่อไป

2) การอพยพเข้าสู่เมืองจะมีมากขึ้นโดยลำดับ เนื่องจากความล่มสลายของเกษตรและประเพณี ปัญหาคือ เมืองจะสามารถดูดซับผู้อพยพใหม่อย่างมีคุณภาพดีเพียงใด

3) ผลในทางการเมือง คือ ระบบการเมืองจะใช้ระบบพรรคการเมือง มีสมาชิกพรรคการเมืองเป็นตัวแทน และมีลักษณะของระบบอุปถัมภ์มากขึ้น การเมืองในลักษณะเช่นนี้ จะไม่มีพลังเพียงพอที่จะก่อให้เกิดการปฏิรูปของระบบได้ ความผันแปรของระบบอุปถัมภ์เนื่องมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจให้เป็นแบบสมัยใหม่ ทำให้ชาวบ้านชนบทต้องพึ่งพาผู้คนต่าง ๆ หลากหลายมากขึ้น ดังนั้น ในชนบทจึงมีการอุปถัมภ์ใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากมาย ผลจากการเปลี่ยนแปลงทำให้กลุ่มอุปถัมภ์ผันแปรไป คือ การที่จะต้องพึ่งพาผู้อุปถัมภ์หลาย ๆ คน และความสัมพันธ์ที่

สองฝ่ายจะไม่ถกซึ่งถาวรเหมือนสมัยก่อน เพราะความสัมพันธ์ที่ผูกพันด้วยวัตถุ อำนาจ หรือ อิทธิพลมากกว่าจิตใจ (ธีรยุทธ บุญมี 2536: 184-185)

จากการศึกษาระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงใน โครงสร้างของระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย สามารถสรุปได้ดังนี้

- 1) ความสัมพันธ์ตามระบบอุปถัมภ์ที่อิงส่วนใหญ่ถูกคุกคามอย่างรุนแรงจาก การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วจากกระบวนการพัฒนา
- 2) การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจซึ่งมีลักษณะหลายด้าน และการเกิดทรัพยากร ใหม่ ๆ ทำให้ผู้นำที่อิงสร้างระบบอุปถัมภ์ของตนขึ้นมา ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์สมัยใหม่จะมี ลักษณะเฉพาะด้านมากขึ้น เช่น ผู้อุปถัมภ์แต่ละคนจะมีอิทธิพลเฉพาะด้านซึ่งอาจมีอิทธิพลทางด้าน การเมือง การฝากเข้าทำงาน หรืออิทธิพลในระบบราชการ เป็นต้น
- 3) ระบบอุปถัมภ์ใหม่ ๆ ไม่ค่อยจะมีลักษณะถาวร มีลักษณะการตัดวงจรการใช้ ผลประโยชน์จากความสัมพันธ์ในช่วงสั้น ๆ มากขึ้น มีความสัมพันธ์ทางจิตใจน้อยลง
- 4) ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์แบบใหม่มีลักษณะเชิงเฉพาะด้าน มักจะมาจาก ภายนอกชุมชน ทำให้ไม่เกิดความผูกพันทางจิตใจหรืออารมณ์ความรู้สึกมากนัก เพียงแต่เป็นการ แลกเปลี่ยนเชิงวัตถุหรือการใช้สอยเป็นหลัก
- 5) การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้น ทำให้มีการขยายตัวของเมืองและของ ประชาชน บุคคลสามารถประกอบอาชีพได้โดยอิสระ หรือไม่ก็ผูกพันกับระบบอุปถัมภ์มากขึ้น การมีอยู่ของระบบอุปถัมภ์ในสังคมใหม่ที่พยายามพัฒนาความเป็นประชาธิปไตยจะเป็นการซ้ำซ้อน ของสองค่านิยมซึ่งมีลักษณะที่ขัดแย้งกัน ดังนั้น หากสังคมมีการพัฒนาความเป็นประชาธิปไตย อย่างแท้จริงมากขึ้น ระบบอุปถัมภ์ที่มีก็ย่อมจะลดลงไปด้วย

กล่าวโดยสรุป ระบบอุปถัมภ์ เป็นระบบหนึ่งที่มีความเป็นมาและพัฒนาการมา อย่างยาวนานร่วมกับสังคมไทยมาตั้งแต่เริ่มแรก โดยเป็นระบบความสัมพันธ์ของคน 2 ฝ่าย ซึ่งมีความไม่เท่าเทียมกัน ฝ่ายที่อยู่เหนือกว่า คือมีทรัพยากรมากกว่าหรือสูงศักดิ์ มีอำนาจมากกว่าจะ อยู่ในฐานะอุปถัมภ์ ฝ่ายที่อยู่ต่ำกว่าคือผู้ที่มีทรัพยากรน้อยกว่าหรือมีอำนาจด้อยกว่า จะ เป็นผู้ใ้ อุปถัมภ์ ต่างฝ่ายต่างมีการแสวงหาแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กันในลักษณะต่างตอบแทน ซึ่งขึ้นอยู่กับความสมัครใจของคนทั้ง 2 ความสัมพันธ์ลักษณะนี้ดำรงอยู่ได้ ไม่ใช่เพียงเพราะต่างฝ่ายต่างได้ ประโยชน์เท่านั้น แต่ต้องมีอุดมการณ์ที่ช่วยบรรเทาความสัมพัทธ์อย่างนี้เอาไว้ ระบบอุปถัมภ์ใน สังคมไทยเริ่มมีขึ้นในระบบสังคมและแพร่กระจายไปสู่ระบบการเมือง ผ่านทางชนชั้นนำทาง การเมืองและชนชั้นนำทางเศรษฐกิจ โดยเป็นการอุปถัมภ์ระหว่างชนชั้นนำทางการเมืองด้วยกัน หรือระหว่างชนชั้นนำทางเศรษฐกิจด้วยกัน ในระยะหลังนี้จะเห็นได้ว่าการพัฒนาของระบบ

อุปถัมภ์โดยเป็นการอุปถัมภ์ระหว่างกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองกับชนชั้นนำทางเศรษฐกิจด้วยการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์นี้ ถือเป็นแนวคิดสำคัญที่จะช่วยให้เข้าใจถึงความเป็นมาของการพัฒนาการในระบบอุปถัมภ์ รวมไปถึงบทบาทของกลุ่มธุรกิจการเมืองในประเทศไทย และที่สำคัญคือกระบวนการประสานประโยชน์ทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจของกลุ่มธุรกิจการเมือง

7. ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง

7.1 ข้อมูลพื้นฐานของพรรคภูมิใจไทย

7.1.1 ประวัติการตั้งพรรค

“พรรคภูมิใจไทย” ก่อตั้งขึ้นเพื่อรองรับพรรคมหาชนมิใช่โดย ซึ่งถูกศาลรัฐธรรมนูญมีมติให้ยุบพรรค เพราะคณะกรรมการบริหารพรรคได้กระทำผิดกฎหมาย ส่งผลให้สมาชิกพรรคการเมืองดังกล่าวที่มีชื่อเป็นกรรมการบริหารพรรค ต้องหาพรรคการเมืองสังกัดใหม่ ภายหลังจากต่อมา “กลุ่มเพื่อนเนวิน” เข้าร่วมเป็นสมาชิกด้วยและได้จดทะเบียนตั้งเป็นพรรคการเมือง เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2551 โดยได้มีการจดทะเบียนชื่อพรรคไว้ตามมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ไว้ในทะเบียนพรรคการเมือง เลขที่ 10/2551 ใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า “Bhumjaithai Party” ชื่อย่อภาษาอังกฤษว่า “BJT” ชื่อย่อภาษาไทยว่า “ภท” และเปิดตัวอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 14 มกราคม 2552

ชื่อ “พรรคภูมิใจไทย” หมายถึง การดำเนินงานทางการเมืองที่ยึดมั่นในวิถีความเป็นไทย โดยใช้ตราสัญลักษณ์เป็นภาพประเทศไทยบนรูปหัวใจ ซึ่งหมายถึงการสื่อถึงชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ คนไทยทั้งชาติอันมีหัวใจดวงเดียวกัน อยู่ร่วมกันบนผืนแผ่นดินเดียวกัน ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

7.1.2 คณะกรรมการบริหาร

พรรคภูมิใจไทย มีคณะกรรมการบริหารพรรคชุดปัจจุบัน (พ.ศ. 2551-2554) ประกอบด้วย

1. นายชวรัตน์	ชาญวีรกูล	หัวหน้าพรรค
2. นายบุญจง	วงศ์ไตรรัตน์	รองหัวหน้าพรรค คนที่ 1
3. นายไพโรจน์	สุขสัมฤทธิ์	รองหัวหน้าพรรค คนที่ 2
4. นางพรทิพา	นาคาศัย	เลขาธิการพรรค
5. นายเรืองศักดิ์	งามสมภาค	รองเลขาธิการพรรค คนที่ 1
6. นายสนอง	เทพอักษรณรงค์	รองเลขาธิการพรรค คนที่ 2

7. นายประจักษ์ แก้วกล้าหาญ เจริญญิกพรรค
8. นายศุภชัย ใจสมุทร โฆษกพรรค
9. นายพิพัฒน์ พรหมวารกรณ์ นายทะเบียนพรรค
10. นายรังสิกร ทิมตฤกะ กรรมการบริหารพรรค
11. นายพันธพัฒน์ พัฒนะพัฒนา กรรมการบริหารพรรค
12. นางนำพร วานิชชัง กรรมการบริหารพรรค

7.1.3 นโยบายของพรรค

นโยบายของพรรคครั้งแรก ได้ให้ความสำคัญกับการเคารพสิทธิและยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ต่อต้านการปกครองที่มีใช้ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เพราะเนื่องจากว่าสถานการณ์ทางการเมืองในขณะที่ได้ตั้งพรรคการเมืองนั้น มีเหตุการณ์ไม่สงบเกิดขึ้น มีการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย แบ่งสีเสื้อเหลือง-แดง และมีกลุ่มต่อต้านสถาบันพระมหากษัตริย์ ทำให้พรรคภูมิใจไทยใช้นโยบายเทิดทูนสถาบันเป็นจุดเน้นในการหาเสียง มีการดำเนินงานทางการเมืองในลักษณะ “ประชานิยม” และอยู่ภายใต้คำขวัญที่ว่า “ประชานิยม สักคมเป็นสุข”

7.1.4 การเข้าร่วมรัฐบาล

พรรคภูมิใจไทย ได้เข้าร่วมเป็น “รัฐบาลผสม” เพื่อบริหารประเทศ โดยมีพรรคประชาธิปัตย์เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล มีกรรมการบริหารพรรคได้เข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่สำคัญใน “รัฐบาลอภิสิทธิ์ 1” (พ.ศ. 2551) ดังนี้

1. นายชัย ชิดชอบ ประธานรัฐสภา
2. นายชวรัตน์ ชาญวีรกูล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
3. นายบุญจง วงศ์ไตรรัตน์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
4. นางพรทิภา นาคาศัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์
5. นายโสภณ ชาร์มย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม
6. นายประจักษ์ แก้วกล้าหาญ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม
7. นายมานิต นพอมรบดี รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข
8. นายชาติชาย พุคยาภรณ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2552 มีการปรับคณะรัฐมนตรีครั้งที่ 2 ขึ้น โดยนายชาติชาย พุคยาภรณ์ ได้ถูกปรับออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และให้นายศุภชัย โพธิ์สุ เข้าดำรงตำแหน่งแทน และเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2553 ได้มี

การปรับคณะรัฐมนตรีครั้งที่ 3 พรรคภูมิใจไทยได้ปรับรัฐมนตรี 2 ตำแหน่ง คือ (1) นายประจักษ์ แก้วกล้าหาญ ถูกปรับออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม และให้นายสุชาติ โชคชัยวัฒนากร เข้าดำรงตำแหน่งแทน (2) นายมานิต นพอมรบดี ถูกปรับออกจากตำแหน่ง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข และให้นางพรรณศิริ กุลนาถศิริ เข้าดำรงตำแหน่งแทน

7.2 ข้อมูลการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดปราจีนบุรี พ.ศ. 2553

7.2.1 จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและเขตเลือกตั้ง

จังหวัดปราจีนบุรี มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 3 คน แบ่งเป็น 1 เขตเลือกตั้ง ประกอบด้วย 7 อำเภอ ได้แก่ เมืองปราจีนบุรี กบินทร์บุรี ประจันตคาม ศรีมหาโพธิ นาดี บ้านสร้าง และศรีมโหสถ

7.2.2 จำนวนหน่วยเลือกตั้ง

หน่วยเลือกตั้งในจังหวัดปราจีนบุรี ปรากฏผลดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 จำนวนหน่วยเลือกตั้งของจังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามรายอำเภอ

อำเภอ	จำนวนหน่วยเลือกตั้ง
1. เมืองปราจีนบุรี	133
2. กบินทร์บุรี	212
3. ประจันตคาม	112
4. ศรีมหาโพธิ	92
5. นาดี	72
6. บ้านสร้าง	53
7. ศรีมโหสถ	26
รวม	700

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดปราจีนบุรี ข้อมูล เดือนมกราคม 2553

7.2.3 ข้อมูลประชากรและผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

ตารางที่ 2.2 ข้อมูลประชากรและผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
จำแนกตามรายอำเภอ

	เมืองฯ	กบินทร์บุรี	ประจันตคาม	ศรีมหาโพธิ	นาดี	บ้านสร้าง	ศรีมโหสถ	รวม
1. ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	80,149	100,258	40,001	45,424	35,249	23,535	13,748	338,364
2. ผู้ไปใช้สิทธิฯ	52,290	63,972	28,030	30,412	23,481	15,890	8,783	222,858
3. บัตรที่จัดสรร	85,250	105,300	42,450	48,350	35,900	25,250	14,725	357,225
4. บัตรที่ใช้	52,290	63,972	28,030	30,412	23,481	15,889*	8,783	222,857*
4.1 บัตรดี	44,574	58,424	25,214	27,943	21,646	14,673	7,961	200,435
4.2 บัตรเสีย	1,289	1,424	696	506	533	275	161	4,884
4.3 บัตรที่มีผู้ ไม่ลงคะแนน	6,427	4,124	2,120	1,963	1,302	941	661	17,538
5. บัตรเหลือ	32,960	41,328	14,420	17,938	12,419	9,361	5,942	134,368

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดปราจีนบุรี ข้อมูล เดือนมกราคม 2553

จากตารางที่ 2.2 พบว่า ประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้ง มีจำนวนทั้งสิ้น 338,364 คน มีผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำนวน 222,858 คน จำนวนบัตรที่จัดสรร 357,225 ใบ จำนวนบัตรที่ใช้ 222,857 ใบ แบ่งเป็นบัตรดี จำนวน 200,435 ใบ บัตรเสีย จำนวน 4,884 ใบ บัตรที่มีผู้ไม่ลงคะแนน จำนวน 17,538 ใบ และมีบัตรเหลือ จำนวน 134,368 ใบ

*การเลือกตั้งซ่อมครั้งนี้ มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปแสดงสิทธิแต่ไม่ลงคะแนน จำนวน 1 คน

7.2.4 ข้อมูลผลการเลือกตั้ง

ตารางที่ 2.3 ผลการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดปราจีนบุรี เขตเลือกตั้งที่ 1 วันที่ 10 ธันวาคม 2553 จำแนกตามรายอำเภอ

หมายเลข/ชื่อ-สกุล	เมืองฯ	กบินทร์บุรี	ประจันตคาม	ศรีมหาโพธิ	นาดี	บ้านสร้าง	ศรีมโหสถ	รวม
1 นายอำนาจ วัฒวัลย์ ภูมิใจไทย	29,025	39,290	16,567	17,559	13,125	10,642	4,787	130,995
2 พล.อ.สิทธิ สิทธิมงคล เพื่อไทย	15,549	19,134	8,647	10,384	8,521	4,031	3,174	69,440

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดปราจีนบุรี ข้อมูล เดือนมกราคม 2553

จากตารางที่ 2.3 พบว่า นายอำนาจ วัฒวัลย์ หมายเลข 1 พรรคภูมิใจไทย ได้ 130,995 คะแนน พล.อ.สิทธิ สิทธิมงคล หมายเลข 2 พรรคเพื่อไทย ได้ 69,440 คะแนน ดังนั้น นายอำนาจ วัฒวัลย์ จึงได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่าง

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยมีการศึกษาวิจัย วิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์หรือมีอิทธิพลต่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชน ดังนี้

สุวัฒน์ ศิริโคภาภิรมย์ (2540: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “อิทธิพลของผู้นำชุมชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : ศึกษากรณีผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลตำบลหัวหิน” เป็นการศึกษาถึงการที่ผู้นำชุมชนเข้าไปชี้แนะ ชักจูง และเข้าไปมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน โดยเปรียบเทียบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ระหว่างชุมชนที่มีลักษณะความเป็นเมือง คือ ชุมชนพลุดุสุข และชุมชนที่มีลักษณะความเป็นชนบท คือ

ชุมชนบ้านใหม่-ห้วยนา โดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร การออกแบบสอบถามสมาชิกในชุมชน จำนวน 366 คน และการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนจำนวน 8 คน และนำผลมาวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่า ในด้านสถานภาพส่วนบุคคล สมาชิกชุมชนบ้านใหม่-ห้วยนา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ส่วนสมาชิกชุมชนพลสุขส่วนใหญ่เป็นเพศชาย สถานภาพส่วนบุคคลอื่น ๆ ทั้งสองชุมชนไม่แตกต่างกัน คือ ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 30-49 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา อาชีพรับจ้าง รายได้อยู่ในระดับเดือนละ 3,000-6,000 บาท อาศัยอยู่ในชุมชนตั้งแต่ 4 ปีขึ้นไป สำหรับในด้านอิทธิพลของผู้นำชุมชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน การเข้าไปมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนและการยอมรับในตัวผู้นำชุมชน ไม่มีความแตกต่างกัน โดยสมาชิกของทั้งสองชุมชน มีการยอมรับในตัวผู้นำชุมชน และผู้นำชุมชนมีอิทธิพลต่อการชักจูง โน้มน้าวให้สมาชิกในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วย

ศิระพร ปัญจมาลา (2542: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชน : ศึกษากรณีการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครพนม เขต 1 พ.ศ.2537” ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนมากที่สุดได้แก่ พรรคการเมือง คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง และหวัคະແນน เมื่อศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง พบว่า ประชาชนมีความสนใจในการเลือกตั้งค่อนข้างมาก พรรคการเมืองมีบทบาทมากที่สุดในการเลือกตั้ง รองลงมาคือ คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งและหวัคະແນน

สมศักดิ์ พฤษไพบูลย์ (2543: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตเลือกตั้งแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ผลการวิจัยพบว่า (1) กระบวนการหาเสียงในเขตเลือกตั้งที่ศึกษา ส่วนใหญ่ยึดถือตัวบุคคลมากกว่าความผูกพันทางองค์การคือพรรคการเมือง ซึ่งพิจารณาได้จากการจัดองค์กรหาเสียง ความสัมพันธ์ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการจัดตั้งหวัคະແນน และยุทธวิธีหาเสียง ยกเว้นกรณีการหาเสียงของพรรคการเมืองเกิดใหม่ ซึ่งไม่มีการจัดตั้งหวัคະແນนของผู้สมัครมาก่อน แต่ชื่อเสียงเกียรติประวัติของหัวหน้าพรรคเป็นที่รู้จักกันดีในหมู่ประชาชน (2) ปัจจัยหลักที่สามารถแปรเสียงให้เป็นคะแนนได้ เป็นปัจจัยเกี่ยวกับคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัคร ได้แก่ ญาติ พี่น้อง เงิน และหวัคະແນน ยกเว้นประวัติดูหมิ่นและผลงานของผู้สมัคร ไม่อาจยืนยันได้ว่าเป็นปัจจัยที่สามารถแปรให้เป็นคะแนนแก่ผู้สมัครได้เพียงใด รวมทั้งปัจจัยด้านเงินและหวัคະແນน ก็มีข้อจำกัดในการแปรเสียงให้เป็นคะแนน และปัจจัยด้านพรรคการเมืองก็มีส่วนทำให้ผู้สมัครได้คะแนนเสียงเลือกตั้ง แม้ว่าไม่มากพอที่จะทำให้ได้รับการเลือกตั้งก็ตาม

คลฤติ วรรณสุทธะ (2545: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณีการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 ในพื้นที่อำเภออุดรฯ จังหวัดยโสธร” ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพและรายได้ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชน ส่วนปัจจัยทางสังคม ได้แก่ อายุและระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชน ส่วนเพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชน (2) ระบบอุปถัมภ์ ได้แก่ การซื้อเสียงและการให้ผลประโยชน์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชน (3) คุณลักษณะทางประชากร คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ที่ต่างกัน มีผลทำให้มีทัศนคติเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์แตกต่างกัน

จันทร์คณา มั่นคง (2547: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น : ศึกษากรณีการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรก อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ปี 2547” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น (2) ปัจจัยสำคัญที่สุดที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น

ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้ง มี 2 ส่วน ส่วนแรก เป็นปัจจัยภายในของผู้สมัคร ประกอบด้วย ภูมิหลัง คุณสมบัติและลักษณะส่วนตัว นโยบายที่ใช้ในการหาเสียง กระบวนการและวิธีการที่ใช้ในการหาเสียง ส่วนที่สอง เป็นปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม การเมืองในเขตเลือกตั้ง บทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้ง กฎหมายที่เกี่ยวข้องและคู่แข่งอื่น การเมืองระดับอื่น ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผลการเลือกตั้งครั้งนี้ (2) ปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่มีผลต่อการได้รับการเลือกตั้ง คือ ปัจจัยภายในของผู้สมัคร ได้แก่ ด้านภูมิหลัง ด้านคุณสมบัติและลักษณะส่วนตัว เพราะทำให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจในตัวผู้สมัคร นำมาสู่การได้รับเลือกตั้ง ส่วนปัจจัยด้านนโยบายที่ใช้หาเสียง ด้านกระบวนการและวิธีการที่ใช้ในการหาเสียง เป็นส่วนสนับสนุนระดับความสำคัญของปัจจัยภายในแต่ละด้านขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอก ซึ่ง ได้แก่ ด้านสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ การเมืองในเขตเลือกตั้งและคู่แข่งคนสำคัญของผู้สมัคร

วันชาติ วรรณพรหม (2547: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการเลือกตั้งทั่วไป ปี 2548 กรณีศึกษา จังหวัดปทุมธานี” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดปทุมธานี (2) การตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดปทุมธานี (3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้สมัครได้รับ

การเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กับการตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในจังหวัดปทุมธานี

ผลการวิจัยพบว่า ชื่อเสียงของพรรคการเมือง และความนิยมในตัวหัวหน้าพรรค การรณรงค์หาเสียง และนโยบายพรรคการเมืองของผู้สมัคร เป็นปัจจัยที่มีผลมากต่อการตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในจังหวัดปทุมธานี สรุปได้ว่า ปัจจัยต่าง ๆ ในภาพรวม มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ส.ส. ในจังหวัดปทุมธานี

จินดา วงศ์สวัสดิ์ (2548: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดลำปาง” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยทางจิตวิทยา และปัจจัยทางสภาพแวดล้อมทางการเมืองที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดลำปาง

ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับการศึกษา อาชีพ ที่อยู่อาศัย รายได้ ทักษะการคิดที่มีต่อตัว ส.ส. การขึ้นชื่อนโยบายของรัฐบาล ทักษะการคิดก่อนนโยบายของรัฐบาล ผลการดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล ความผูกพันต่อพรรคการเมือง ความคาดหวังในตัวผู้สมัคร ส.ส. และนโยบายของพรรคการเมือง มีความสัมพันธ์ต่อระยะเวลาการตัดสินใจ (2) เพศ อายุ อาชีพ ที่อยู่อาศัย รายได้ ทักษะการคิดต่อการพัฒนาพื้นที่ของ ส.ส. การขึ้นชื่อนโยบายของรัฐบาล และนโยบายของพรรคการเมือง มีความสัมพันธ์ต่อวิธีการตัดสินใจ (3) อายุ อาชีพ ที่อยู่อาศัย รายได้ ทักษะการคิดต่อการพัฒนาพื้นที่ของ ส.ส. การขึ้นชื่อนโยบายของรัฐบาล ทักษะการคิดก่อนนโยบายของรัฐบาล ผลการดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล ความผูกพันต่อพรรคการเมือง และความคาดหวังในตัวผู้สมัคร ส.ส. มีความสัมพันธ์ต่อเหตุผลที่เลือก ส.ส.เขตพื้นที่ (4) ทักษะการคิดต่อการพัฒนาพื้นที่ของ ส.ส. ทักษะการคิดที่มีต่อตัว ส.ส. ทักษะการคิดก่อนนโยบายของรัฐบาล ความผูกพันต่อพรรคการเมือง และความคาดหวังในตัวผู้สมัคร ส.ส. มีความสัมพันธ์ต่อเหตุผลที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง (5) การตัดสินใจในการเลือกตั้ง มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาการตัดสินใจ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งตัดสินใจเลือกตั้งด้วยตนเอง ผู้นำชุมชนที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งมากที่สุด คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สื่อที่มีผลต่อการเลือกตั้งมากที่สุด คือ การปราศรัยพบประชาชน เหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากที่สุด คือ ต้องการเลือกคนที่คิดว่าดีที่สุดไปเป็นผู้แทนราษฎร และนโยบายของพรรคการเมืองมีส่วนเป็นอย่างมากในการตัดสินใจเลือกตั้ง

ฉลอง พูลพุด (2548: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ปัจจัยที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2547 (2) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2547

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม การอบรมบ่มเพาะทางการเมือง การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง อุดมการณ์ประชาธิปไตย มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งแตกต่างกัน กล่าวคือ เพศหญิงมีแนวโน้มสนใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่าเพศชาย ประชากรกลุ่มอายุ 41-50 ปี สนใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งสูง กลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สนใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งสูงกว่าระดับอื่น กลุ่มอาชีพเกษตรกรรมไปใช้สิทธิสูงกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ กลุ่มรายได้ปานกลางระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท สนใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ผู้ได้รับการอบรมบ่มเพาะทางการเมือง จะสนใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งสูง เช่นเดียวกับผู้มีอุดมการณ์ทางประชาธิปไตย การรับรู้ข่าวสารการเลือกตั้งจากโปสเตอร์ โปปลิว แผ่นโฆษณา และเสียงตามสาย หรือหอกระจายข่าว ส่งผลให้ประชาชนไปเลือกตั้งมากที่สุด เหตุผลที่ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งส่วนใหญ่ เพราะถือเป็นหน้าที่ของพลเมืองและกลัวเสียสิทธิทางการเมือง สาเหตุที่ไม่ไปใช้สิทธิเพราะติดธุระจำเป็น ประชาชนตัดสินใจเลือกผู้สมัครเพราะเห็นว่าเป็นคนดี เคยช่วยเหลือเกื้อกูลกันมาก่อน มีความสามารถเหมาะสม เลือกจากนโยบายที่เป็นจุดเด่นของผู้สมัคร และเป็นผู้สมัครที่พรรคการเมืองสนับสนุน พฤติกรรมจูงใจประชาชนให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งมีหลายวิธี เช่น แจกเงิน แจกสิ่งของ ก่อสร้างสาธารณประโยชน์ บริจาคให้การกุศล และวิธีการอื่น ๆ ที่ไม่สามารถระบุได้

จักรพันธ์ มิตรฝักแว่น, ว่าที่ร้อยตรี (2549: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : กรณีศึกษาการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เขตเลือกตั้งที่ 16 กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2548” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึง (1) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (2) การตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชน (3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจกับการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้สมัคร ปัจจัยด้านพรรคการเมือง ปัจจัยด้านรูปแบบการหาเสียง และปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จุดเด่นหรือลักษณะที่สำคัญที่สุดในด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร คือ เป็นคนดี มีความรู้ความสามารถในด้านพรรคการเมือง คือ มีนโยบายที่ดี และในด้านรูปแบบการหาเสียงของผู้สมัคร คือ การที่ผู้สมัครเข้าถึงตัวผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในการตัดสินใจลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญสูงสุดคือ ปัจจัยด้านผู้สมัคร รองลงมาคือพรรคการเมืองและรูปแบบการหาเสียงตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยด้านผู้สมัครและปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ได้แก่ อายุ อาชีพและรายได้ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แต่ปัจจัยด้านพรรคการเมือง ปัจจัยด้านรูปแบบการหาเสียง และปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพทางครอบครัว และระยะเวลาการอาศัยอยู่ในพื้นที่ ไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

เฉลิมพร แสงมณี (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : กรณีศึกษาการเลือกตั้งทั่วไป เขตเลือกตั้งที่ 3 จังหวัดพิจิตร เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจ ที่มีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ผลการวิจัยพบว่า (1) เพศ อายุ และการศึกษา มีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ส่วนรายได้และอาชีพ ไม่มีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (2) พรรคการเมือง นโยบายพรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง การได้รับข่าวสาร การซื้อสิทธิ์ขายเสียง หัวคะแนน และผู้นำท้องถิ่น เป็นปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด คือ พรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และหัวคะแนน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้สมัครพรรคภูมิใจไทยชนะการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดปราจีนบุรี เขตเลือกตั้งที่ 1 วันที่ 10 มกราคม 2553 มีขั้นตอนและรายละเอียดของวิธีการศึกษาดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งและลงคะแนนเลือกนายอำนาจ วัฒวลย์ หมายเลข 1 พรรคภูมิใจไทย จำนวน 130,995 คน ซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่เขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดปราจีนบุรี รวม 7 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองปราจีนบุรี อำเภอบินทร์บุรี อำเภอประจันตคาม อำเภอศรีมหาโพธิ์ อำเภอนาดี อำเภอบ้านสร้าง และอำเภอศรีมโหสถ (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดปราจีนบุรี: 2553)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง และลงคะแนนเลือกนายอำนาจ วัฒวลย์ หมายเลข 1 พรรคภูมิใจไทย จำนวน 400 คน ซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่เขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดปราจีนบุรี รวม 7 อำเภอ ใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนและใช้การเลือกแบบเจาะจงโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของยามานะ (Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ความคลาดเคลื่อน 5 % ได้กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$$\text{สูตร } n = \frac{n}{1+N(e)^2}$$

เมื่อ n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N แทน ขนาดของประชากร

e แทน ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง

แทนค่า

$$\begin{aligned}
 n &= \frac{130,995}{1+130,995(0.05)^2} \\
 &= \frac{130,995}{328.49} \\
 &= 399 \\
 &= 400 \text{ เมื่อจำนวนประชากรมากกว่า } 100,000
 \end{aligned}$$

วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง และลงคะแนนเลือกนายอำเภอ วิทยาลัย จำนวน 130,995 คน ซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่เขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดปราจีนบุรี รวม 7 อำเภอ โดยใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนและใช้การเลือกแบบเจาะจง ได้กลุ่มตัวอย่างปรากฏตามตารางที่ 3.1

1) กลุ่มตัวอย่างอำเภอเมืองปราจีนบุรี

$$\begin{aligned}
 &= \frac{29,025 \times 400}{130,995} \\
 &= 88.65 \\
 &= 89 \text{ คน}
 \end{aligned}$$

2) กลุ่มตัวอย่างอำเภอกบินทร์บุรี

$$\begin{aligned}
 &= \frac{39,290 \times 400}{130,995} \\
 &= 119.97 \\
 &= 120 \text{ คน}
 \end{aligned}$$

3) กลุ่มตัวอย่างอำเภอประจันตคาม

$$\begin{aligned}
 &= \frac{16,567 \times 400}{130,995} \\
 &= 50.59 \\
 &= 51 \text{ คน}
 \end{aligned}$$

4) กลุ่มตัวอย่างอำเภอศรีมหาโพธิ

$$= \frac{17,559 \times 400}{130,995}$$

$$= 53.62$$

$$= 54 \text{ คน}$$

5) กลุ่มตัวอย่างอำเภอนาดี

$$= \frac{13,125 \times 400}{130,995}$$

$$= 40.08$$

$$= 40 \text{ คน}$$

6) กลุ่มตัวอย่างอำเภอบ้านสร้าง

$$= \frac{10,642 \times 400}{130,995}$$

$$= 32.49$$

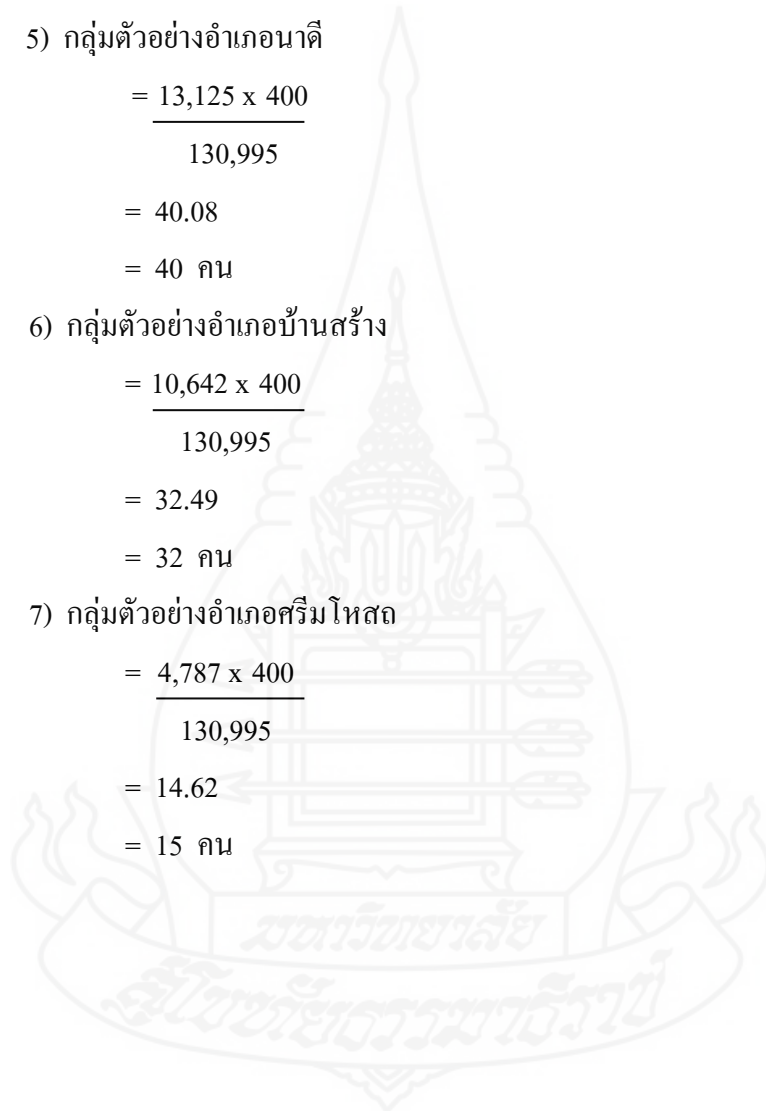
$$= 32 \text{ คน}$$

7) กลุ่มตัวอย่างอำเภอศรีมโหสถ

$$= \frac{4,787 \times 400}{130,995}$$

$$= 14.62$$

$$= 15 \text{ คน}$$

ตารางที่ 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ลงคะแนนเสียงเลือก นายอำนาจ วัฒวัลย์
ผู้สมัครหมายเลข 1 พรรคภูมิใจไทย จำแนกตามรายอำเภอ

ที่	อำเภอ	จำนวนประชากรที่เลือก ผู้สมัครพรรคภูมิใจไทย	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	เมืองปราจีนบุรี	29,025	89
2	กบินทร์บุรี	39,290	120
3	ประจันตคาม	16,567	51
4	ศรีมหาโพธิ์	17,559	54
5	นาดี	13,125	40
6	บ้านสร้าง	10,642	32
7	ศรีมโหสถ	4,787	15
	รวม	130,995	400

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
จำนวน 400 ฉบับ ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือดังนี้

2.1 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

- 2.1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- 2.1.2 ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือและเทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 2.1.3 สร้างเครื่องมือให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดและกลุ่มตัวอย่าง
- 2.1.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อเสนอแนะ
และปรับปรุงแก้ไข
- 2.1.5 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เสนอแนะ
- 2.1.6 นำแบบสอบถามที่ผ่านปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความ
ถูกต้อง เทียบตรง และครอบคลุมเนื้อหาที่จะวัดจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน

2.1.7 นำผลการตรวจของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านมารวบรวม คำนวณหาความตรงเชิงเนื้อหา เพื่อหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์

2.1.8 ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ

2.1.9 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดปราจีนบุรี เขตเลือกตั้งที่ 1 จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ ครอนบัก (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด 2535: 96) ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัยทั้งฉบับเท่ากับ .914

2.1.10 นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ใช้สอบถามประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ที่ลงคะแนนเสียงเลือกนายอำเภอ วิลาวัลย์ ผู้สมัครหมายเลข 1 พรรคภูมิใจไทย แบ่งคำถามออกเป็น 3 ส่วน คือ (1) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง (2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง และ (3) ปัจจัยของสภาพแวดล้อมทางการเมืองในขณะที่มีการเลือกตั้ง

2.3 โครงสร้างของแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่สร้างสำหรับการวิจัยนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

2.3.1 ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มีจำนวน 7 ข้อ

2.3.2 ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง แบ่งเป็น 5 ด้าน มีจำนวน 17 ข้อ

2.3.3 ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยของสภาพแวดล้อมทางการเมืองในขณะที่มีการเลือกตั้ง แบ่งเป็น 3 ด้าน มีจำนวน 8 ข้อ

2.4 การกำหนดค่าคะแนนของระดับความคิดเห็น

การกำหนดค่าคะแนนของระดับความคิดเห็นเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) กำหนดค่าคะแนนตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) ดังนี้

ระดับความคิดเห็น	ค่าคะแนน
เห็นด้วยมากที่สุด	5
เห็นด้วยมาก	4
เห็นด้วยปานกลาง	3
เห็นด้วยน้อย	2
เห็นด้วยน้อยที่สุด	1

2.5 การกำหนดเกณฑ์แปลผลระดับความคิดเห็น

กำหนดเกณฑ์แปลผลระดับความคิดเห็นไว้เป็น 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ความหมายระดับความคิดเห็น
4.21 - 5.00	เห็นด้วยมากที่สุด
3.41 - 4.20	เห็นด้วยมาก
2.61 - 3.40	เห็นด้วยปานกลาง
1.81 - 2.60	เห็นด้วยน้อย
1.00 - 1.80	เห็นด้วยน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัยนี้ มีทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งแต่ละประเภทมีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยลงพื้นที่ภาคสนามแจกแบบสอบถามแก่ประชากรกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง และขอความร่วมมือจากนักศึกษาคณะสังคมศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 สาขารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาปราจีนบุรี จำนวน 6 คน โดยให้เป็นผู้ช่วยนักวิจัยลงพื้นที่ภาคสนาม และเก็บรวบรวมข้อมูลส่งคืนผู้วิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลเริ่มตั้งแต่เดือนมกราคม-มีนาคม พ.ศ. 2555 แบบสอบถามที่แจกมีจำนวน 400 ชุด และได้รับกลับคืนมาครบถ้วนคิดเป็นร้อยละ 100.00

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น เอกสารวิชาการ เอกสารทางราชการ ข้อมูลสถิติ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาประมวลผลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) นำเสนอข้อมูลโดยรูปตารางและอธิบายเชิงพรรณนา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ ปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้สมัครพรรคภูมิใจไทยชนะการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดปราจีนบุรี เขตเลือกตั้งที่ 1 วันที่ 10 มกราคม 2553 ” ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยของสภาพแวดล้อมทางการเมืองในขณะที่มีการเลือกตั้ง

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

	ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	195	48.75
	หญิง	205	51.25
	รวม	400	100.00
อายุ	18 – 20	34	8.50
	21 – 30	104	26.00
	31 – 40	90	22.50
	41 – 50	90	22.50
	51 – 60	52	13.00
	61 ปีขึ้นไป	30	7.50
	รวม	400	100.00

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพการสมรส		
โสด	147	36.75
สมรส	219	54.75
หย่าร้าง	26	6.50
อื่น ๆ (หม้าย)	8	2.00
รวม	400	100.00
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาหรือเทียบเท่า	117	29.25
มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า	55	13.75
มัธยมศึกษาตอนปลาย, ปวช. หรือเทียบเท่า	86	21.50
อนุปริญญา, ปวส., ปวท. หรือเทียบเท่า	52	13.00
ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า	82	20.50
สูงกว่าปริญญาตรี	8	2.00
รวม	400	100.00
อาชีพ		
รับราชการ, พนักงานรัฐวิสาหกิจ	87	21.75
พนักงานบริษัทเอกชน	57	14.25
ค้าขาย, ธุรกิจส่วนตัว	40	10.00
รับจ้าง	119	29.75
เกษตรกร	58	14.50
กำลังศึกษา	27	6.75
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	12	3.00
รวม	400	100.00

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000	92	23.00
5,000 – 10,000	141	35.25
10,001 – 15,000	66	16.50
15,001 – 20,000	62	15.50
20,001 ขึ้นไป	39	9.75
รวม	400	100.00
การรับข้อมูลข่าวสารทางการเมือง		
หนังสือพิมพ์,วารสาร	57	14.25
สถานีวิทยุกระจายเสียง	21	5.25
โทรทัศน์,เคเบิลทีวี	230	57.50
หอกระจายเสียงประจำชุมชนหรือหมู่บ้าน	12	3.00
โปสเตอร์,ป้ายประชาสัมพันธ์	59	14.75
เอกสารแผ่นพับ,ซีดี	4	1.00
อินเทอร์เน็ต	17	4.25
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ด้านเพศ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย กล่าวคือ เป็นเพศหญิงจำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 51.25 และเป็นเพศชายจำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 48.75

ด้านอายุ กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุด มีอายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 26.00 รองลงมาได้แก่ กลุ่มอายุระหว่าง 31-40 ปี และ 41-50 ปี มีจำนวนเท่ากันคือ กลุ่มละ 90 คน คิดเป็นร้อยละ 22.50 ต่อกลุ่ม กลุ่มอายุระหว่าง 51-60 ปี มีจำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 13.00 กลุ่มอายุระหว่าง 18-20 ปี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 8.50 และกลุ่มอายุ 61 ปี ขึ้นไปจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 7.50

ด้านสถานภาพการสมรส กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สมรสแล้ว จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 54.75 รองลงมาได้แก่ กลุ่มโสด จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 36.75 กลุ่มหย่าร้าง จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 6.50 และส่วนกลุ่มอื่นๆ (หม้าย) จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00

ด้านระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุด สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือเทียบเท่า จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 29.25 รองลงมาได้แก่ กลุ่มระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย, ปวช., ปวส. หรือเทียบเท่า จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 21.50 กลุ่มระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 20.50 กลุ่มระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 13.75 กลุ่มระดับอนุปริญญา, ปวส., ปวท. หรือเทียบเท่า จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 13.00 และกลุ่มระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00

ด้านอาชีพ กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุด ประกอบอาชีพรับจ้าง จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 29.75 รองลงมาได้แก่ กลุ่มอาชีพรับราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 21.75 กลุ่มอาชีพเกษตรกรรวม จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 14.50 กลุ่มอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 14.25 กลุ่มอาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 กลุ่มกำลังศึกษา จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 6.75 และกลุ่มที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.00

ด้านรายได้ต่อเดือน กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุด มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 5,000-10,000 บาท จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 35.25 รองลงมาได้แก่ กลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 23.00 กลุ่มที่มีรายได้ระหว่าง 10,001-15,000 บาท จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 16.50 กลุ่มที่มีรายได้ระหว่าง 15,001-20,000 บาท จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 15.50 และกลุ่มที่มีรายได้ตั้งแต่ 20,001 บาท ขึ้นไป จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 9.75

ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ข้อมูลจากโทรทัศน์หรือเคเบิลทีวี จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 57.50 รองลงมาได้แก่ รับรู้ข้อมูลจากโปสเตอร์หรือป้ายประชาสัมพันธ์ จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 14.75 รับรู้ข้อมูลจากหนังสือพิมพ์หรือวารสาร จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 14.25 กลุ่มรับรู้ข้อมูลจากสถานีวิทยุกระจายเสียง จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.25 รับรู้ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.25 รับรู้ข้อมูลจากหอกระจายเสียงประจำชุมชนหรือหมู่บ้าน จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.00 และรับรู้ข้อมูลจากเอกสารแผ่นพับหรือซีดี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครเลือกตั้ง ที่ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกผู้สมัครพรรคภูมิใจไทยในการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรปรากฏผลดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครเลือกตั้ง ที่ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกผู้สมัครพรรคภูมิใจไทย

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเห็น
1. การสังกัดพรรคการเมือง	3.35	1.146	ปานกลาง
2. เครือญาติผู้สนับสนุนผู้สมัคร	3.54	1.210	มาก
3. สถานภาพทางสังคม	3.49	1.168	มาก
4. บทบาททางสังคม	3.20	1.177	ปานกลาง
5. วิธีการหาเสียงเลือกตั้ง	3.66	0.992	มาก

จากตารางที่ 4.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ส่งผลกระทบต่อการลงคะแนนเสียงเลือกผู้สมัครพรรคภูมิใจไทย พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง มีความเห็นด้วยโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ วิธีการหาเสียงเลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.66$) เครือญาติผู้สนับสนุนผู้สมัคร ($\bar{X} = 3.54$) สถานภาพทางสังคม ($\bar{X} = 3.49$) และมีความเห็นด้วยโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การสังกัดพรรคการเมือง ($\bar{X} = 3.35$) บทบาททางสังคม ($\bar{X} = 3.20$)

เมื่อพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ที่กลุ่มตัวอย่างลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครพรรคภูมิใจไทยขณะการเลือกตั้ง แยกตามรายประเด็น พบว่า ในแต่ละประเด็นกลุ่มตัวอย่างที่ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมีความเห็นด้วยในระดับที่แตกต่างกัน ดังผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.3 – 4.7 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง
ด้านการสังกัดพรรคการเมือง

การสังกัดพรรคการเมือง	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
	เห็นด้วยมากที่สุด (ร้อยละ)	เห็นด้วยมาก (ร้อยละ)	เห็นด้วยปานกลาง (ร้อยละ)	เห็นด้วยน้อย (ร้อยละ)	เห็นด้วยน้อยที่สุด (ร้อยละ)			
1. ผู้สมัครฯ สังกัดพรรคการเมืองที่เป็นพรรคร่วมรัฐบาล	38 (9.5)	82 (20.5)	153 (38.5)	41 (10.3)	86 (21.5)	2.86	1.237	ปานกลาง
2. ผู้สมัครฯ สังกัดพรรคการเมืองที่มีภาพลักษณ์ดี	110 (27.5)	85 (21.3)	142 (35.5)	49 (12.3)	14 (3.5)	3.57	1.119	มาก
3. ผู้สมัครฯ สังกัดพรรคการเมืองที่มีนโยบายที่ดี	114 (28.5)	80 (20.0)	150 (37.5)	48 (12.0)	8 (2.0)	3.61	1.082	มาก
ค่าเฉลี่ยในภาพรวม						3.35	1.146	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง
ในประเด็นการสังกัดพรรคการเมือง มีความเห็นด้วยโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
($\bar{X} = 3.35$) โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดตามลำดับ คือ ผู้สมัครฯ สังกัดพรรคการเมืองที่มี
นโยบายดี ($\bar{X} = 3.61$) ผู้สมัครฯ สังกัดพรรคการเมืองที่มีภาพลักษณ์ดี ($\bar{X} = 3.57$) และผู้สมัครฯ
สังกัดพรรคการเมืองที่เป็นพรรคร่วมรัฐบาล ($\bar{X} = 2.86$)

เมื่อพิจารณารายละเอียดในรายประเด็นมีดังนี้

ประเด็นผู้สมัครฯ สังกัดพรรคการเมืองที่มีนโยบายที่ดี พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวน
มากที่สุด จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5 มีความเห็นในระดับปานกลาง รองลงมาจำนวน
114 คน คิดเป็นร้อยละ 28.5 มีความเห็นในระดับมากที่สุด

ประเด็นผู้สมัครฯ สังกัดพรรคการเมืองที่มีภาพลักษณ์ดี พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวน
มากที่สุด จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 35.5 มีความเห็นในระดับปานกลาง รองลงมาจำนวน
110 คน คิดเป็นร้อยละ 27.5 มีความเห็นในระดับมากที่สุด

ประเด็นผู้สมัครฯ สังกัดพรรคการเมืองที่เป็นพรรคร่วมรัฐบาล พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 38.5 มีความเห็นในระดับปานกลาง รองลงมา จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 21.5 มีความเห็นในระดับน้อยที่สุด

ตารางที่ 4.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง
ด้านเครือข่ายผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง

	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
	เห็นด้วยมากที่สุด (ร้อยละ)	เห็นด้วยมาก (ร้อยละ)	เห็นด้วยปานกลาง (ร้อยละ)	เห็นด้วยน้อย (ร้อยละ)	เห็นด้วยน้อยที่สุด (ร้อยละ)			
1. ญาติของผู้สมัครฯ เป็นนักการเมืองที่มีบทบาทและอิทธิพลในพื้นที่มาอย่างยาวนานให้การสนับสนุน	124 (31.0)	76 (19.0)	118 (29.5)	31 (7.8)	51 (12.8)	3.47	1.339	มาก
2. ญาติของผู้สมัครฯ เป็นนักการเมืองที่มีฐานเสียงมั่นคงในพื้นที่และเป็นฐานอำนาจส่งผลให้ผู้สมัครฯ ชนะการเลือกตั้ง	137 (34.3)	89 (22.3)	98 (24.5)	26 (6.5)	50 (12.5)	3.47	1.345	มาก
	ค่าเฉลี่ยในภาพรวม					3.54	1.210	มาก

จากตารางที่ 4.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในประเด็นการเป็นเครือข่ายผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง มีความคิดเห็นโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$) โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน คือ ญาติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนักการเมืองที่มีบทบาทและอิทธิพลในพื้นที่มาอย่างยาวนานให้การสนับสนุนผู้สมัคร ($\bar{X} = 3.47$) และญาติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนักการเมืองที่มีฐานเสียงมั่นคงในพื้นที่ และเป็นฐานอำนาจส่งผลให้ผู้สมัครฯ ชนะการเลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.47$)

เมื่อพิจารณารายละเอียดในรายประเด็นมีดังนี้

ประเด็นญาติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนักการเมืองที่มีบทบาทและอิทธิพลในพื้นที่มาอย่างยาวนานให้การสนับสนุนผู้สมัคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 31.0 มีความเห็นในระดับมากที่สุด รองลงมาจำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 29.5 มีความเห็นในระดับปานกลาง

ประเด็นญาติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนักการเมืองที่มีฐานเสียงมั่นคงในพื้นที่ และเป็นฐานอำนาจส่งผลให้ผู้สมัครฯ ชนะการเลือกตั้ง พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 34.3 มีความเห็นในระดับมากที่สุด รองลงมาจำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 24.5 มีความเห็นในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง
ด้านสถานภาพทางสังคม

สถานภาพทางสังคม	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
	เห็นด้วยมากที่สุด (ร้อยละ)	เห็นด้วยมาก (ร้อยละ)	เห็นด้วยปานกลาง (ร้อยละ)	เห็นด้วยน้อย (ร้อยละ)	เห็นด้วยน้อยที่สุด (ร้อยละ)			
1. ผู้สมัครฯ เคยเป็นนักการเมืองท้องถิ่น	67 (16.8)	83 (20.8)	163 (40.8)	48 (12.0)	39 (9.8)	3.22	1.157	ปานกลาง
2. ผู้สมัครฯ มีสถานภาพทางเศรษฐกิจมั่นคงดี	113 (28.3)	104 (26.0)	147 (36.8)	27 (6.8)	9 (2.3)	3.71	1.021	มาก
3. ผู้สมัครฯ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ	124 (31.0)	91 (22.8)	151 (37.8)	21 (5.3)	13 (3.3)	3.73	1.058	มาก
4. ผู้สมัครฯ เป็นทายาทของนักการเมือง	112 (28.0)	89 (22.3)	96 (24.0)	27 (6.8)	76 (19.0)	3.33	1.436	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยในภาพรวม						3.49	1.168	มาก

จากตารางที่ 4.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง
 ในประเด็นสถานภาพทางสังคม ที่ส่งผลต่อการลงคะแนนเสียงเลือกผู้สมัครพรรคภูมิใจไทย
 มีความคิดเห็นโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.49$) โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดตามลำดับ
 คือ ผู้สมัครฯ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ($\bar{X} = 3.73$) รองลงมาได้แก่ ผู้สมัครฯ มีสถานภาพทาง
 เศรษฐกิจมั่นคงดี ($\bar{X} = 3.71$) ผู้สมัครฯ เป็นทายาทของนักการเมืองที่มีบทบาทและอิทธิพลใน
 พื้นที่มาอย่างยาวนาน ($\bar{X} = 3.33$) และผู้สมัครฯ เคยเป็นนักการเมืองท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.22$)

เมื่อพิจารณารายละเอียดในรายประเด็นมีดังนี้

ประเด็นผู้สมัครฯ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมาก
 ที่สุด จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 37.8 มีความเห็นในระดับปานกลาง รองลงมา จำนวน 124 คน
 คิดเป็นร้อยละ 31.0 มีความเห็นในระดับมากที่สุด

ประเด็นผู้สมัครฯ มีสถานภาพทางเศรษฐกิจมั่นคงดี พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวน
 มากที่สุด จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 36.8 มีความเห็นในระดับปานกลาง รองลงมาจำนวน
 113 คน คิดเป็นร้อยละ 28.3 มีความเห็นในระดับมากที่สุด

ประเด็นผู้สมัครฯ เป็นทายาทของนักการเมืองฯ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมาก
 ที่สุด จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 28.0 มีความเห็นในระดับมากที่สุด รองลงมาจำนวน 96 คน
 คิดเป็นร้อยละ 24.0 มีความเห็นในระดับปานกลาง

ประเด็นผู้สมัครฯ เคยเป็นนักการเมืองท้องถิ่น พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมาก
 ที่สุด จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 40.8 มีความเห็นในระดับปานกลาง รองลงมา จำนวน 83 คน
 คิดเป็นร้อยละ 20.8 มีความเห็นในระดับมาก

ตารางที่ 4.6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง
ด้านบทบาททางสังคม

บทบาททางสังคม	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
	เห็นด้วย มากที่สุด (ร้อยละ)	เห็นด้วย มาก (ร้อยละ)	เห็นด้วย ปานกลาง (ร้อยละ)	เห็นด้วย น้อย (ร้อยละ)	เห็นด้วย น้อยที่สุด (ร้อยละ)			
1. ผู้สมัครฯ เป็นคน เสียสละฯ	129 (32.3)	60 (15.0)	126 (31.5)	60 (15.0)	25 (6.3)	3.52	1.254	มาก
2. ผู้สมัครฯ บริจาค เงินช่วยเหลือ ประชาชนอยู่เสมอ	51 (12.8)	59 (14.8)	181 (45.3)	83 (20.8)	26 (6.5)	3.06	1.060	ปานกลาง
3. ผู้สมัครฯ ช่วยเหลือ ประชาชนฯ	35 (8.8)	51 (12.8)	181 (45.3)	90 (22.5)	43 (10.8)	2.86	1.056	ปานกลาง
4. ผู้สมัครฯ ออกพบปะ เยี่ยมเยียนประชาชนฯ	124 (31.0)	52 (13.0)	101 (25.3)	91 (22.8)	32 (8.0)	3.36	1.338	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยในภาพรวม						3.20	1.177	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง
ในประเด็นบทบาททางสังคม ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกผู้สมัครพรรคภูมิใจไทย
มีความคิดเห็นโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.20$) โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ
ผู้สมัครฯ เป็นคนเสียสละอุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ($\bar{X} = 3.52$) รองลงมาได้แก่ ผู้สมัครฯ
ออกพบปะเยี่ยมเยียนประชาชนและสอบถามปัญหาที่ประชาชนเดือดร้อนอยู่เสมอ ($\bar{X} = 3.36$)
ผู้สมัครฯ บริจาคเงินช่วยเหลือประชาชนในงานกุศลต่างๆ เช่น งานศพ เป็นต้น ($\bar{X} = 3.06$) และ
ผู้สมัครฯ ช่วยเหลือประชาชนในเรื่องต่าง ๆ เช่น วิ่งเต้นคดีความ เป็นต้น ($\bar{X} = 2.86$)

เมื่อพิจารณารายละเอียดในรายประเด็นมีดังนี้

ประเด็นผู้สมัครฯ เป็นคนเสียสละอุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่าง
ที่มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 32.3 มีความเห็นในระดับมากที่สุด รองลงมา
จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 31.5 มีความเห็นในระดับปานกลาง

ประเด็นผู้สมัครฯ ออกพบปะเยี่ยมเยียนประชาชนฯ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 31.0 มีความเห็นในระดับมากที่สุด รองลงมาจำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 25.3 มีความเห็นในระดับปานกลาง

ประเด็นผู้สมัครฯ บริจาคเงินช่วยเหลือประชาชนในงานกุศลต่างๆ เช่น งานศพ เป็นต้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 45.3 มีความเห็นในระดับปานกลาง รองลงมาจำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 20.8 มีความเห็นในระดับน้อย

ประเด็นผู้สมัครฯช่วยเหลือประชาชนในเรื่องต่าง ๆ เช่น วิ่งเต้นคดีความ เป็นต้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 45.3 มีความเห็นในระดับปานกลาง รองลงมาจำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 22.5 มีความเห็นในระดับน้อย

ตารางที่ 4.7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง
ด้านวิธีการหาเสียงเลือกตั้ง

วิธีการหาเสียงเลือกตั้ง	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
	เห็นด้วยมากที่สุด (ร้อยละ)	เห็นด้วยมาก (ร้อยละ)	เห็นด้วยปานกลาง (ร้อยละ)	เห็นด้วยน้อย (ร้อยละ)	เห็นด้วยน้อยที่สุด (ร้อยละ)			
1. ผู้สมัครฯ ใช้วิธีการหาเสียงด้วยการใช้ป้ายขนาดใหญ่ๆ	83 (20.8)	140 (35.0)	145 (36.3)	28 (7.0)	4 (1.0)	3.67	0.914	มาก
2. ผู้สมัครฯ ใช้วิธีการหาเสียงด้วยการแจกเอกสารๆ	55 (13.8)	132 (33.0)	165 (41.3)	43 (10.8)	5 (1.3)	3.47	0.903	มาก
3. ผู้สมัครฯ ใช้วิธีการหาเสียงด้วยการใช้รถยนต์โฆษณาๆ	110 (27.5)	122 (30.5)	132 (32.8)	33 (8.3)	4 (1.0)	3.75	0.981	มาก
4. ผู้สมัครฯ ใช้วิธีการหาเสียงด้วยการพบปะประชาชนฯ	141 (35.3)	94 (23.5)	99 (24.8)	52 (13.0)	14 (3.5)	3.74	1.170	มาก
ค่าเฉลี่ยในภาพรวม						3.66	0.992	มาก

จากตารางที่ 4.7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง
 ในประเด็นวิธีการหาเสียงเลือกตั้ง มีความคิดเห็น โดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$)
 โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดตามลำดับ คือ ผู้สมัครฯ ใช้วิธีการหาเสียงด้วยการใช้รถยนต์โฆษณา
 วิ่งไปตามชุมชนหรือหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.75$) รองลงมาได้แก่ ผู้สมัครฯ ใช้วิธีการหาเสียงด้วยการเดิน
 พบปะประชาชน โดยตรงตามชุมชนหรือหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.74$) ผู้สมัครฯ ใช้วิธีการหาเสียงด้วยการใช้
 ป้ายขนาดใหญ่และติดตั้งอยู่ตามสถานที่ต่างๆ มองเห็นชัดเจน ($\bar{X} = 3.67$) และผู้สมัครฯ ใช้วิธีการ
 หาเสียงด้วยการแจกเอกสาร เช่น แผ่นพับ เป็นต้น ($\bar{X} = 3.47$)

เมื่อพิจารณารายละเอียดในรายประเด็นมีดังนี้

ประเด็นผู้สมัครฯ ใช้วิธีการหาเสียงด้วยการใช้รถยนต์โฆษณาวิ่งไปตามชุมชนหรือ
 หมู่บ้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 32.8 มีความเห็นใน
 ระดับปานกลาง รองลงมาจำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 30.5 มีความเห็นในระดับมาก

ประเด็นผู้สมัครฯ ใช้วิธีการหาเสียงด้วยการเดินพบปะประชาชน โดยตรงตามชุมชน
 หรือหมู่บ้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 35.3
 มีความเห็นในระดับมากที่สุด รองลงมาจำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 24.8 มีความเห็นในระดับ
 ปานกลาง

ประเด็นผู้สมัครฯ ใช้วิธีการหาเสียงด้วยการใช้ป้ายขนาดใหญ่และติดตั้งอยู่ตาม
 สถานที่ต่างๆ มองเห็นชัดเจน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 145 คน คิดเป็น
 ร้อยละ 36.3 มีความเห็นในระดับปานกลาง รองลงมาจำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0
 มีความเห็นในระดับมาก

ประเด็นผู้สมัครฯ ใช้วิธีการหาเสียงด้วยการแจกเอกสาร เช่น แผ่นพับ หรือแผ่น
 ใบปลิว เป็นต้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 41.3
 มีความเห็นในระดับปานกลาง รองลงมาจำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 33.0 มีความเห็นใน
 ระดับมาก

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยของสภาพแวดล้อมทางการเมือง ในขณะที่มีการเลือกตั้ง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยของสภาพแวดล้อมทางการเมือง ในขณะที่มีการเลือกตั้ง ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกผู้สมัครพรรคภูมิใจไทยในการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปრაภผลดังตารางที่ 4.8 ดังนี้

ตารางที่ 4.8 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยของสภาพแวดล้อมทางการเมืองในขณะที่มีการเลือกตั้ง

ปัจจัยของสภาพแวดล้อมทางการเมือง ในขณะที่มีการเลือกตั้ง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. คู่แข่งทางการเมือง	3.74	1.330	มาก
2. หัวคะแนน	3.08	1.330	ปานกลาง
3. ผู้นำชุมชน	2.96	1.380	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.8 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางการเมืองในขณะที่มีการเลือกตั้ง พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีความเห็นด้วยโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ คู่แข่งทางการเมือง ($\bar{X} = 3.74$) มีความเห็นด้วยโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ หัวคะแนน ($\bar{X} = 3.08$) และผู้นำชุมชน ($\bar{X} = 2.96$)

เมื่อพิจารณาปัจจัยของสภาพแวดล้อมทางการเมืองในขณะที่มีการเลือกตั้ง ที่กลุ่มตัวอย่างตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกผู้สมัครพรรคภูมิใจไทย แยกตามรายประเด็น พบว่า ในแต่ละประเด็นกลุ่มตัวอย่างที่ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมีความเห็นด้วยในระดับที่แตกต่างกัน ดังผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.9 – 4.11 ดังนี้

ตารางที่ 4.9 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยของสภาพแวดล้อมทางการเมืองในขณะที่มีการเลือกตั้ง
ด้านคู่แข่งทางการเมือง

คู่แข่งทางการเมือง	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
	เห็นด้วย มากที่สุด (ร้อยละ)	เห็นด้วย มาก (ร้อยละ)	เห็นด้วย ปานกลาง (ร้อยละ)	เห็นด้วย น้อย (ร้อยละ)	เห็นด้วย น้อยที่สุด (ร้อยละ)			
1. คู่แข่งทางการเมือง สังกัดพรรคการเมือง ที่มีส่วนทำให้เกิด ความขัดแย้งทางการเมือง	124 (31.0)	100 (25.0)	111 (27.8)	49 (12.3)	16 (4.0)	3.66	1.153	มาก
2. คู่แข่งทางการเมือง ไม่ได้พักอาศัยอยู่ ในเขตพื้นที่การเลือกตั้ง	127 (31.8)	108 (27.0)	115 (28.8)	34 (8.5)	16 (4.0)	3.74	1.113	มาก
3. คู่แข่งทางการเมือง ขาดฐานอำนาจ หรือผู้สนับสนุนที่ดี	143 (35.8)	99 (24.8)	118 (29.5)	24 (6.0)	16 (4.0)	3.82	1.106	มาก
ค่าเฉลี่ยในภาพรวม						3.74	1.330	มาก

จากตารางที่ 4.9 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยของสภาพแวดล้อมทางการเมืองในขณะที่มีการเลือกตั้ง ในประเด็นคู่แข่งทางการเมือง มีความเห็นด้วยโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$) โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดตามลำดับ คือ คู่แข่งทางการเมืองขาดฐานอำนาจหรือผู้สนับสนุนที่ดี ($\bar{X} = 3.82$) รองลงมาคือ คู่แข่งทางการเมืองไม่ได้พักอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.74$) และคู่แข่งทางการเมืองสังกัดพรรคการเมืองที่มีส่วนทำให้เกิดความขัดแย้งทางการเมือง ($\bar{X} = 3.66$)

เมื่อพิจารณารายละเอียดในรายประเด็นมีดังนี้

ประเด็นคู่แข่งทางการเมืองขาดฐานอำนาจหรือผู้สนับสนุนที่ดี พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 35.8 เห็นด้วยในระดับมากที่สุด รองลงมาจำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 29.5 เห็นด้วยในระดับปานกลาง

ประเด็นคู่แข่งทางการเมืองไม่ได้พักอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่การเลือกตั้ง พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 31.8 เห็นด้วยในระดับมากที่สุด รองลงมาจำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 28.8 เห็นด้วยในระดับปานกลาง

ประเด็นคู่แข่งทางการเมืองสังกัดพรรคการเมืองที่มีส่วนทำให้เกิดความขัดแย้งทางการเมือง พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 31.0 เห็นด้วยในระดับมากที่สุด รองลงมาจำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 27.8 เห็นด้วยในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.10 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยของสภาพแวดล้อมทางการเมืองในขณะที่มีการเลือกตั้ง ด้านหวัะแนน

หวัะแนน	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
	เห็นด้วยมากที่สุด (ร้อยละ)	เห็นด้วยมาก (ร้อยละ)	เห็นด้วยปานกลาง (ร้อยละ)	เห็นด้วยน้อย (ร้อยละ)	เห็นด้วยน้อยที่สุด (ร้อยละ)			
1. หวัะแนนเป็นผู้แนะนำให้เลือกผู้สมัครฯ	64 (16.0)	99 (24.8)	140 (35.0)	46 (11.5)	51 (12.8)	3.19	1.215	ปานกลาง
2. หวัะแนนเป็นผู้แจกเงินหรือสิ่งของด้วยความเกรงใจ	72 (18.0)	92 (23.0)	108 (27.0)	38 (9.5)	90 (22.5)	3.04	1.395	ปานกลาง
3. หวัะแนนเป็นผู้ที่มืบทบาทหรืออิทธิพลในพื้นที่ด้วยความเกรงกลัว	70 (17.5)	89 (22.3)	110 (27.5)	44 (11.0)	87 (21.8)	3.02	1.380	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยในภาพรวม						3.08	1.330	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.10 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยของสภาพแวดล้อมทางการเมือง ในขณะที่มีการเลือกตั้งในประเด็นหวัคະແນນ มีความเห็นด้วยโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.08$) โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดตามลำดับ คือ หวัคະແນນเป็นผู้แนะนำให้เลือกผู้สมัครฯ ($\bar{X} = 3.19$) รองลงมาได้แก่ หวัคະແນນเป็นผู้แจกเงินหรือสิ่งของ ($\bar{X} = 3.04$) และหวัคະແນນเป็นผู้ที่มีบทบาทหรืออิทธิพลในพื้นที่ ($\bar{X} = 3.02$)

เมื่อพิจารณารายละเอียดในรายประเด็นมีดังนี้

ประเด็นหวัคະແນນเป็นผู้แนะนำให้เลือกผู้สมัครฯ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 เห็นด้วยในระดับปานกลาง รองลงมาจำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 24.8 เห็นด้วยในระดับมาก

ประเด็นหวัคະແນນเป็นผู้แจกเงินหรือสิ่งของ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 27.0 เห็นด้วยในระดับปานกลาง รองลงมาจำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 23.0 เห็นด้วยในระดับมาก

ประเด็นหวัคະແນນเป็นผู้ที่มีบทบาทหรืออิทธิพลในพื้นที่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 27.5 เห็นด้วยในระดับปานกลาง รองลงมาจำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 22.3 เห็นด้วยในระดับมาก

ตารางที่ 4.11 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยของสภาพแวดล้อมทางการเมืองในขณะที่มีการเลือกตั้ง
ด้านผู้นำชุมชน

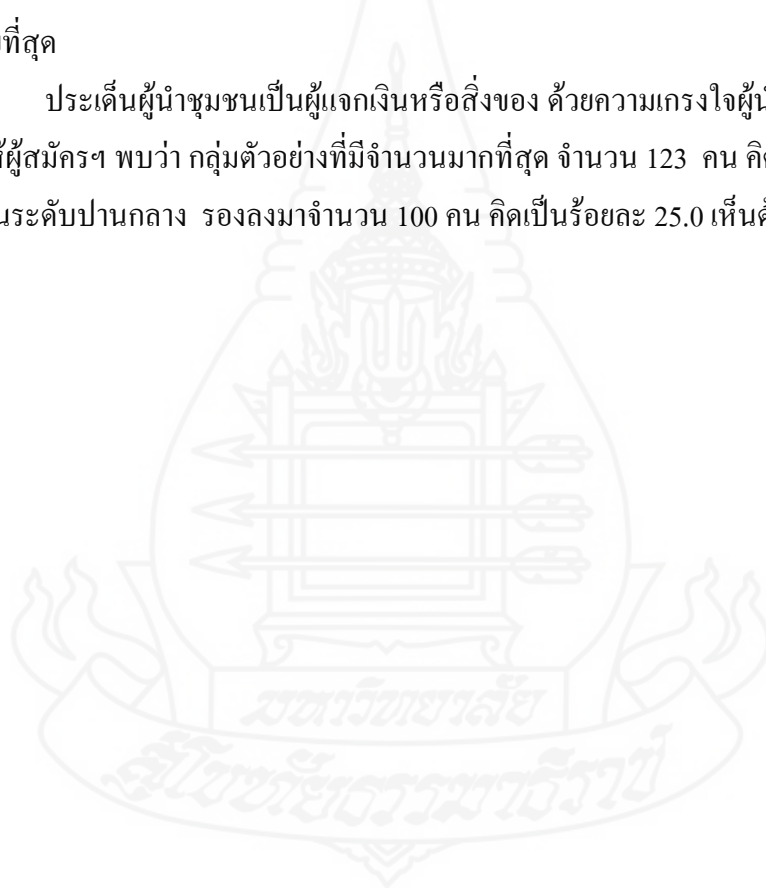
ผู้นำชุมชน	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
	เห็นด้วยมากที่สุด (ร้อยละ)	เห็นด้วยมาก (ร้อยละ)	เห็นด้วยปานกลาง (ร้อยละ)	เห็นด้วยน้อย (ร้อยละ)	เห็นด้วยน้อยที่สุด (ร้อยละ)			
1. ผู้นำชุมชนเป็นผู้แจกเงินหรือสิ่งของ	66 (16.5)	70 (17.5)	123 (30.8)	41 (10.3)	100 (25.0)	2.90	1.390	ปานกลาง
2. ผู้นำชุมชนซึ่งมีบทบาทและความสำคัญในชุมชนและคำแนะนำให้เลือกผู้สมัครฯ	74 (18.5)	73 (18.3)	133 (33.3)	33 (8.3)	87 (21.8)	3.03	1.370	ปานกลาง
	ค่าเฉลี่ยในภาพรวม					2.96	1.380	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.11 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยของสภาพแวดล้อมทางการเมือง ในขณะที่มีการเลือกตั้งในประเด็นผู้นำชุมชน มีความเห็นด้วยโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.96$) โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดตามลำดับ คือ ผู้นำชุมชนซึ่งมีบทบาทและมีความสำคัญ เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชนแนะนำให้เลือกผู้สมัครฯ ($\bar{X} = 3.03$) รองลงมาได้แก่ ผู้นำชุมชนเป็นผู้แจกเงินหรือสิ่งของ ด้วยความเกรงใจผู้นำชุมชนจึงลงคะแนนให้ผู้สมัครฯ ($\bar{X} = 2.90$)

เมื่อพิจารณารายละเอียดในรายประเด็นมีดังนี้

ประเด็นผู้นำชุมชนซึ่งมีบทบาทและมีความสำคัญ เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชนแนะนำให้เลือกผู้สมัครฯ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 เห็นด้วยในระดับปานกลาง รองลงมาจำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 21.8 เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

ประเด็นผู้นำชุมชนเป็นผู้แจกเงินหรือสิ่งของ ด้วยความเกรงใจผู้นำชุมชนจึงลงคะแนนให้ผู้สมัครฯ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 30.8 เห็นด้วยในระดับปานกลาง รองลงมาจำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้สมัครพรรคภูมิใจไทยชนะการเลือกตั้งซ่อม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดปราจีนบุรี เขตเลือกตั้งที่ 1 วันที่ 10 มกราคม 2553 เป็นการศึกษา วิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง และปัจจัยของ สภาพแวดล้อมทางการเมืองในขณะที่มีการเลือกตั้ง ที่ส่งผลให้ผู้สมัครพรรคภูมิใจไทยชนะ การเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งและลงคะแนน เลื่อนายอำนาจ วิชาวัลย์ ผู้สมัครหมายเลข 1 พรรคภูมิใจไทย จำนวน 400 คน ซึ่งอาศัยอยู่ใน จังหวัดปราจีนบุรี เขตเลือกตั้งที่ 1 รวม 7 อำเภอ คือ เมืองปราจีนบุรี กบินทร์บุรี ประจันตคาม ศรีมหาโพธิ นาดี บ้านสร้าง และศรีมโหสถ โดยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนและใช้การเลือก แบบเจาะจง (purposive sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีเชิงพรรณนา (Descriptive analysis) สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) และนำเสนอข้อมูลโดยรูปตารางและอธิบายเชิงพรรณนา

1. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง (ร้อยละ 51.25) โดยจำนวนมากที่สุดมีอายุระหว่าง 21-30 ปี (ร้อยละ 26.00) มีสถานภาพ สมรสแล้ว (ร้อยละ 54.75) มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือเทียบเท่า (ร้อยละ 29.25) ประกอบ อาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 29.75) มีรายได้ต่อเดือนอยู่ที่ระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท (ร้อยละ 35.25) และรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากสื่อโทรทัศน์/เคเบิลทีวี (ร้อยละ 57.50)

1.2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง เมื่อพิจารณารายละเอียดในรายประเด็น มีดังนี้

1.2.1 การสังกัดพรรคการเมือง พบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคการเมืองที่มีนโยบายดี และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคการเมืองที่เป็นพรรคร่วมรัฐบาล

1.2.2 เครือญาติผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง พบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน คือ ญาติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนักการเมืองที่มีฐานเสียงมั่นคงในพื้นที่ และเป็นฐานอำนาจส่งผลให้ผู้สมัครชนะการเลือกตั้ง และญาติของผู้สมัครเป็นนักการเมืองที่มีบทบาทและอิทธิพลในพื้นที่มาอย่างยาวนานให้การสนับสนุน

1.2.3 สถานภาพทางสังคม พบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้สมัครรับเลือกตั้งเคยเป็นนักการเมืองท้องถิ่น

1.2.4 บทบาททางสังคม พบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นคนเสียสละ อุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้สมัครรับเลือกตั้งช่วยเหลือประชาชนในเรื่องต่าง ๆ เช่น การวิ่งเต้นคดีความ การฝากบุตรหลานเข้าศึกษาเล่าเรียน หรือการฝากบุตรหลานเข้าทำงาน เป็นต้น

1.2.5 วิธีการหาเสียงเลือกตั้ง พบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้สมัครรับเลือกตั้งใช้วิธีการหาเสียงด้วยการใช้รถยนต์โฆษณาวิ่งไปตามชุมชนหรือหมู่บ้าน และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้สมัครรับเลือกตั้งใช้วิธีการหาเสียงด้วยการแจกเอกสาร เช่น แผ่นพับ หรือแผ่นใบปลิว เป็นต้น

1.3 ปัจจัยของสภาพแวดล้อมทางการเมืองในขณะที่มีการเลือกตั้ง เมื่อพิจารณารายละเอียดในรายประเด็นมีดังนี้

1.3.1 คู่แข่งทางการเมือง พบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คู่แข่งทางการเมืองขาดฐานอำนาจหรือผู้สนับสนุนที่ดี และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คู่แข่งทางการเมืองสังกัดพรรคการเมืองที่มีส่วนทำให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองในขณะที่มีการเลือกตั้ง

1.3.2 หัวคะแนน พบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หัวคะแนนเป็นผู้แนะนำให้เลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หัวคะแนนเป็นผู้ที่มีบทบาทหรืออิทธิพลในพื้นที่

1.3.3 ผู้นำชุมชน พบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้นำชุมชนมีบทบาทและความสำคัญ เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชนแนะนำให้เลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง และประเด็นที่

มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้นำชุมชนเป็นผู้แจกเงินหรือสิ่งของ ด้วยความเกรงใจผู้นำชุมชนจึงลงคะแนนให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง

2. อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้สมัครพรรคภูมิใจไทยชนะการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดปราจีนบุรี เขตเลือกตั้งที่ 1 วันที่ 10 มกราคม 2553 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผล ดังนี้

2.1 ปัจจัยด้านการสังกัดพรรคการเมือง

จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดในรายประเด็น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นในระดับมากที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคการเมืองที่มีนโยบายดี เนื่องจากว่าในช่วงก่อนการเลือกตั้งมีการจดทะเบียนตั้งพรรคภูมิใจไทยขึ้น เมื่อมีพรรคการเมืองใหม่จึงเป็นทางเลือกใหม่ของประชาชน และมักเกิดกระแสนิยมต่อพรรคการเมืองใหม่หรือกลุ่มการเมืองใหม่ตามมาด้วยที่สำคัญคือ พรรคภูมิใจไทยใช้นโยบาย “ประชานิยม” ดังคำขวัญของพรรคที่ว่า “ประชานิยม สังคมเป็นสุข” เช่น 1 ตำบล 1 ลานกีฬา, โครงการถนนปลอดฝุ่น เป็นต้น นโยบายที่ใช้ในการหาเสียงจึงก่อให้เกิดกระแสนิยมขึ้นและส่งผลให้ผู้สมัครพรรคภูมิใจไทยชนะการเลือกตั้ง สอดคล้องกับการวิจัยของ วันชาติ วรรณพราหม (2547: บทคัดย่อ) ซึ่งศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการเลือกตั้งทั่วไป ปี 2548 : กรณีศึกษา จังหวัดปทุมธานี” พบว่า ชื่อเสียงของพรรคการเมือง และนโยบายพรรคการเมืองของผู้สมัคร เป็นปัจจัยที่มีผลมากที่สุดต่อการตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในจังหวัดปทุมธานี และสอดคล้องกับการวิจัยของ เกลิมพร แสงมณี (2549: บทคัดย่อ) ซึ่งศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : กรณีศึกษาการเลือกตั้งทั่วไป เขตเลือกตั้งที่ 3 จังหวัดพิจิตร เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548” พบว่า พรรคการเมืองและนโยบายของพรรคการเมือง เป็นปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด คือ พรรคการเมือง

2.2 ปัจจัยด้านเครือข่ายผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง

จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในรายประเด็น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นในระดับมาก ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ญาติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนักการเมืองที่มีบทบาทและอิทธิพลในพื้นที่มาอย่าง

ยาวนานให้การสนับสนุน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า กลุ่มเครือข่ายของผู้สมัครรับเลือกตั้งมีทั้งอดีตนักการเมืองระดับประเทศและนักการเมืองระดับท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทและอิทธิพลในพื้นที่ได้รับการเลือกตั้งมาหลายสมัย มีผลงานในการพัฒนาท้องถิ่นหรือช่วยเหลือสังคมส่วนรวม เช่น วิทยาลัย ออกรุกสวนต่าง ๆ หรืองานชาวบ้านทั่วไป เช่น งานศพ เป็นต้น บทบาทต่าง ๆ ของกลุ่มเครือข่ายของผู้สมัครฯ ที่มีต่อสังคมหรือประชาชน ก่อให้เกิดการตอบสนองบุญคุณกันในลักษณะระบบอุปถัมภ์และมีอิทธิพลต่อระบบการเลือกตั้งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ด้วยเหตุดังกล่าวนี้จึงส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างตัดสินใจเลือกผู้สมัครพรรคภูมิใจไทยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สอดคล้องกับการวิจัยของ สมศักดิ์ พฤษย์ไพบูลย์ (2543: บทคัดย่อ) ซึ่งศึกษาวิจัยเรื่อง “การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตเลือกตั้งแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” พบว่า ปัจจัยหลักที่สามารถแปรเสียงให้เป็นคะแนนได้ เป็นปัจจัยเกี่ยวกับคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัคร ได้แก่ ญาติ พี่น้อง และสอดคล้องกับงานวิชาการของ เคมพ์ (Kemp, 1969 อ้างใน อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุวินทร์พันธ์ 2539: 246) ได้พูดถึงการตีความระบบเครือข่าย และไม่ปฏิเสธว่าคนทั่วไปอาจใช้เป็นเครื่องมือเพื่อจุดประสงค์อื่นแต่เหตุผลหนึ่งที่ใช้กันนั้นเนื่องมาจากปัจจัยด้านศีลธรรม ชื่อเรียกร่องจากญาติเป็นสิ่งที่ปฏิเสธยาก ด้วยเหตุนี้จึงพบว่าในหลาย ๆ สังคม ญาติสมมติเป็นแนวคิดที่สำคัญเป็นอย่างมากในสังคมไทย ลักษณะความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ ก็มักจะมีการอ้างอิงความเชื่อหรือใช้สำนวนของเครือข่าย การใช้ศัพท์ทางเครือข่ายในสังคมไทยเป็นไปอย่างกว้างขวางเพื่อสร้างความสัมพันธ์ส่วนตัว ที่จะช่วยลดการแข่งขันหรือการเอาใจเอาเปรียบกัน ประการสุดท้ายนี้มีความสำคัญมาก เพราะศัพท์ทางเครือข่ายจะครอบคลุมบางส่วนของระบบอุปถัมภ์ และในขณะเดียวกันก็เกี่ยวกับความสัมพันธ์แบบอื่นๆ เช่น การเป็นญาติโดยตรงหรือเป็นเพื่อนกัน นอกจากนั้น เคมพ์ ยังสรุปว่า การอธิบายความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์กับผู้รับอุปถัมภ์ แม้ว่าจะมีความแตกต่างกันไปบ้าง แต่ก็ช่วยให้มีการกำหนดขอบเขตของความสัมพันธ์ทางสังคมชัดเจนขึ้น การจัดองค์การที่เป็นทางการมักจะขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ที่เป็นสากลหรือระเบียบราชการ แต่ในทางปฏิบัติกลับถูกรองรับด้วยความสัมพันธ์และข้อผูกมัดส่วนตัว ระบบอุปถัมภ์จึงเป็นสิ่งที่แทรกอยู่ในสถาบันที่เป็นทางการ ดังนั้น การศึกษาระบบอุปถัมภ์จึงเป็นประโยชน์และจะมองข้ามไม่ได้ สอดคล้องกับงานวิชาการของ สนิท สมัครการ (2533: 32, อ้างใน สิทธิโชค ลางกุลานนท์ 2552: 15) ซึ่งกล่าวถึงรูปแบบของระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทยที่มีเอกลักษณ์ว่า เป็นระบบอุปถัมภ์ในหมู่ญาติ นับว่าเป็นระบบที่เก่าแก่มากระบบหนึ่งในสังคมไทยตามวัฒนธรรมความสัมพันธ์ระหว่างญาติอาวุโสกับญาติผู้น้อง เป็นความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์อย่างชัดเจน และน่าจะเป็นระบบที่คงทนถาวรที่สุดด้วย ดังนั้น กลุ่มเครือข่ายจึงมีอิทธิพลอย่างมาก และส่งผลให้ผู้สมัครพรรคภูมิใจไทยชนะการเลือกตั้ง

2.3 ปัจจัยด้านสถานภาพทางสังคม

จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็น โดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในรายประเด็น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นในระดับมาก ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ อาจเป็นเพราะว่า ผู้สมัครฯ เป็นผู้ที่มีพื้นฐานการเป็นนักการเมืองระดับท้องถิ่นมาก่อน คือ เป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมืองปราจีนบุรี จึงทำให้มีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่น แม้ว่าระดับการศึกษาจะไม่ได้สำเร็จถึงขั้นสูงก็ตาม แต่การมีประสบการณ์ในทางการเมือง ทำให้เกิดความรู้ความสามารถในการพัฒนาท้องถิ่นหรือชุมชน และนอกจากนั้นยังมีปัจจัยสถานภาพทางสังคมด้านอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน เช่น เคยเป็นผู้จัดการบริษัท เคซีคอนกรีต ทำธุรกิจค้าขายนาฬิกาและแว่นตา ร้าน ส. เทคนิค ซึ่งตั้งอยู่ใน อ.เมืองปราจีนบุรี และการเป็นทายาทของตระกูลนักการเมืองดัง ทำให้สังคมมองว่าผู้สมัครฯ มีพื้นฐานทางครอบครัวดี มีฐานะทางเศรษฐกิจดี มีความรู้ความสามารถ ทำให้คนส่วนใหญ่มองภาพลักษณ์ของผู้สมัครฯ ดีไปหมดแทบทุกด้าน จึงส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างตัดสินใจเลือกผู้สมัครพรรคภูมิใจไทยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สอดคล้องกับการวิจัยของ จันทรักณา มั่นคง (2547: บทคัดย่อ) ซึ่งศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น : ศึกษากรณีการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรก อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ปี 2547” พบว่า (1) ปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้ง มี 2 ส่วน คือส่วนแรก เป็นปัจจัยภายในของผู้สมัคร ประกอบด้วย ภูมิหลัง คุณสมบัติและลักษณะส่วนตัว (2) ปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่มีผลต่อการได้รับการเลือกตั้ง คือ ปัจจัยภายในของผู้สมัคร ได้แก่ ด้านภูมิหลัง ด้านคุณสมบัติและลักษณะส่วนตัว เพราะทำให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจในตัวผู้สมัครฯ นำมาสู่การได้รับเลือกตั้ง

2.4 ปัจจัยด้านบทบาททางสังคม

จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็น โดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดในรายประเด็น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นในระดับมาก คือ ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นคนเสียสละ อุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม อาจเป็นเพราะชื่นชอบบทบาททางสังคมซึ่งถือว่าเป็นคุณสมบัติที่เป็นจุดเด่นของผู้สมัครฯ ที่ได้เสียสละและอุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ดังปรากฏว่า ผู้สมัครฯ ได้ไปร่วมงานการกุศลต่าง ๆ อยู่เสมอ สอดคล้องกับการวิจัยของ จันทรักณา มั่นคง (2547: บทคัดย่อ) ซึ่งศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น : ศึกษากรณีการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรก อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ปี 2547” พบว่า (1) ปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้ง มี 2 ส่วน ส่วนแรก เป็นปัจจัยภายในของผู้สมัคร ประกอบด้วย ภูมิหลัง คุณสมบัติและลักษณะส่วนตัว (2) ปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่มีผลต่อการได้รับการเลือกตั้ง คือ ปัจจัยภายในของผู้สมัคร

ได้แก่ ด้านภูมิหลัง ด้านคุณสมบัติและลักษณะส่วนตัว เพราะทำให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจในตัวผู้สมัครฯ นำมาสู่การได้รับเลือกตั้ง

2.5 ปัจจัยด้านวิธีการหาเสียงเลือกตั้ง

จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในรายประเด็น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นในระดับมากทุกประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้สมัครรับเลือกตั้งใช้วิธีการหาเสียงด้วยการใช้รถยนต์เปิดเสียงโฆษณาวิ่งไปตามชุมชนหรือหมู่บ้าน เนื่องจากว่าการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดปราจีนบุรี เขตเลือกตั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2553 มีข้อจำกัดเรื่องระยะเวลาในการหาเสียง นายอำนาจ วัฒวัลย์ ผู้สมัครรับเลือกตั้งหมายเลข 1 พรรคภูมิใจไทย จึงใช้รูปแบบการลงพื้นที่ที่พบประชาชนเป็นหลัก เน้นการเคาะประตูบ้านขอความเห็นใจจากประชาชน ไม่นำการปราศรัยบนเวที ไม่โจมตีคู่แข่ง ใช้รถยนต์วิ่งโฆษณาหาเสียงไปตามตรอกซอกซอย ตามชุมชนและหมู่บ้านในทุกอำเภอ รวมทั้งติดตั้งป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ตามสถานที่ชุมชนที่ผู้คนสัญจรผ่านไปมามองเห็นได้ง่ายชัดเจน และติดสติ๊กเกอร์ตามรถโดยสารรับจ้างเกือบทุกคันในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองปราจีนบุรี ในการหาเสียงชุมชนโยบายพรรคเป็นหลัก เช่น 1 ตำบล 1 ลานกีฬา, 1 ตำบล 1 ศูนย์เรียนแพทย์, 1 สถานีอนามัย 1 รถพยาบาล, โครงการถนนปลอดฝุ่น, โครงการอาหารกลางวัน, เงินเดือนผู้สูงอายุ, เงินเดือน อสม. เป็นต้น ขณะที่ พล.อ. สิทธิ สิทธีอมร ผู้สมัครหมายเลข 2 พรรคเพื่อไทย เน้นรูปแบบการหาเสียงด้วยการปราศรัยในเขตพื้นที่เลือกตั้งทุกอำเภอ โดยการชุมชนโยบายนำทักษิณกลับบ้าน และผลงานในอดีตของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี ที่ทำให้ประชาชนระดับรากหญ้าเกิดกระแสนิยมคือ “นโยบายประชานิยม” เช่น 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์, 30 บาท รักษาทุกโรค โครงการ SML เป็นต้น ในขณะที่ปราศรัยบนเวทีทุกแห่ง พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร จะโฟนอินเข้ามาช่วยหาเสียงทุกครั้ง และนอกจากนั้นยังมีแกนนำคนสำคัญของพรรคเพื่อไทยลงพื้นที่ช่วยหาเสียงด้วย เช่น พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ ประธานที่ปรึกษาพรรคเพื่อไทย เป็นต้น ตลอดจนกลุ่มคนเสื้อแดงในจังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งอยู่ในบางพื้นที่ เช่น ในเขตเทศบาลเมืองปราจีนบุรี อ.กบินทร์บุรี และ อ.ศรีมหาโพธิ์ เป็นต้น ได้ช่วยหาเสียงให้กับผู้สมัครพรรคเพื่อไทยโดยหวังว่า กระแสนิยมในตัว พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร และนโยบายประชานิยม จะทำให้ประชาชนเลือกผู้สมัครพรรคเพื่อไทย แต่ในการหาเสียงมักจะมีผู้ปราศรัยบางคนกล่าวโจมตีสถาบัน องคมนตรี หรือศาลรัฐธรรมนูญ เป็นต้น ทำให้ประชาชนส่วนหนึ่งไม่ชอบพฤติกรรมเช่นนั้น จึงไม่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชน

การหาเสียงตามรูปแบบที่หลากหลายข้างต้น ส่งผลให้ นายอำนาจ วัฒวัลย์ ชนะการเลือกตั้ง สอดคล้องกับงานวิชาการของ พิษณุ กล้าการนา (2545:141) ที่ได้ศึกษาถึงรูปแบบของ

การรณรงค์หาเสียงว่ามีหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่หรือยุทธภูมิของการเลือกตั้ง นอกจากนั้น รูปแบบของการรณรงค์หาเสียงที่เหมาะสมสำหรับการเมืองในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ สามารถ โน้มน้าวให้ผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งลงคะแนนให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกวิธีหนึ่ง รูปแบบ ดังกล่าวคือ การหาเสียงแบบ “เคาะประตูบ้าน” (Door-to-Door Canvass) คือ การหาเสียงที่ผู้สมัคร รับเลือกตั้งเข้าพบผู้มีสิทธิลงคะแนนที่บ้าน โดยการเดินไปเคาะประตูบ้านแต่ละบ้านและพูดคุยด้วย เป็นวิธีการหาเสียงที่ให้ผลมากที่สุดในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของสหรัฐอเมริกา แต่จะต้องใช้เวลาและออกแรงมากที่สุด การหาเสียงแบบลักษณะดังกล่าว จะต้องมีการกำหนดเป้าหมายในการ เดินเคาะประตูบ้านชัดเจน และกำหนดพื้นที่เฉพาะที่แน่นอน รวมทั้งจะต้องเลือกเวลาให้ตรงกับ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งอยู่บ้าน การหาเสียงแบบลักษณะดังกล่าวนี้ บางครั้งอาจมีการกำหนดแผนการ ดำเนินงานที่นอกเหนือไปจากตารางแผนการรณรงค์หาเสียง เพราะมีความสำคัญที่ผู้สมัครจะต้อง พยายามในเรื่องนโยบาย แนวทาง และรับฟังประเด็นปัญหาของประชาชนที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับ การวิจัยของ วันชาติ วรรณพราหม (2547: บทคัดย่อ) ซึ่งศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการไปใช้ สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไป ปี 2548: กรณีศึกษา จังหวัดปทุมธานี” พบว่า ชื่อเสียงของพรรคการเมือง ความนิยมในตัวหัวหน้าพรรค การรณรงค์หาเสียง และนโยบาย พรรคการเมืองของผู้สมัคร เป็นปัจจัยที่มีผลมากต่อการตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรของประชาชนในจังหวัดปทุมธานี

2.6 ปัจจัยด้านคู่แข่งทางการเมือง

จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็น โดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในรายประเด็น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นในระดับมากทุกประเด็น ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ คู่แข่งทางการเมืองขาดฐานอำนาจหรือผู้สนับสนุนที่ดี รองลงมา คือ คู่แข่งทางการเมืองไม่ได้พักอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่การเลือกตั้ง และคู่แข่งทางการเมืองสังกัดพรรค การเมืองที่มีส่วนทำให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองในขณะที่มีการเลือกตั้ง กลุ่มตัวอย่างมี ความเห็นเช่นนี้เป็นเพราะว่า พล.อ.สิทธิ สิทธิมงคล ซึ่งเป็นคู่แข่งทางการเมืองขาดการลงสมัครรับ เลือกตั้งอย่างต่อเนื่อง ตามข้อมูลส่วนบุคคล พล.อ.สิทธิ สิทธิมงคล เป็นชาวจังหวัดปราจีนบุรีโดย กำเนิดแต่ไปรับราชการทหารนอกเขตพื้นที่เลือกตั้งเป็นเวลายาวนาน เมื่อปี พ.ศ. 2548 เคยลงสมัคร รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดปราจีนบุรีในนามพรรคมหาชน แต่ไม่ได้รับการเลือกตั้ง ในขณะที่นายอำนาจ วัฒวัลย์ เป็นหลานชายของนายสุนทร วัฒวัลย์ อดีต รัฐมนตรีช่วยว่าการ กระทรวงสาธารณสุข อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดปราจีนบุรี 8 สมัย และนางบังอร วัฒวัลย์ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งมีฐานเสียงครอบคลุมทุกพื้นที่ทั้งจังหวัดปราจีนบุรี รวมทั้งในเขตเทศบาลเมืองปราจีนบุรี ซึ่งมีฐานเสียง 16 ชุมชนที่อยู่ในมือของ นายอำนาจ วัฒวัลย์

เพราะอดีตเคยเป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมืองปราจีนบุรี อีกทั้งยังมีเสียงจากกลุ่มนักธุรกิจและภาคเอกชนจำนวนหนึ่ง เนื่องจากเคยคลุกคลีอยู่กับแวดวงธุรกิจสมัยเป็นผู้จัดการบริษัทเคซีคอนกรีต และธุรกิจอีกหลายแห่ง การที่ พล.อ.สิทธิ สิทธิมงคล จะอาศัยบารมีของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี ซึ่งอยู่ในขาลงหรือจะอาศัยกระแสและเสียงของกลุ่มคนเสื้อแดงในพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรีซึ่งมีอยู่ไม่มากก็ไม่สามารถที่จะช่วยให้ได้รับการเลือกตั้งได้ แม้จะเป็นคนที่เกิดในจังหวัดปราจีนบุรีก็จริง แต่ไม่ได้พักอาศัยอยู่ในพื้นที่ และถึงจะประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานเป็นอย่างดีก็ตาม แต่การไม่ได้อยู่ในพื้นที่เลือกตั้งโดยตลอด ทำให้ไม่เป็นที่รู้จักและคุ้นเคยของประชาชนเลย โอกาสที่จะได้พบและขอความช่วยเหลือในยามเดือดร้อนรวมทั้งการปรากฏตัวในงานการกุศลต่าง ๆ ก็แทบจะไม่มี ทำให้ไม่มีฐานอำนาจหรือผู้สนับสนุนที่จะผลักดันให้ได้รับการเลือกตั้ง จึงเป็นจุดอ่อนที่สำคัญที่สุด ประเด็นรองลงมา คือ ก่อนที่จะมีการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เกิดความขัดแย้งทางการเมืองของคน 2 กลุ่ม คือ “กลุ่มเสื้อแดง” และ “กลุ่มเสื้อเหลือง” ความขัดแย้งทางการเมืองดังกล่าวนี้ส่งผลต่อการเลือกตั้งในครั้งนี้ด้วย เนื่องจากว่า พล.อ.สิทธิ สิทธิมงคล สังกัดพรรคเพื่อไทยและได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มเสื้อแดง โดยเฉพาะกลุ่มเสื้อแดงในจังหวัดปราจีนบุรีก็ได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเลือกตั้ง ในการหาเสียงเลือกตั้งนั้นมีการกล่าวโจมตีซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะกลุ่มเสื้อแดงจะถูกมองว่าเป็นกลุ่มที่ทำให้เกิดความแตกแยก ปกป้องผู้ทุจริตและล้มล้างสถาบัน การกล่าวโจมตีกันนั้นมีใช้กล่าวโจมตีผู้สมัครรับเลือกตั้งของทั้งสองพรรค แต่เป็นการโจมตีผู้สนับสนุนพรรคการเมืองที่ผู้สมัครสังกัดคือ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และนายเนวิน ชิดชอบ เนื่องจากกระแสความนิยมต่อ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ในจังหวัดปราจีนบุรีมิได้มีความโดดเด่นมาก จะเกิดเฉพาะในตัวอำเภอเมืองปราจีนบุรีและอำเภอบินทร์บุรี เป็นการเกิดเฉพาะบางจุดเท่านั้น ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้นิยมไปตามกระแสนั้นด้วย จึงมองว่าหากเลือกคู่แข่งทางการเมืองซึ่งเป็นผู้สมัครในนามพรรคเพื่อไทยที่มีกลุ่มเสื้อแดงสนับสนุนอยู่ ก็อาจทำให้บ้านเมืองเกิดวิกฤตรุนแรงมากยิ่งขึ้น ถึงแม้ว่าในความคิดเห็นส่วนตัวของผู้ลงคะแนนส่วนหนึ่งจะไม่นิยมในพรรคภูมิใจไทยรวมถึง นายอำนาจ วัฒวัลย์ ก็ตาม เพียงแต่ไม่ยอมให้ผู้สมัครพรรคเพื่อไทยชนะเลือกตั้ง ด้วยเหตุนี้จึงตัดสินใจลงคะแนนให้ นายอำนาจ วัฒวัลย์ ผู้สมัครพรรคภูมิใจไทย กล่าวได้ว่า คู่แข่งทางการเมืองมีความสำคัญมากต่อผลการเลือกตั้ง เพราะจะเป็นตัวที่ทำให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมองเห็นจุดอ่อนของคู่แข่งฝ่ายตรงข้าม แล้วไปทะคะแนนให้ผู้สมัครอีกฝ่ายหนึ่งได้ แต่บางกรณีมักขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ ร่วมด้วย สอดคล้องกับการวิจัยของ จันทร์คณา มั่นคง (2547: บทคัดย่อ) ซึ่งศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น: ศึกษากรณีการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ปี 2547” พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้ง

มี 2 ส่วน คือ ปัจจัยภายในของผู้สมัครและปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย คู่แข่งขันคนสำคัญของ ผู้สมัคร ปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่มีผลต่อการได้รับการเลือกตั้ง คือ ปัจจัยภายในของผู้สมัคร เช่น คุณสมบัติหรือคุณลักษณะส่วนตัว มีส่วนสัมพันธ์และสนับสนุนปัจจัยภายนอก เช่น คู่แข่งคนสำคัญของ ผู้สมัคร ทำให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจในตัวผู้สมัคร นำมาสู่การได้รับการเลือกตั้ง

2.7 ปัจจัยด้านหวัคະແນ

จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดในรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกประเด็น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หวัคະແນเป็นผู้แนะนำให้เลือกผู้สมัครฯ รองลงมา คือ หวัคະແນเป็นผู้แจกเงินหรือสิ่งของ และหวัคະແນเป็นผู้มีบทบาทและมีอิทธิพลในพื้นที่ ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือการเลือกตั้งระบบอื่น ๆ หวัคະແນจะมีบทบาทสำคัญและชี้้นำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครคนที่ตนเองต้องการได้ หวัคະແນบางคนอาจเป็นญาติพี่น้องของผู้สมัคร บางคนได้รับการว่าจ้างจากผู้สมัคร และบางคนไม่ได้รับการว่าจ้างแต่เป็นกลุ่มพรรคพวกเพื่อนฝูง คนรู้จักกันที่เสนอตัวเป็นหวัคະແນช่วยหาเสียงให้ผู้สมัคร โดยทั่วไปหวัคະແນจะแจกเงินหรือสิ่งของให้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง แต่เนื่องจากอาจถูกจับได้ว่าทุจริตการเลือกตั้ง ดังนั้น รูปแบบในการซื้อสิทธิขายเสียงจึงจะหาทางหลีกเลี่ยงการผิดกฎหมายเลือกตั้ง เช่น การพาประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปทัศนศึกษา การชิงโชครางวัล คือ หากผู้สมัครคนนั้นได้รับการเลือกตั้งให้นำทางบัตรไปขึ้นรางวัล ซึ่งเรียกกันว่า “หวย ส.ส.” เป็นต้น สอดคล้องกับการวิจัยของ ศิวะพร ปัญญา (2542: บทคัดย่อ) ซึ่งศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชน: ศึกษากรณีการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครพนม เขต 1 พ.ศ. 2537” พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนมากที่สุด ได้แก่ พรรคการเมือง คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งและหวัคະແນ เมื่อศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง พบว่า ประชาชนมีความสนใจในการเลือกตั้งค่อนข้างมาก และพบว่า พรรคการเมืองมีบทบาทมากที่สุดในการเลือกตั้ง รองลงมาคือ คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งและหวัคະແນ และสอดคล้องกับการวิจัยของ สมศักดิ์ พุกภัยไพบูลย์ (2543: บทคัดย่อ) ซึ่งศึกษาวิจัยเรื่อง “การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง : ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตเลือกตั้งแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” พบว่า ปัจจัยหลักที่สามารถแปรเสียงให้เป็นคะแนนได้ เป็นปัจจัยเกี่ยวกับคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัคร ได้แก่ ญาติ พี่น้อง เงิน และหวัคະແນ แต่เงินและหวัคະແນ ก็มีข้อจำกัดในการแปรเสียงให้เป็นคะแนน จึงแสดงให้เห็นว่า หวัคະແນแม้จะมีความสำคัญต่อการเลือกตั้งก็ตาม แต่ในบางสถานที่และบางสถานการณ์ หวัคະແນอาจมิใช่ปัจจัยหลักต้น ๆ ที่มีผลมากต่อการเลือกตั้งก็ได้

2.8 ปัจจัยด้านผู้นำชุมชน

จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายละเอียดในรายละเอียด พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกประเด็น ได้แก่ ผู้นำชุมชนมีบทบาทและความสำคัญในชุมชน เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชนแนะนำให้เลือกผู้สมัครฯ และผู้นำชุมชนเป็นผู้แจกเงินหรือสิ่งของ ด้วยความเกรงใจจึงลงคะแนนให้ผู้สมัครฯ ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือการเลือกตั้งระบบอื่น ๆ ผู้สมัครรับเลือกตั้งพยายามที่จะเข้าถึงตัวผู้นำชุมชน เพราะเป็นผู้ที่มีบทบาทและความสำคัญในชุมชน เป็นผู้ที่คนในชุมชนเคารพนับถือและเกรงใจ เมื่อผู้นำชุมชนขึ้นอย่างไรคนในชุมชนก็มักจะเชื่อและทำตามนั้น เมื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งขอร้องให้ผู้นำชุมชนช่วยเหลือพูดคุยจูงโน้มน้าวให้คนในชุมชนลงคะแนนให้ ย่อมจะทำให้ได้คะแนนเสียงจากคนในชุมชนนั้น ๆ ยิ่งหากผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นด้วยก็ยิ่งได้เปรียบคู่แข่ง ดังกรณี นายอำนาจ วิชาวัลย์ ซึ่งก่อนการลงสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมืองปราจีนบุรี ได้เข้าไปคลุกคลีกับผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลเมือง ปราจีนบุรีทั้ง 16 ชุมชน ดังนั้น จึงเป็นฐานเสียงที่ดีและส่งผลให้ได้รับการเลือกตั้ง สอดคล้องกับการวิจัยของ สุวัฒน์ศิริโคภาภิรมย์ (2540: บทคัดย่อ) ซึ่งศึกษาวิจัยเรื่อง “อิทธิพลของผู้นำชุมชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : ศึกษากรณีผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลตำบลหัวหิน” พบว่า สำหรับในด้านอิทธิพลของผู้นำชุมชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน การเข้าไปมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนและการยอมรับในตัวผู้นำชุมชน ไม่มีความแตกต่างกัน โดยสมาชิกของทั้งสองชุมชน มีการยอมรับในตัวผู้นำชุมชน และผู้นำชุมชนมีอิทธิพลต่อการชักจูงโน้มน้าวให้สมาชิกในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วย และสอดคล้องกับการวิจัยของจินดา วงศ์สวัสดิ์ (2548: บทคัดย่อ) ซึ่งศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดลำปาง” พบว่า การตัดสินใจในการเลือกตั้งมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาการตัดสินใจ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งตัดสินใจเลือกตั้งด้วยตนเอง ผู้นำชุมชนที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งมากที่สุด คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางซึ่งอาจจะเกิดประโยชน์ต่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง พรรคการเมือง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และประชาชนทั่วไปไว้ ดังนี้

3.1.1 ด้านพรรคการเมือง

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างลงคะแนนเสียงเลือก นายอำนาจ วัฒวลย์ ผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคภูมิใจไทย เพราะผู้สมัครสังกัดพรรคการเมืองที่มีนโยบายดี กล่าวคือ พรรคภูมิใจไทยชูนโยบาย “ประชานิยม” เป็นจุดเน้นในการหาเสียง และนอกจากนั้น ยังแสดงจุดยืนในด้านการปกครองระบอบแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งในขณะที่มีการเลือกตั้งมีความขัดแย้งทางการเมืองเกิดขึ้น มีการแบ่งฝักฝ่าย ขาดความสามัคคีปรองดองกัน เมื่อพรรคภูมิใจไทยชูนโยบายที่ดีเช่นนี้ จึงส่งผลให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงให้ นายอำนาจ วัฒวลย์ จากผลการวิจัยที่พบนี้ เป็นเหตุให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองทุกพรรค หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายของพรรคการเมือง ต้องตระหนักถึงการกำหนดนโยบายของพรรคการเมือง ดังนี้

1) ต้องกำหนดนโยบายที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน มีความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์กับประชาชนโดยรวม เพราะประชาชนจะตัดสินใจเลือกผู้สมัครพรรคการเมืองใด มิใช่เพราะปัจจัยด้านคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครเท่านั้น แต่ประเด็นด้านนโยบายของพรรคการเมืองจะต้องสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ด้วย นโยบายที่ใช้ในการหาเสียงจะต้องปฏิบัติได้จริงและเห็นผลจริง มิใช่เพียงแค่นำนโยบายขายฝันให้ประชาชนเลือกพรรคของตน หากได้รับการเลือกตั้งไปแล้วแต่ไม่นำนโยบายที่ใช้หาเสียงไปปฏิบัติก็อาจทำให้การเลือกตั้งในสมัยหน้าสอบตกได้ ดังนั้น นโยบายของพรรคการเมือง จึงเป็นจุดเน้นที่สำคัญที่สุดในการเลือกตั้ง มิใช่เพียงแต่การเลือกตั้งในระดับประเทศเท่านั้น แม้แต่ในระดับท้องถิ่นก็เช่นเดียวกัน จะมองข้ามความสำคัญประเด็นนี้ไปไม่ได้

2) ควรสรรหาผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะเป็นหัวหน้าพรรค มิใช่เป็นเพราะมีผลประโยชน์ร่วมกันเป็นหลัก เพราะหากคิดที่จะสร้างพรรคให้มีความมั่นคงและยาวนานเป็นที่ศรัทธาของประชาชน การคัดสรรหาและการเลือกสรรผู้นำพรรคต้องให้ความสำคัญไม่แพ้กันกับนโยบายของพรรค เพราะจากอดีตที่ผ่านมาปรากฏว่า พรรคการเมืองมีเหตุต้องยุบเลิกบ่อยเพราะขาดผู้นำพรรคที่มีคุณสมบัติเหมาะสม และที่สำคัญการสร้างพรรคมิใช่เป็นพรรคของจังหวัดใด

จังหวัดหนึ่ง มีใช้ของภูมิภาคใดภูมิภาคหนึ่ง มีใช้ของตระกูลใดตระกูลหนึ่ง และมีใช้ของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น แต่ต้องสร้างให้เป็น “พรรคมหาชน” คือ เป็นที่ศรัทธาของประชาชนทั่วประเทศ และมีสาขาพรรคทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ

3.1.2 ด้านผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างลงคะแนนเสียงเลือก นายอำนาจ วัฒวัลย์ ผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคภูมิใจไทย เพราะผู้สมัครมีคุณลักษณะส่วนตัวที่มีความโดดเด่น ได้แก่ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ เป็นคนเสียสละและอุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม คุณลักษณะเฉพาะตัวนี้เองที่ส่งผลให้ นายอำนาจ วัฒวัลย์ ได้คะแนนเสียงส่วนใหญ่จากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ประเด็นนี้เป็นส่วนสำคัญที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งในระดับประเทศหรือในระดับท้องถิ่น จะมองผ่านเลยไปไม่ได้ คือ ต้องมีความตระหนกอย่างยิ่ง เพราะสามารถชี้ผลการเลือกตั้งว่าจะสอบได้หรือสอบตก ดังนั้น ผลการวิจัยจึงเป็นผลสะท้อนให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกคนต้องปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาบุคลิกภาพให้โดดเด่น สามารถที่จะนั่งอยู่ในใจของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ ซึ่งมีหลักปฏิบัติดังนี้

- 1) ต้องพัฒนาตนเองด้านทักษะความรู้ความสามารถ โดยเฉพาะในด้านการศึกษาไม่ควรต่ำกว่าปริญญาตรี เพราะเมื่อเข้าสู่ที่ประชุมย่อมมีความองอาจ กล้าหาญ กล้าพูด กล้าทำ กล้าแสดงออก เมื่อมีความรู้ความสามารถย่อมทำให้ประชาชนยอมรับว่าเป็นนักการเมืองที่มีคุณภาพ ยามลงเลือกตั้งคราโดย่อมได้รับการเลือกให้เป็นผู้แทนอยู่เสมอ
- 2) ต้องเสียสละเพื่อส่วนรวม ทุ่มเทตั้งใจทำงานอย่างจริงจัง ทำประโยชน์ให้แก่ท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งจะทำให้ประชาชนได้ให้ความไว้วางใจและลงคะแนนให้เมื่อคราวลงสมัครรับเลือกตั้ง
- 3) เปิดโอกาสให้ประชาชนพบง่าย ไม่ถือเนื้อถือตัว เป็นกันเอง ไม่เลือกปฏิบัติกับประชาชน สอดส่องดูแลและสอบถามปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนอยู่เสมอ
- 4) ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม มีวุฒิภาวะและมีภาวะความเป็นผู้นำสูง

3.1.3 ด้านวิธีการหาเสียงเลือกตั้ง

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างลงคะแนนเสียงเลือก นายอำนาจ วัฒวัลย์ เพราะใช้วิธีการหาเสียงเลือกตั้งที่เข้าถึงประชาชน โดยตรง และใช้วิธีหาเสียงหลายรูปแบบ กล่าวคือ ใช้รถยนต์วิ่งโฆษณา ใช้การพบปะประชาชนโดยเข้าถึงตัวที่เรียกว่า “เกาะประตูบ้าน” ใช้ป้ายหาเสียงขนาดใหญ่ติดตามแหล่งชุมชนที่คนมองเห็นชัดเจน และการแจกเอกสารแผ่นพับหรือไปปลิวแนะนำตัวผู้สมัคร โดยวิธีที่ 1 และ 2 มีค่าเฉลี่ยในระดับมากและใกล้เคียงกันมาก อาจเป็นเพราะว่า

การหาเสียงที่เข้าถึงประชาชนและรับรู้ได้อย่างทั่วถึงคือ การใช้รถยนต์วิ่งโฆษณาไปตามหมู่บ้าน หรือชุมชน ซึ่งโดยปกติผู้สมัครทุกคนมักนิยมใช้วิธีนี้แทบทั้งสิ้น แต่วิธีที่ 2 คือ การพบปะประชาชน โดยเข้าถึงตัวที่เรียกว่า “เคาะประตูบ้าน” ไม่ค่อยนิยมใช้ อาจเป็นเพราะว่าทำให้ผู้สมัครยากลำบาก ในการหาเสียง แต่ผลการวิจัยในสหรัฐอเมริกาและอังกฤษพบว่า วิธีเคาะประตูบ้านเป็นวิธีที่ทำให้ เข้าถึงตัวประชาชนโดยตรง ทำให้เกิดความสนิทสนมมีความใกล้ชิดกัน และทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ ที่ดีต่อกัน ส่งผลต่อการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ดังนั้น พรรคการเมือง กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง และผู้สมัครรับเลือกตั้ง ควรดำเนินการด้านวิธีการหาเสียง ดังนี้

1) ควรใช้รูปแบบการหาเสียงเลือกตั้งอย่างหลากหลายวิธี เช่น การใช้รถ โฆษณา การใช้ป้ายประกาศ การใช้สื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ แผ่นพับ ใบปลิว เป็นต้น เพื่อให้ ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารการเลือกตั้งให้มากที่สุด

2) วิธีหาเสียงเลือกตั้งที่นิยมแพร่หลายและมีความสะดวก คือ การใช้ รถยนต์วิ่งหาเสียงไปตามหมู่บ้าน ถนน ตรอก ซอกซอยต่าง ๆ ควรดำเนินการต่อไปเพราะเป็นวิธีที่ สะดวก รวดเร็ว และเข้าถึงประชาชนได้ทั่วทุกพื้นที่

3) วิธีหาเสียงเลือกตั้งที่ใช้แล้วจะเข้าถึงตัวประชาชนอย่างแท้จริง คือ “การเคาะประตูบ้าน” แต่ผู้สมัครรับเลือกตั้งในประเทศไทยยังไม่นิยมแพร่หลาย มักนิยมใช้ใน สหรัฐอเมริกาและอังกฤษ แต่ควรส่งเสริมรูปแบบนี้ยิ่งขึ้น เพราะสามารถเข้าถึงประชาชน ได้ โดยตรง และมีโอกาสสูงที่จะได้รับความไว้วางใจจากประชาชน ดังนั้น จึงควรนำวิธีนี้มาใช้ในการ หาเสียง เพราะจะทำให้ได้เปรียบคู่แข่งทางการเมือง

4) ควรจัดให้มีการปราศรัยในสถานที่ต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชน ได้มีส่วนร่วมทางการเมือง ได้เข้าฟังการแถลงนโยบายของพรรคการเมือง และเปิดโอกาสให้ ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นและซักถามข้อสงสัยได้

5) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง คือ สำนักงานคณะกรรมการ การเลือกตั้ง ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ควรจัดให้มีการรณรงค์การเลือกตั้ง โดยสม่ำเสมอ เผยแพร่ข่าวสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง เช่น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การเลือกตั้ง เป็นต้น โดยการผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างหลากหลาย เพื่อให้ประชาชนได้ทราบและเข้าใจ สามารถที่จะใช้ประกอบในการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

6) ต้องมีความสุจริตในการหาเสียง ไม่ซื้อสิทธิ์ขายเสียง หรือตอบแทน ผลประโยชน์แก่กันและกันในรูปแบบต่าง ๆ เพราะจากผลการวิจัยพบว่า ระบบอุปถัมภ์ยังคงมีอยู่ใน การเลือกตั้ง

3.1.4 ด้านคู่แข่งทางการเมือง

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างลงคะแนนเสียงเลือก นายอำนาจ วิชาวัลย์ ผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคภูมิใจไทย เพราะ พล.อ.สิทธิ สิทธีอมงคล ผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคเพื่อไทย ซึ่งเป็นคู่แข่งทางการเมือง ขาดคุณสมบัติที่ไม่สามารถสร้างกระแสหรือแรงจูงใจให้ประชาชนลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้ได้ ได้แก่ คู่แข่งทางการเมืองขาดฐานอำนาจหรือผู้สนับสนุนที่ดี คู่แข่งทางการเมืองไม่ได้พักอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่การเลือกตั้ง และคู่แข่งทางการเมืองสังกัดพรรคการเมืองที่มีส่วนทำให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองในขณะที่มีการเลือกตั้ง ประเด็นทั้งหมดนี้กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกประเด็น และเมื่อเปรียบเทียบกับปัจจัยด้านอื่น ๆ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นเฉลี่ยอยู่ในระดับมากกว่าทุกประเด็นเช่นกัน แสดงให้เห็นว่า ประเด็นด้านคู่แข่งทางการเมืองในการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งนี้ นายอำนาจ วิชาวัลย์ ได้เปรียบคู่แข่งทางการเมืองในด้านการมีฐานอำนาจและผู้สนับสนุนที่ดี การพักอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เลือกตั้งมาโดยตลอด และการสังกัดพรรคการเมืองที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งทางการเมือง ในขณะที่ พล.อ.สิทธิ สิทธีอมงคล เป็นฝ่ายเสียเปรียบ นายอำนาจ วิชาวัลย์ ในทุกประเด็น กล่าวคือ การลงสมัครรับเลือกตั้งซ่อมครั้งนี้ นับเป็นครั้งที่ 2 ของการก้าวสู่วงการเมือง หลังจากที่เคยลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งแรกเมื่อปี 2548 ในนามพรรคมหาชน แต่ไม่ได้รับการเลือกตั้ง การขาดฐานอำนาจและผู้สนับสนุนที่ดี จึงเป็นการยากที่จะเอาชนะคู่แข่ง คือ นายอำนาจ วิชาวัลย์ ไปได้ ลำพังการคาดหวังว่าจะอาศัยกระแสนิยมในตัว พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี และกลุ่มเสื้อแดงในจังหวัดปราจีนบุรีก็มีกำลังไม่มากพอที่จะสร้างกระแสนิยมผันแปรเป็นคะแนนเสียงได้ แม้จะคิดว่าเป็นชาวจังหวัดปราจีนบุรีโดยกำเนิด เคยรับราชการทหารมียศตำแหน่งสูงสุด น่าจะสร้างกระแสนิยมในประเด็นนี้ได้บ้าง แต่การที่ไม่เคยอยู่ในพื้นที่เลือกตั้งมาอย่างยาวนานทำให้ประชาชนไม่รู้จักและคุ้นเคย การเลือกตั้งในจังหวัดปราจีนบุรีหลายสมัยมักจะไต่ยืนแต่ตระกูล “วิชาวัลย์” ได้รับการเลือกตั้งมาโดยตลอด ดังนั้น ประชาชนในพื้นที่ย่อมจะมีความรู้จักและคุ้นเคยสนิทสนมกับกลุ่มการเมืองนี้อย่างแนบแน่นในลักษณะเชิงอุปถัมภ์ และที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ “กลุ่มเสื้อแดง” ซึ่งสนับสนุน พล.อ.สิทธิ สิทธีอมงคล มีส่วนเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งทางการเมือง จึงส่งผลกระทบต่อคะแนนเสียงที่จะได้รับจากประชาชนอีกด้วย ประเด็นนี้เป็นแนวทางที่ผู้จะลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือการเลือกตั้งในระดับอื่นจะต้องดำเนินการ ดังนี้

- 1) ต้องสร้างฐานอำนาจให้เกิดขึ้นก่อนเป็นระยะเวลาหลายปี ที่สำคัญคือ การเป็นคนดีของสังคม รู้จักเสียสละช่วยเหลือสังคม ทั้งงานการกุศลทั่วไปและงานชาวบ้าน ย่อมเป็นการปูทางเพื่อเข้าสู่การดำเนินงานด้านการเมือง ทำให้ประชาชนได้รู้จักและสนิทสนมคุ้นเคย

เป็นอย่างดี ย่อมได้รับความไว้วางใจจากประชาชนในการเลือกให้เป็นตัวแทน ได้อย่างเต็มใจและภาคภูมิใจ

2) ผู้สมัครรับเลือกตั้ง นอกเหนือจากจะอาศัยความดีของตนแล้ว จะต้องมีคนที่มีบารมีช่วยเหลือส่งเสริมและสนับสนุน เพราะลำพังจะอาศัยบารมีของตนเองอาจไม่เพียงพอที่จะได้รับความไว้วางใจจากประชาชนได้

3) ควรอยู่ในพื้นที่การเลือกตั้งโดยตลอด เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้รู้จักคุ้นเคย และเชื่อมั่นกว่าคนที่อยู่นอกพื้นที่ เพราะจากประสบการณ์การติดตามข้อมูลการเลือกตั้งที่ผ่าน ๆ มา ผู้สมัครที่ไม่ได้อยู่ในพื้นที่แต่อาศัยบารมีบุคคลสำคัญในพื้นที่นั้น ๆ ช่วยสนับสนุนผลักดัน จะมีบางคนเท่านั้นที่ประสบผลสำเร็จ แต่ส่วนใหญ่มักสอบตกทั้งนั้น การที่จะเป็นผู้แทนของประชาชนจะต้องลงพื้นที่โดยสม่ำเสมอ มิใช่พอถึงฤดูเลือกตั้งค่อยลงพื้นที่ ครั้นหมดฤดูเลือกตั้งก็เงียบหายไป

4) เมื่อหาเสียงเลือกตั้งต้องพูดจาสุภาพ ไม่หยาบคาย ไม่โจมตีใส่ร้ายผู้อื่น โดยเฉพาะบุคคลที่ประชาชนให้ความเคารพนับถือ เพราะจะทำให้คะแนนเสียงหายไป ควรนำเสนอ นโยบายที่ดีของพรรคที่ตนเองสังกัด และหาเสียงด้วยวิธีสุจริต

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมือง ในการส่งเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อเป็นการคัดกรองบุคคลผู้มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะเป็นผู้แทนราษฎรในจังหวัดนั้น ๆ เพราะเท่าที่ดำเนินการในปัจจุบันมักเป็นการคัดกรองบุคคลที่มีอิทธิพลหรือมีผลประโยชน์ร่วมกันเสียเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้ประชาชนเสียโอกาสในการที่จะเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีคุณสมบัติดีที่สุด

3.2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่ได้รับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อเป็นการศึกษาปัญหาหรือสาเหตุที่ทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งมิได้รับการเลือกตั้ง อันจะนำมาซึ่งการวางแผนการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งครั้งต่อไป วิธีการนี้เรียกว่าเป็นวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนทั้งของผู้สมัครและคู่แข่ง เพื่อกำจัดจุดอ่อนและสร้างจุดแข็งให้มั่นคง เพื่อนำไปใช้เป็นกลยุทธ์ในการเลือกตั้งครั้งต่อไป

3.2.3 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองไทย : ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาระบบประชาธิปไตย เพื่อศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทย ที่ปฏิบัติจนเคยชินจนเป็นวัฒนธรรมในเชิงลบ เช่น “ระบบอุปถัมภ์” เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาระบบประชาธิปไตย เป็นการศึกษาเพื่อแสวงหาแนวทางในการแก้ไขระบบอุปถัมภ์ในเชิง

การเมืองให้ลดลง แม้ในความรู้สึกของคนไทยจะบอกว่าเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยาก เพราะระบบอุปถัมภ์ได้ฝังรากไว้อย่างเหนียวแน่นแล้วก็ตาม

บรรณานุกรม

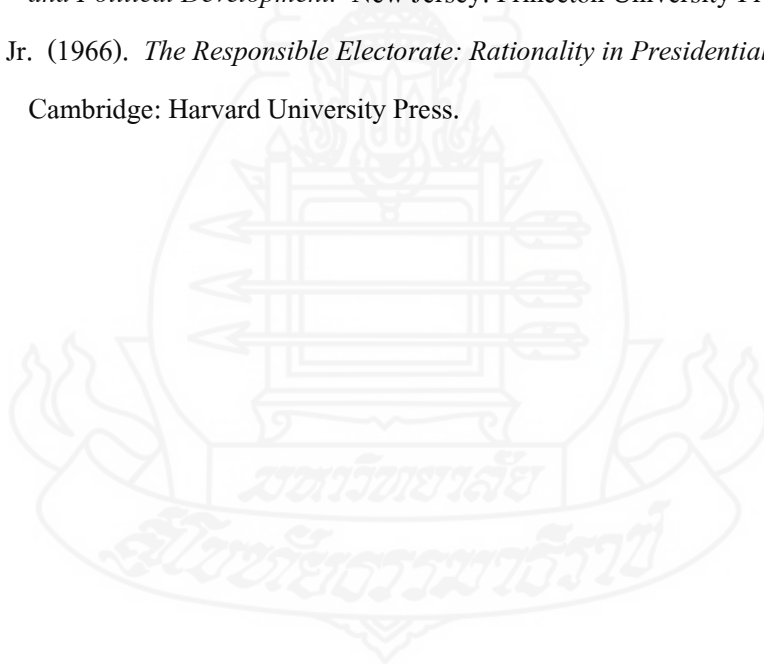
บรรณานุกรม

- โกสินทร์ วงศ์สุรวัฒน์ (2526) *รัฐธรรมนูญและการเลือกตั้ง* กรุงเทพมหานคร แพร่พิทยา
กระมล ทองธรรมชาติ และคณะ (2531) *การเลือกตั้ง พรรคการเมือง และเสถียรภาพของ
รัฐบาล* กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- คณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดปราจีนบุรี, สำนักงาน (2553) *ประกาศคณะกรรมการ
การเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดปราจีนบุรี* สำนักงานคณะกรรมการ
การเลือกตั้ง จังหวัดปราจีนบุรี
- จักรพันธุ์ มิตรศักดิ์ว่าน, ว่าที่ร้อยตรี (2549) “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : กรณีศึกษาการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบ
แบ่งเขตเลือกตั้ง เขตเลือกตั้งที่ 16 กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2548” วิทยานิพนธ์
ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการเมืองการปกครอง
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- จินดา วงศ์สวัสดิ์ (2548) “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
เขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดลำปาง” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- จันทร์คณา มั่นคง (2547) “ปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภา
ท้องถิ่น : ศึกษากรณีการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรก อำเภอเมือง
กาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ปี 2547” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- จรรยา สุภาพ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2527) *พฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและการบริหาร
การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษาจากกรณี การเลือกตั้งแทนตำแหน่ง
ที่ว่างของจังหวัดมุกดาหาร 14 สิงหาคม 2526* กรุงเทพมหานคร เจ้าพระยาการพิมพ์
- เฉลิมพร แสงมณี (2549) “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎร : กรณีศึกษาการเลือกตั้งทั่วไป เขตเลือกตั้งที่ 3 จังหวัดพิจิตร เมื่อวันที่ 6
กุมภาพันธ์ 2548” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการเมือง
การปกครอง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ฉลอง พูลพุด (2548) “ปัจจัยที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด
พิษณุโลก” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการเมือง
การปกครอง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

- ชัชวาลย์ ทัดศิวัช (2549) “การเลือกตั้งกับระบอบประชาธิปไตย” รัฐสภาสาร 54, 10 (ตุลาคม)
หน้า 71 กรุงเทพมหานคร สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
- _____ (2552) “ความผูกพันต่อพรรคการเมือง” รัฐสภาสาร 57, 12 (ธันวาคม) หน้า 55
กรุงเทพมหานคร สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
- ธีรยุทธ บุญมี (2536) คำถามถึงอนาคตของระบบอุปถัมภ์ไทย : 18-19 สองหน้าสังคมไทย
กรุงเทพมหานคร นานอักษรการพิมพ์
- นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2536) มองอนาคต : บทวิเคราะห์เพื่อปรับเปลี่ยนทิศทางของสังคมไทย
กรุงเทพมหานคร มูลนิธิภูมิปัญญา
- บุญชม ศรีสะอาด (2535) วิจัยการศึกษา กรุงเทพมหานคร โอเดียนสโตร์
- บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ (2542) การเลือกตั้งและพรรคการเมืองบทเรียนจากเยอรมัน
กรุงเทพมหานคร สถาบันนโยบายศึกษา
- ปราโมทย์ ประจนปัจจนึก (2551) “การเลือกตั้ง” วารสารกฎหมายสุโขทัยธรรมาธิราช
1,20 (มิถุนายน) หน้า 78-82 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- พิมลจรรย์ นามวัฒน์ (2541) “การเลือกตั้ง” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาสถาบันและกระบวนการ
ทางการเมืองไทย หน่วยที่ 12 หน้า 711-765 นนทบุรี สาขาวิชารัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- พิษณุ กล้าการนา (2545) “พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งกับการรณรงค์หาเสียงและโพลล์
ศึกษาวิเคราะห์ กรณีของกรุงเทพมหานครในอดีต” รัฐสภาสาร 50, 3 (มีนาคม)
หน้า 104 กรุงเทพมหานคร สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2541) “การเลือกตั้งกับการพัฒนาทางการเมือง” ใน เอกสารการสอนชุดวิชา
ปัญหาการพัฒนาทางการเมืองไทย หน่วยที่ 4 หน้า 197-249 นนทบุรี
สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ราชบัณฑิตยสถาน (2525) พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กรุงเทพมหานคร
อักษรเจริญทัศน์
- เลขาธิการคณะรัฐมนตรี, สำนักงาน (2553) ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 127 ตอนที่ 31 ก
กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา
- เลขาธิการวุฒิสภา, สำนักงาน (2553) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550
กรุงเทพมหานคร บริษัทนาเพรส จำกัด

- วัชรวิไล ไซยสาร (2541) *ระบบการเลือกตั้งกับการเมืองไทยยุคใหม่* กรุงเทพมหานคร นิตยธรรม
 _____ . (2544) “การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง : กลยุทธ์การสื่อสารการตลาด”
รัฐสภาสาร 49, 3 (มีนาคม) หน้า 44 กรุงเทพมหานคร สำนักงานเลขาธิการ
 สภาผู้แทนราษฎร
- วันชาติ วรรณพรหม (2547) “ปัจจัยที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
 ในการเลือกตั้งทั่วไป ปี 2548 กรณีศึกษาจังหวัดปทุมธานี” *วิทยานิพนธ์ปริญญา
 รัฐศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการเมืองการปกครอง*
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- วิสุทธิ โปธิแทน (2524) *ประชาธิปไตย : แนวความคิดและตัวแบบประเทศประชาธิปไตย*
 กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ศุภรัตน์ เลิศพาณิชย์กุล (2552) “ความสัมพันธ์ของคนในสังคม” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชา
 พื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมการเมืองไทย* หน่วยที่ 2 หน้า 55-147 นนทบุรี
 สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ศิระพร ปัญจมาลา (2538) “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของ
 ประชาชน : ศึกษากรณีการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครพนม
 เขต 1 พ.ศ.2537” *วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*
- สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2527) *พฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย*
 กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สิทธิโชค ลางคูลานนท์ (2552) “พัฒนาการและบทบาททางการเมืองของกลุ่มธุรกิจการเมืองใน
 ประเทศไทย” *วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
 คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์*
- สมบัติ จันทรวงศ์ (2530) *การเมืองเรื่องเลือกตั้ง : ศึกษากรณีการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2539*
 กรุงเทพมหานคร มุลินธิเพื่อการศึกษาประชาธิปไตยและการพัฒนา
- สมศักดิ์ พฤษัยไพบูลย์ (2543) “การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้ง
 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตเลือกตั้งแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”
สารนิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

- สุวัฒน์ สิริโคภาภิรมย์ (2540) “อิทธิพลของผู้นำชุมชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : ศึกษากรณีการที่ผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลตำบลหัวหิน” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เอกวิทย์ ณ ถลาง (2520) *เอกลักษณ์ไทยที่มีผลต่อความมั่นคงของชาติ* กรุงเทพมหานคร วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
- อคิน รพีพัฒน์, ม.ร.ว. (2518) *สังคมไทยในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2325-2416)* กรุงเทพมหานคร มุฉินิธิโครงการดำรงสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
- อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คูวินทร์พันธ์ (2539) *ระบบอุปถัมภ์* กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- Downs, Anthony. (1957). *The Economic Theory of Democracy*. New York: Harper.
- La Palombara, Joseph and Weiner, Miron. (1966). *The Origin and Development of Political Parties*. in La Palombara, Joseph and Weiner, Miron. eds. *Political Parties and Political Development*. New Jersey: Princeton University Press.
- V.O. Key, Jr. (1966). *The Responsible Electorate: Rationality in Presidential Voting*. Cambridge: Harvard University Press.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เลขที่

การวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
เรื่อง **ปัจจัยที่ส่งผลให้พรรคภูมิใจไทยชนะการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
จังหวัดปราจีนบุรี เขตเลือกตั้งที่ 1 วันที่ 10 มกราคม 2553**

คำชี้แจง

- 1) ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้พรรคภูมิใจไทยชนะการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดปราจีนบุรี เขตเลือกตั้งที่ 1 วันที่ 10 มกราคม 2553 เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในทางวิชาการเท่านั้น คำตอบของท่านมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัย ดังนั้น จึงขอความกรุณาท่านตอบคำถามตามความเป็นจริงหรือตามความคิดเห็นที่แท้จริง โดยข้อมูลที่ได้จะเก็บเป็น “**ความลับ**” และจะนำเสนอข้อมูลในภาพรวมเท่านั้น โดยไม่กระทบผลเสียหายแก่ผู้ตอบแบบสอบถามแต่อย่างใด
- 2) ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นผู้ที่ลงคะแนนเสียงเลือกผู้สมัครหมายเลข 1 พรรคภูมิใจไทย ในการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดปราจีนบุรี เขตเลือกตั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2553 เท่านั้น

คำอธิบาย 1) แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน รวมทั้งสิ้น 32 ข้อคำถาม ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง จำนวน 17 ข้อ

ตอนที่ 3 ปัจจัยของสภาพแวดล้อมทางการเมืองในขณะที่มีการเลือกตั้ง จำนวน 8 ข้อ

2) โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง หน้าข้อความหรือช่องความคิดเห็นเพียงข้อเดียว ซึ่งตรงกับความคิดเห็นของท่าน และตรงกับความเป็นจริงที่ท่านตัดสินใจต่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.)
จังหวัดปราจีนบุรี เขตเลือกตั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2553

1. เพศ

- 1) ชาย 2) หญิง

2. อายุ

- 1) 18-20 ปี 2) 21-30 ปี
 3) 31-40 ปี 4) 41-50 ปี
 5) 51-60 ปี 6) 61 ปีขึ้นไป

3. สถานภาพการสมรส

- 1) โสด 2) สมรส
 3) หย่าร้าง 4) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

4. ระดับการศึกษา

- 1) ประถมศึกษาหรือเทียบเท่า 2) มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า
 3) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.หรือเทียบเท่า 4) อนุปริญญา/ปวส./ปวท.หรือเทียบเท่า
 5) ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า 6) สูงกว่าปริญญาตรี
 7) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

5. อาชีพ

- 1) รับราชการ, พนักงานรัฐวิสาหกิจ 2) พนักงานบริษัทเอกชน
 3) กู้ขาย, ธุรกิจส่วนตัว 4) รับจ้าง
 5) เกษตรกรรม 6) กำลังศึกษา
 7) ไม่ได้ประกอบอาชีพ 8) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

6. รายได้ต่อเดือน

- 1) ต่ำกว่า 5,000 บาท 2) 5,000-10,000 บาท
 3) 10,001-15,000 บาท 4) 15,001-20,000 บาท
 5) 20,001 บาทขึ้นไป

7. ท่านรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากสื่อประเภทใด

- 1) หนังสือพิมพ์/วารสาร 2) สถานีวิทยุกระจายเสียง
 3) โทรทัศน์/เคเบิลทีวี 4) หอกระจายเสียงประจำชุมชน/หมู่บ้าน
 5) ไปสเตอร์/ป้ายประชาสัมพันธ์ 6) เอกสารแผ่นพับ/ซีดี
 7) อินเทอร์เน็ต 8) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ที่ท่านใช้พิจารณาในการตัดสินใจลงคะแนนเสียง
 เลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) จังหวัดปราจีนบุรี เขตเลือกตั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 10
 มกราคม 2553 โดยเลือกผู้สมัครหมายเลข 1 พรรคภูมิใจไทย

ข้อ	ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด
1. การสังกัดพรรคการเมือง						
1.1	ผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคการเมือง ที่เป็นพรรคร่วมรัฐบาล					
1.2	ผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคการเมือง ที่มีภาพลักษณ์ดี					
1.3	ผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคการเมือง ที่มีนโยบายที่ดี					
2. เครือญาติผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง						
2.1	ญาติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนักการเมือง ที่มีบทบาทและอิทธิพลในพื้นที่มาอย่างยาวนาน ให้การสนับสนุนผู้สมัครฯ					
2.2	ญาติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนักการเมือง ที่มีฐานเสียงมั่นคงในพื้นที่และเป็นฐานอำนาจ ส่งผลให้ผู้สมัครฯ ชนะการเลือกตั้ง					
3. สถานภาพทางสังคม						
3.1	ผู้สมัครรับเลือกตั้งเคยเป็น นักการเมืองท้องถิ่นมาก่อน					
3.2	ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีสถานภาพ ทางเศรษฐกิจมั่นคงดี					
3.3	ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ที่ มีความรู้และความสามารถ					
3.4	ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นทายาทของนักการเมืองที่มี บทบาทและอิทธิพลในพื้นที่มาอย่างยาวนาน					

ข้อ	ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง (ต่อ)	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
4. บทบาททางสังคม						
4.1	ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นคนเสียสละ อุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม					
4.2	ผู้สมัครรับเลือกตั้งบริจาคเงินช่วยเหลือประชาชนในงานกุศลต่าง ๆ อยู่เสมอ เช่น งานศพ งานบวช งานมงคลสมรส เป็นต้น					
4.3	ผู้สมัครรับเลือกตั้งช่วยเหลือประชาชนในเรื่องต่าง ๆ เช่น การวิ่งเต้นคดีความ การฝากบุตรหลานเข้าศึกษาเล่าเรียน หรือการฝากบุตรหลานเข้าทำงาน เป็นต้น					
4.4	ผู้สมัครออกพบปะเยี่ยมเยียนประชาชน และสอบถามปัญหาที่ประชาชนเดือดร้อนอยู่เสมอ					
5. วิธีการหาเสียงเลือกตั้ง						
5.1	ผู้สมัครใช้วิธีการหาเสียงเลือกตั้งด้วยการใช้ป้ายหาเสียงขนาดใหญ่ และติดตั้งอยู่ตามสถานที่ที่มองเห็นได้ชัดเจน					
5.2	ผู้สมัครใช้วิธีการหาเสียงด้วยการแจกเอกสาร เช่น แผ่นพับ หรือแผ่นใบปลิว เป็นต้น					
5.3	ผู้สมัครรับเลือกตั้งใช้วิธีการหาเสียงด้วยการใช้รถยนต์เปิดแผ่นเสียงโฆษณาวิ่งไปตามชุมชนหรือหมู่บ้าน					
5.4	ผู้สมัครรับเลือกตั้งใช้วิธีการหาเสียงด้วยการเดินพบปะประชาชนโดยตรงตามชุมชนหรือหมู่บ้าน					

ตอนที่ 3 ปัจจัยของสภาพแวดล้อมทางการเมืองในขณะที่มีการเลือกตั้ง ที่ท่านใช้พิจารณาในการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) จังหวัดปราจีนบุรี เขตเลือกตั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2553 โดยเลือกผู้สมัครหมายเลข 1 พรรคภูมิใจไทย

ข้อ	ปัจจัยของสภาพแวดล้อมทางการเมือง ในขณะที่มีการเลือกตั้ง	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด
1. คู่แข่งทางการเมือง						
1.1	คู่แข่งทางการเมืองสังกัดพรรคการเมือง ที่มีส่วนทำให้เกิดความขัดแย้งทางการเมือง ในขณะที่มีการเลือกตั้ง					
1.2	คู่แข่งทางการเมืองไม่ได้พักอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ การเลือกตั้ง ทำให้ประชาชนไม่มีโอกาสได้พบ และขอความช่วยเหลือ					
1.3	คู่แข่งทางการเมืองขาดฐานอำนาจ หรือผู้สนับสนุนที่ดี					
2. หัวคะแนน						
2.1	หัวคะแนนเป็นผู้แนะนำให้เลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง					
2.2	หัวคะแนนเป็นผู้แจกเงินหรือสิ่งของ ด้วยความเกรงใจหัวคะแนนจึงลงคะแนน ให้ผู้สมัครฯ					
2.3	หัวคะแนนเป็นผู้ที่มีบทบาทหรืออิทธิพลในพื้นที่ ด้วยความเกรงกลัวหัวคะแนนจึงลงคะแนนให้ ผู้สมัครฯ					
3. ผู้นำชุมชน						
3.1	ผู้นำชุมชนเป็นผู้แจกเงินหรือสิ่งของ ด้วยความเกรงใจผู้นำชุมชนจึงลงคะแนนให้ ผู้สมัครฯ					
3.2	ผู้นำชุมชนซึ่งมีบทบาทและความสำคัญในชุมชน เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน แนะนำให้เลือกผู้สมัครฯ					

ภาคผนวก ข

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

1. ชื่อ นายสถาพร สันติบุตร
- วุฒิการศึกษา รัฐศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมดี) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สถานที่ทำงาน สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง
- ตำแหน่ง ที่ปรึกษาประจำกรรมการการเลือกตั้ง
2. ชื่อ นายสุเทพ พรหมवास
- วุฒิการศึกษา นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต
- สถานที่ทำงาน สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง
- ตำแหน่ง รองเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง
3. ชื่อ ดร. ชัยยศ ชวาระนอง
- วุฒิการศึกษา ครุศาสตรบัณฑิต (ฟิสิกส์) มหาวิทยาลัยบูรพา
ศึกษามหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน) มหาวิทยาลัยบูรพา
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การวิจัยและวัดผล) มหาวิทยาลัยบูรพา
- สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- ตำแหน่ง รักษาการผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง จังหวัดนครนายก

ภาคผนวก ค
ประกาศให้มีการเลือกตั้ง

มาตรา ๓ ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดปราจีนบุรี เขตเลือกตั้งที่ ๑ แทนตำแหน่งที่ว่าง ในวันที่ ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๓

มาตรา ๔ ให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งรักษากฎการตามพระราชกฤษฎีกานี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ
นายกรัฐมนตรี

หน้า ๑๕
เล่ม ๑๒๖ ตอนที่ ๕๔ ก ราชกิจจานุเบกษา ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๒

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ คือ เนื่องด้วยตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดปราจีนบุรี เขตเลือกตั้งที่ ๑ ว่างลง ซึ่งมาตรา ๑๐๕ วรรคหนึ่ง (๑) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติว่า ในกรณีตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งว่างลง เพราะเหตุอื่นใดนอกจากถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎร ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ขึ้นแทนภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง เว้นแต่อายุของสภาผู้แทนราษฎรจะเหลือไม่ถึง หนึ่งร้อยแปดสิบวัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้

ภาคผนวก ง
ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง
เรื่อง การสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่าง

ด้วยได้มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดปราจีนบุรี เขตเลือกตั้งที่ ๑ แทนตำแหน่งที่ว่าง พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยกำหนดให้มีการเลือกตั้งในวันที่ ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ คณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงกำหนดวันรับสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง ตั้งแต่วันที่ ๒๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ ถึงวันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ ระหว่างเวลา ๐๘.๓๐ นาฬิกา ถึงเวลา ๑๖.๓๐ นาฬิกา ณ สถานที่ที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งกำหนด

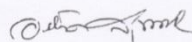
ผู้ใดประสงค์จะสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง แทนตำแหน่งที่ว่างดังกล่าว ให้ยื่นใบสมัครรับเลือกตั้งด้วยตนเองพร้อมทั้งหนังสือรับรองของหัวหน้า พรรคการเมือง ค่าธรรมเนียมการสมัครรับเลือกตั้งคนละห้าพันบาท รูปถ่ายหน้าตรงไม่สวมหมวกขนาด กว้างประมาณ ๔.๕ เซนติเมตร ยาวประมาณ ๑๓.๕ เซนติเมตร จำนวนคนละ ๑๐ รูป รวมทั้งหลักฐาน ประกอบการยื่นใบสมัครต่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง ดังนี้

- (๑) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน แต่ถ้าผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นบุคคลซึ่งไม่ต้องมีบัตร ประจำตัวประชาชนตามกฎหมายให้ใช้บัตรประจำตัวหรือหลักฐานอื่นใดของทางราชการที่มีรูปถ่าย สามารถแสดงตนได้และมีหมายเลขประจำตัวประชาชนของผู้ถือบัตร
- (๒) สำเนาทะเบียนบ้าน
- (๓) ใบรับรองแพทย์
- (๔) หลักฐานเพิ่มเติมอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้
  - (๔.๑) หลักฐานซึ่งแสดงว่ามีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง เป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง
  - (๔.๒) หลักฐานซึ่งแสดงว่าเป็นบุคคลซึ่งเกิดในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง
  - (๔.๓) หลักฐานซึ่งแสดงว่าเคยศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่สมัคร รับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปีการศึกษา
  - (๔.๔) หลักฐานซึ่งแสดงว่าเคยรับราชการหรือเคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านใน จังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปี

อนึ่ง บุคคลใดประสงค์จะสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้มีสิทธิสมัคร
รับเลือกตั้งในนามของพรรคการเมืองใดเพียงพรรคการเมืองเดียว และจะสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขต
เลือกตั้งได้เพียงเขตเดียว

จึงประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่ ๑๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๒

(นายอภิชาติ สุธคานนท์)
ประธานกรรมการการเลือกตั้ง

ภา
หุ

ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง

เรื่อง กำหนดวันและเวลาลงคะแนนเลือกตั้งก่อนวันเลือกตั้ง ณ ที่เลือกตั้งกลางในเขตเลือกตั้ง

ด้วยได้มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดปราจีนบุรี เขตเลือกตั้งที่ ๑ แทนตำแหน่งที่ว่าง พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยกำหนดให้มีการเลือกตั้งในวันที่ ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๓

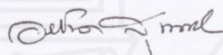
อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๓๖ (๑) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๕ มาตรา ๑๐ (๒) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ ประกอบกับมติคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในการประชุมครั้งที่ ๑๔๐/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๕๒ คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงออกประกาศกำหนดวันและเวลาลงคะแนนเลือกตั้งก่อนวันเลือกตั้ง ณ ที่เลือกตั้งกลางในเขตเลือกตั้ง ดังนี้

๑. วันลงคะแนนเลือกตั้งก่อนวันเลือกตั้ง ณ ที่เลือกตั้งกลางในเขตเลือกตั้ง กำหนดวันเสาร์ที่ ๒ มกราคม ๒๕๕๓ ถึงวันอาทิตย์ที่ ๓ มกราคม ๒๕๕๓

๒. เวลาลงคะแนนเลือกตั้งก่อนวันเลือกตั้ง ณ ที่เลือกตั้งกลางในเขตเลือกตั้ง กำหนดให้เปิดการลงคะแนนเลือกตั้ง ตั้งแต่เวลา ๐๘.๐๐ นาฬิกา ถึงเวลา ๑๗.๐๐ นาฬิกา

จึงประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๒

(นายอภิชาติ สุทธิคานนท์)

ประธานกรรมการการเลือกตั้ง

ภาคผนวก จ

ผลการทดสอบเครื่องมือในการวิจัย

Reliability Statistics รวมทั้งหมด

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.914	.913	25

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance If Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbrach's Alpha if Item Deleted
under1.1	75.60	311.972	.490	.970	.911
under1.2	75.43	310.116	.606	.970	.909
under1.3	75.33	316.161	.529	.948	.910
net2.1	75.53	313.361	.404	.955	.913
net2.2	75.23	305.978	.577	.974	.909
sta3.1	75.50	310.052	.584	.944	.909
sta3.2	75.37	312.378	.548	.982	.910
sta3.3	75.63	311.620	.579	.969	.909
sta3.4	75.27	314.547	.429	.917	.912
act4.1	76.00	313.448	.452	.903	.912
act4.2	76.03	317.826	.558	.852	.910
act4.3	76.23	301.771	.767	.981	.906
act4.4	76.10	318.990	.364	.984	.912
meth5.1	75.03	321.413	.399	.976	.913
meth5.2	75.37	324.171	.305	.966	.914
meth5.3	74.87	321.637	.434	.975	.912
meth5.4	75.77	315.013	.426	.980	.912
cadit1.1	75.40	324.110	.331	.928	.913
cadit1.2	75.43	311.013	.600	.959	.909
cadit1.3	75.00	324.552	.329	.958	.913
head2.1	76.00	297.862	.721	.975	.906
head2.2	76.00	301.931	.617	.969	.908
head2.3	76.13	294.051	.730	.977	.906
stake3.1	76.27	307.995	.557	.990	.910
stake3.2	75.87	301.913	.654	.979	.908

Reliability Statistics ตอนที่ 2

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.871	.876	17

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance If Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbrach's Alpha if Item Deleted
under1.1	51.57	126.599	.622	.827	.859
under1.2	51.40	128.110	.656	.926	.858
under1.3	51.30	131.528	.606	.917	.861
net2.1	51.50	133.914	.322	.854	.874
net2.2	51.20	127.683	.540	.915	.863
sta3.1	51.47	130.602	.536	.779	.863
sta3.2	51.33	128.713	.628	.785	.859
sta3.3	51.60	129.076	.628	.861	.859
sta3.4	51.23	134.116	.361	.804	.871
act4.1	51.97	131.137	.459	.755	.866
act4.2	52.00	135.931	.489	.759	.865
act4.3	52.20	126.234	.686	.825	.856
act4.4	52.07	134.823	.368	.913	.870
meth5.1	51.00	135.826	.435	.752	.867
meth5.2	51.33	137.885	.328	.632	.871
meth5.3	50.83	135.316	.508	.853	.865
meth5.4	51.73	132.754	.412	.763	.868

Reliability Statistics ตอนที่ 3

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.866	.851	8

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance If Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbrach's Alpha if Item Deleted
cadit1.1	20.67	55.885	.298	.525	.877
cadit1.2	20.70	53.459	.386	.561	.871
cadit1.3	20.27	55.444	.340	.284	.874
head2.1	21.27	43.995	.768	.783	.831
head2.2	21.27	43.168	.787	.716	.828
head2.3	21.40	41.421	.833	.816	.821
stake3.1	21.53	46.257	.695	.720	.840
stake3.2	21.13	44.602	.753	.808	.833

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	พระมหาภัทร เสนววรรณกุล
วัน เดือน ปีเกิด	1 ธันวาคม 2508
สถานที่เกิด	อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี
ประวัติการศึกษา	- รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2545 - ศิษษาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2548 - พุทธศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 1) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2549 - การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 2548
ทุนการวิจัย	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
สถานที่ทำงาน	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาโคราช อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
ตำแหน่ง	- ผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง วัดสุทธจินดาอารวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา - อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

